

NR. 4 - 1995

Fiskets Gang

FISKERIDIREKTORATET
BIBLIOTEKET

26 MAI 1995

81. ÅRGANG

**Tema:
Lofoten
Side 22**

**Intervju med
avtroppende
ass. fiskeri-
direktør Hall-
stein Rasmus-
sen
Side 13**

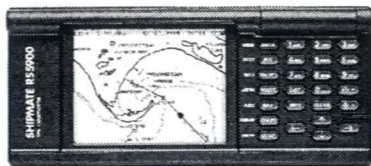
FISKDIR Mag eks. 2
Fiskets gang (trykt utgave)
1995 Årg. 81 Nr 4

2005-06-27

SHIPMATE

Shipmate GPS RS 5900

GPS og kartplotter. 990 veipunkt, C-map kart, kart over hele norskekysten og store deler av verden. Kart er ikke inkl. i prisen.

NAVY-PRIS NÅ KR. 12.590,-
eks.mva.

SKIPPER

Det
ideelle
sjark-
loddet

ES 1015
0" skjerm, 50-200 kHz

NAVY-PRIS KR. 12.900,-
pris er uten svinger

eks.mva.

ROBERTSON AP 2500

med kompass og
pumpe RPU80

NAVY-Pris eks. mva.
9.990,-

Tillegg kr. 1.000,- for RPU160

SKIPPER

CS 400

M/29° svinger
Topp
drifts-sikkerhet,
høy ytelse,
200 W
sender-effekt.

NAVY-PRIS NÅ KR. 8.490,-
pris er med svinger

eks.mva.

Argon Maritim A/S
Båtmannsgt. 4, 7002 Trondheim
Tlf. 73 52 95 33.

Ballstad Radioservice A/S
Hatvikn 2, 8373 Ballstad
Tlf. 76 08 81 75

Arne Bjørnvold
Torolf Kveldulvsongt. 39,
8900 Sandnessjøen.
Tlf. 75 04 02 18

Brommeland Elektronikk A/S
Haraldsgt. 197, 5500 Haugesund
Tlf. 52 71 14 55

A/S Elektrisk
Tangen 7A, 4602 Kristiansand
Tlf. 38 02 55 34

Carl Walter Eriksen A/S
Strandgaten 19, 4950 Risør
Tlf. 37 15 06 80

J.M. Hansen A/S
Skippergaten 17 B, 9000 Tromsø
Tlf. 77 66 55 00

Harstad Elektronikk A.S.
Margrethe Jørgensens vei 3, 9400
Harstad. Tlf. 77 06 40 50

Johnsen & Co a/s
8470 Bø i Vesterålen
Tlf. 76 13 54 60

Johnsen & Co a/s
8450 Stokmarknes
Tlf. 76 15 12 11

Kvissel Skipsradio A/S
Apotekergt. 10, 6000 Ålesund
Tlf. 70 12 29 02

Landor Larsen Elektronikk A/S
Skansekaiaen, 4004 Stavanger. Tlf.
51 89 44 44

Måløy Radioforretning A/S
Gate 1, 6700 Måløy
Tlf. 57 85 12 88

Oddstøl Elektronikk A/S
Hauggt. 12, 6500 Kristiansund
Tlf. 71 58 73 00

A/S Radioservice
Hindberggt. 27, 9990 Båtsfjord
Tlf. 78 98 31 68

A/S Ramek
Sjøgaten 29, 8001 Bode
Tlf. 75 52 40 25

A/S Skipselektronikk
Sjømannsgt. 5, 8300 Svolvær
Tlf. 76 07 17 55

Sigurd Solberg A/S
Strandgt. 38/40, 6900 Florø
Tlf. 57 74 13 77

TEL-RAD
Storgt. 17, 1612 Fredrikstad
Tlf. 69 31 56 16

Telrad Electronic A/S
Strandgt. 16, 9600 Hammerfest
Tlf. 78 41 28 22

Arne Wahl-Olsen AS
Strandgt. 19, 7900 Rørvik
Tlf. 74 39 00 71

Hovedkontor:
A/L NAVY
Vollsvn. 13, 1324 Lysaker
Tlf. 67 12 53 03

INNHold – CONTENTS

FG**NR. 4
1995**

Ny forskningsrapport avdramatiserer konsekvensene av større oljeutslipp – <i>Major oil spills give few dramatic effects on marine resources, proves new research study</i>	4
Driftskutt setter stopp for forskning på effekter av oljevirksomheten – <i>Research project on oil/fish conflicts halted by lack of fundings</i>	5
Utland:	
Marokko viser muskler mot EU – <i>Marocco stands up against EU</i>	7
Spansk overfiske – <i>Spanish overfishing</i>	10
Eksporten øker trass i krise – <i>Export boom in spite of crisis</i>	11
Hallstein Rasmussen 70 år: En lojal embetsmann blottlegger sine synspunkter – <i>Ass. dir. general of fisheries, Hallstein Rasmussen, retires</i>	13
Tema: Lofoten – <i>Report from the Lofoten area</i>	
En definisjon	22
Saltfisk og gaffelbiter	24
Med Vivaldi, Vaporetto og Vongole i Venezia	25
Ensilasje og sildemottak på Brettesnes	29
Kommunene:	
Vågan – Vestvågøy – Flakstad – Moskenes – Værøy – Røst	30–35
1994 – et godt år for velferdsarbeidet – <i>1994 – a good year for welfare work among fishermen</i>	36
Historikk: Ei sild – og ei til – <i>Krigsoppfinnelse og havforskning – sildas verste fiender</i>	37
J-meldinger – <i>Laws and regulations</i>	43
Suksessfaktorer for organisering og utøving av felles generisk markedsføring (art. nr. 6) – <i>On generic marketing</i>	45
Lån og løyve – <i>New licenses</i>	53

Fiskets Gang forsinket

På grunn av produksjonsproblemer er nr. 4 av Fiskets Gang dessverre blitt noen uker forsinket. Det kan også bli en noe forsinket utgave av nr. 5, med det blir arbeidet med å ta inn igjen forsinkelsen. Vi beklager at bladet ikke er blitt sendt ut til den tid abonnentene forventet.

Fiskets Gang, red.

Forsidefoto:
Lofoten
Foto:
Olav Lekve

Redaksjonen
avsluttet
10. mai

1819

Fiskets Gang

UTGITT AV FISKERIDIREKTORATET

81. ÅRGANG
NR. 4 – MAI 1995

Utgis månedlig
ISSN 0015-3133

ANSV. REDAKTØR

Sigbjørn Lomelde
Kontorsjef

REDAKSJON:

Olav Lekve
Dag Paulsen
Per-Marius Larsen

Ekspedisjon/abonnement:
Esther-Margrethe Olsen

Annonser:
Possibility AS
Lille Markevei 13
N 5005 Bergen
Telefon: 55 23 11 10
Telefax: 55 23 17 08

Fiskets Gangs adresse:
Fiskeridirektoratet
Postboks 185, 5002 Bergen
Tlf.: 55 23 80 00

Trykt i offset
JOHN GRIEG A/S

Abonnement kan tegnes ved alle poststeder ved innbetaling av abonnementsbeløpet på postgirokonto 5 05 28 57, på konto nr. 6501.05.63776 Kredittkassen eller direkte i Fiskeridirektoratets kassakontor.

Abonnementsprisen på Fiskets Gang er kr. 250,- pr. år. Denne pris gjelder for Danmark, Finland, Island og Sverige. Øvrige utland kr. 350,- pr. år. Utland med fly kr. 450,-
Fiskerifagstudenter kr. 100,-.

ANNONSEPRISER: Alminnelig plass

1/1 kr. 5.700,-
1/2 kr. 3.400,-
1/4 kr. 2.500,-

Tillegg for farger:

kr. 1.000,- pr. farge
3 omslag kr. 11.000,- (4-farger)
Siste side kr. 12.000,-
Gjelder fra nr. 7/8-94.

VED ETTERTRYKK FRA
FISKETS GANG
MÅ BLADET OPPGIS SOM KILDE

ISSN 0015-3133

Ny forskningsrapport:

Avdramatiserer konsekvensene av større oljeutslipp

Effektene av større oljeutslipp på fiskeressursene er mindre enn fryktet. Det går fram av en rapport Havforskningsinstituttet gir ut i disse dager. Rapporten oppsummerer resultatene av de senere års forskning i instituttets regi på effektene av olje på de tidlige utviklingsstadiene av fisk, og på dyreplankton.

Forskerne ved Havforskningsinstituttet har særlig vært opptatt av å undersøke de vannløselige komponentene i råolje, og effekten disse har på egg og larver etter større, akutte utslipp.

Forsker Clelia Boomann er en av forfatterne bak rapporten, og den som har ledet forsøkene som er utført ved biotestanlegget hos Havforskningsinstituttet de siste par årene. Hun sier til Fiskets Gang at analyser viser at de vannløselige komponentene i råoljen fordampes relativt raskt, og at konsentrasjonene som er målt i forbindelse med store oljeutslipp stort sett ligger under det nivå en må opp til for å påvise effekter på fiskeegg, – larver og dyreplankton.

Rapporten understreker imidlertid at effektene etter alt å dømme vil være større i polare områder pga den lavere fordampningsraten, eller når dispergerings- (oppløsnings) midler blir brukt. Forskerne tar også forbehold om at man fortsatt vet lite om langtidseffekter av oljeeksponering på egg og larver.

Forsøkene som er gjort bekrefter ellers at de tidlige stadier av marin fisk er blant de organismer som er mest sårbare for de vannløselige komponenter i råoljen.

– Kan vi tolke resultatene i rapporten dit hen at større uhell i forbindelse med oljeutvinningen til havs ikke medfører dramatiske konsekvenser for fiskeressursene?

– Vi kan ihvertfall slå fast at det dramatiske bildet media formidler i forbindelse med slike episoder ikke nødvendigvis gir det riktige bildet av effektene av oljevirkningen. Derimot er det stadig mer som tyder på at den stille, kontinuerlige – og økende – mengden av utslipp i forbindelse med olje- og gassproduksjonen representerer en større fare for fiskeressursene i det marine miljø, sier Clelia Booman.

Dag Paulsen

Driftskutt setter stopp for forskning på effekter av oljevirkksomheten:

Havforskningsinstituttet

Etter tre måneders drift for egne midler har ledelsen ved Havforskningsinstituttet satt foreløpig sluttstrek for driften av et såkalt biotestanlegg fra 1. april i år. Utviklingen av biotestanlegget har de senere år gitt forskerne et viktig redskap i arbeidet med å kartlegge effektene av oljevirkksomheten på våre fiskeressurser. Forskere ved instituttet frykter nå at et helt forskningsår vil gå tapt før eventuelle nye forskningsmidler blir tilført.

Det var i 1985 at det daværende Olje- og energidepartementet, senere Nærings- og energidepartementet, etablerte en interdepartemental rådgivningsgruppe, AKUP (Arbeidsgruppe for KonsekvensUtredninger av Petroleumsvirkksomhetet). Gjennom AKUP ble det stilt midler til rådighet for en rekke forskningsprosjekter for blant annet å tilfredsstille kravene i Petroleumslovens paragraf 7, som forutsetter at det skal gjennomføres konsekvensutredninger før et område åpnes for oljeleting.

For Havforskningsinstituttet var det naturlig å se nærmere på hvilke effekter et eventuelt oljeutslipp ville få for fiskeressursene. Gjennom utviklingen av biotestanlegget, som har vært mulig takket være tilskudd fra AKUP, har forskerne siden 1986 med stadig større presisjon vært i stand til å gjennomføre realistiske, men likevel kontrollerte, laboratorieforsøk for å kartlegge slike effekter.

Forsøkene som har vært utført i regi av Havforskningsinstituttet har særlig vært rettet mot oljens effekter på egg og larver av torsk. Årsaken til at torsk blir benyttet er forsøk som har vist at torsken, særlig i de tidlige stadiene, er svært følsom for oljepåvirkning. Resultatene kan dermed benyttes for å tilkjennegi nedre grenser for påvirkning også for andre arter.

En annen årsak til at torsk benyttes i eksperimentene er rett og slett at forskerne har gode kunnskaper i å holde egg, larver og voksen fisk av denne arten i kar.

Resultatene fra Havforskningsinstituttets undersøkelser har så langt vært benyttet som grunnlag

Det er kommet sterke politiske signaler om betydningen av å videreføre forskning på langtidseffektene av olje og gassvirkksomheten. Likevel mangler Havforskningsinstituttet midler til å videreføre denne viktige forskningen.

for konsekvensutredninger i forbindelse med åpningen av Barentshavet Syd, Troms II, Troms III og sydlige del av Finnmark Vest. Med utgangspunkt i instituttets undersøkelser på egg og larver av torsk, samt kunnskaper om fordelingen av torskelarver i havet, ble det tidlig mulig å skissere en nordlig og østlig grense i Barentshavet der det ble antatt at oljeforurensning ikke lenger ville skape muligheter for påvirkning på torskeyngelen.

I dag gjenstår kun ett område hvor det pågår konsekvensutredninger i forbindelse med ny oljeboring; nemlig Barentshavet Nord. Her er Havforskningsinstituttet tungt inne fordi den planlagte boringen vil finne sted i et område som også utgjør et viktig gyteområde for polartorsk.

Seksjonsleder Lars Føyn ved Havforskningsinstituttets senter for marint miljø sier til Fiskets Gang at stansen i driften av biotestanlegget vil sette forskningen minst ett år tilbake i tid. Han

FG

NR. 4
1995

Forsker Clelia Booman og assistent Frank Midtøy ved Havforskningsinstituttets biotestanlegg, som ikke lenger er i drift.

viser til behandlingen av Stortingsmelding nr. 26 1993–94, Utdfordringer og perspektiver for petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen, der det bl.a. ble understreket at regjeringen «...ser nødvendigheten av forskning på langtidseffektene av petroleumsvirksomheten..».

– De sterke signalene fra politisk hold om at dette arbeidet måtte videreføres var også bakgrunnen for at Havforskningsinstituttet vedtok å fortsette driften av anlegget for egne midler etter at AKUP-midlene falt vekk fra 1. januar i år, forteller Føyn.

– Etter tre måneders drift måtte vi imidlertid konstatere at kassen var tom. Det betyr at den kompetanse og det utstyr vi besitter, og som må betegnes som unik i norsk sammenheng, inntil videre vil stå uvirksom, sier han.

Lars Føyn forteller videre at bruken av biotestanlegget til nå har bidratt til å fremskaffe gode

kunnskaper om effektene av ulike typer råolje på fisk i tidlige stadier. Forskingen som nå rammes av budsjettvikten er en videreføring av dette arbeidet, der forskerne blant annet ønsker å se nærmere på effektene av visse typer kjemikalier som brukes under olje- og gassproduksjonen til havs. Selv om produksjonsvann antas å ha mindre miljøeffekter enn utslipp av oljeholdig borekaks, kan denne situasjonen endres i årene som kommer ettersom det er ventet at mengdene av produksjonsvann vil øke betydelig i takt med feltnes levealder.

En gjenåpning av biotestanlegget forutsetter at instituttet blir tilført midler til 2 1/2 årsverk, i tillegg til driftsmidler.

FG Dag Paulsen

Forlenget permisjon for Birger Larsen

Fiskerisjef for Skagerrakkysten, Birger Larsen, har fått innvilget et års utvidet permisjon for å tjenestegjøre som fiskeriråd ved den norske ambassaden i Washington, USA. Larsen er spesielt opptatt av straffetollsaken på forsk oppdrettslaks fra Norge til USA og det er ambassaden som i den anledning har bedt

Larsen om å bli enda et år i Washington. Birger Larsen startet som fiskerråd i 1992 og meningen var at han skulle tilbake til sin stilling som fiskerisjef på Skagerrak i høst. Den utvidete permisjonen er forlenget til 1. august 1995.

Marokko

viser muskler mot EU

De rike fiskebankene utenfor Marokko er blitt en kamparena mellom det nordafrikanske kongedømmet som sårt trenger valuta, og rike nasjoner med båter som forsyner seg med blekksprut, reker og andre delikatesser. «Den spanske flåten er som en støvsuger og raserer forekomstene», hevder en forarget skipsreder i havnebyen Tan-Tan som ligg øst for Kanariøyene, hvor en stor del av den spanske flåten har base. Sterke krefter innen fiskerisektoren og på regjeringsplan har sett seg lei på spanjolenes grådige appetitt på landets fiskeriresurser. Mye tyder nå på at fiskeriatvaten mellom Marokko og Den europeiske union ikke blir fornyet.

Forholdet mellom Marokko og EU har vært usedvanlig kjølig den siste tida, noe som blant annet ble avspeilet under forhandlingene om eksport av

tomater som ble slutført tidligere i år. Marokko viser muskler mot EU og lyktes å redusere varigheten av den andre fireårige fiskeriatvaten med EU som ble signert i mai 1992, til tre år. Den 13. oktober i fjor ble partene enige om å fortsette diskusjonene og skriver under en ny avtale som i utgangspunktet skal tre i kraft den 1. mai i år. Til tross for at Marokko gikk med på en utsettelse, setter dette EUs fiskeripolitikk i et merkelig lys.

Alarmerende situasjon

Havområdet utenfor Marokko som en gang var et av jordens rikeste fiskefelt, fryktes nå å være historie. Overenskomsten innebærer at 716 EU-båter har tilgang på marokkansk farvann. Ressurssituasjonen hevdes å være alarmerende for flere arter. Ikke minst har dette sammenheng med det dårlige fisket av den verdifulle blekkspruten. Hvitfisk er i ferd med å forsvinne, og kjempegod Sankt Peterfisk er for eksempel sjelden å oppdrive. Likeledes er den populære strandreka utsatt,

Noen båter fra kystfiskeflåten ved havna i Casablanca.

Marokkanske fiskerifartøy er små og til dels gamle. Flåten er teknisk beskjedent utstyrt og har behov for modernisering på elektronikk-sida.

sier lokale fiskere. Den marokkanske flåten var rentabel i 1989, mens det i dag er flere rederier som er konkurs.

Forskningsrapport

Fiskeriinstituttet (*institut Scientifique des Pêche Maritimes – ISPM*) i Casablanca og på Tenerife har utarbeidet en 400 siders forskningsrapport over ressursene i marokkanske farvann. Rapporten konkluderer med at de marokkanske dypvannsfiskene er overbeskattet og at en er best tjent med en halvering av EU-flåten i spesielt utsatte soner. Når det gjelder det viktige blekk-sprutfisket, bør det settes et tak på 350 enheter for at fisket skal være rentabelt. Flere av opplysningene i dokumentet er samlet inn av marokkanske observatører om bord på europeiske båter.

Fra offisielt hold gav en uttrykk for stor tilfredshet med avtalen i 1992 og så på den i sammenheng med de pågående diskusjonene om en eventuell videre økonomisk integrasjon mellom EU og Marokko. Over 60 prosent av den marokkanske handelen foregår med EU og det er ikke overraskende sistnevnte som trekker det lengste strået. Redere og forskere fryktet det verste med hensyn til hvor lang tid det tar å bygge opp igjen enkelte arter etter at avtaleperioden er over. Tanken på tomt hav har resultert i at stadig flere foreslår å fjerne hele den europeiske flåten.

Det er klart at den nylige konflikten mellom Canada og den iberiske flåten har sporet til økt innsats mot å inngå en ny fiskeriavtale med EU i den nåværende form.

Avvisende

Europeerne nektet å diskutere avtalen fra 1992 på nytt til tross for at en klausul åpnet for dette etter halvgått løp. Mange spanske redere stiller seg fullstendig avvisende til rapporten. 90 prosent av den totale EU-kontingenten er spanske båter som hovedsaklig stammer fra Andalucia. I november ble 15 marokkanske trailere med frukt og grønnsaker til Europa vandalisert i Cadiz fordi den marokkanske marine hadde stoppet fire spanske trålere som fisket uten lisens.

«Marokkanerne vil ikke fornye den nåværende avtalen, men ønsker å reforhandle den fullstendig. Det kommer til å bli noen harde forhandlinger i april. Spania vil trolig motsette seg vesentlige innrømmelser overfor Marokko», uttalte en offisiell talsmann som hadde vært med på tre forhandlingsrunder i fjor.

Den marokkanske fiskeriministeren har lagt ned påud mot garn av monofilament. Det hevdes at denne redskapen er for effektiv og tar ungfisken, samt ødelegger den marine faunaen. «Fantomgarnene» er for øvrig forbudt ved internasjonal lov, men gjelder ikke for den utenlandske flåten i Marokko.

De store taperne

Marokkanerne taper på alle fronter. Den fireårige fiskeriavtalen innebærer at EU betaler 165 millioner dollar årlig for å kunne fiske i marokkansk farvann. Talsmenn for rederiforeningen APAPHAM (*Association Professionnelle des Armateurs de la Pêche Hauturière au Maroc*) som organiserer blekksprutfisket, har uttalt at beløpet er latterlig da omsetningen per tråler tilsvarer mer enn en million dollar. Ifølge forskere ved ISPM er denne summen for høy, men det er ikke tvil i at beregninger tilsvarer store beløp. På de 716 EU-båtene finnes

Dessuten har Marokko bare fjorten fly og en begrenset kystvakt til å overvåde de 3500 kilometer lange kysten. Flere forskere hevder at EU-flåten tar ut 150 000 tonn mer enn de 369 890 tonnene som er oppgitt. Om tallene er riktige, representanter de enorme beløp som marokkanerne ikke ser noe til. Mye tyder på at det er Marokko som «hjelper» EU og ikke omvendt.

Dessuten er store deler av landets flåte er i bunnløs gjeld og staten har måttet ordne med gunstige nedbetalingsplaner. Opposisjonspolitikere skylder derimot flere redere som er i vansker, for å ha levert ulovlige fangster på Kanariøyene og store formuer skal ha blitt brakt til utlandet. På Las Palmas verseres rykter om at marokkanske redere har oppnådd fordeler ved internasjonale kreditter, stått i ledtog med leverandører for å øke prisene på vedlikehold og utstyr.

Nye arbeidsplasser

Ifølge opplysninger fra Fiskeriministeriet skaper EU-flåten 8080 arbeidsplasser, mens marokkanerne må ta til takke med 930. Den marokkanske regjering krever at lossingen skal foregå i marokkanske havner for å kontrollere fangstene og for å sjekk utstyret. Om dette lar seg gjennomføre, kan det skapes mange nye arbeidsplasser på land. Det er også blitt foreslått 50 prosent marokkansk mannskap på de utenlandske båtene.

Blekksprut

Fraværet av blekksprut kan være et resultat av overfiske av yngel, klimatiske endringer og mer effektivt fiskeredskap. Årene 1966–1988 var utbyttet eksepsjonelt godt med fangster på 10 tonn av den populære blekkspruten *Octopus vulgaris*. De japanske båtene med sofistikert utstyr hadde på denne tida dagsfangster på 36 tonn. I dag sliter marokkanske fiskere med å klare 0,7 tonn per båt mot nesten ti ganger så godt resultat for få år siden. Japanerne dannet tidligere joint-venture selskap med marokkanerne for å drive fiske. Etter at det økonomiske utbyttet ble minimal, slo de inn på å spille på konkurransen mellom marokkanske, mauretanske og spanske selgere.

Det siste året er vel og merke prisene på blekk-

sprut øket fra 3500 – til 6500 dollar per tonn. Denne fordoblingen skyldes i stor grad en kommersiell tilnærming mellom marokkanske og mauretanske interesser. En reduksjon av de japanske ressursene til 34 000 tonn cephalopod, er også en medvirkende årsak, da det årlige konsumet beregnes til 120 000 tonn.

Det hevdes at europeerne tar mye av den yngste blekkspruten som er ulovlig å fange. Denne kategorien konsumeres nesten utelukkende i Europa og selges i liten grad i Japan. Om den fiskete yngelen fikk leve i tre måneder, ville verdien ha steget til mellom 200 og 250 millioner dollar. Av de 1,5 tonnene som spanjolene tar hver dag, påstås det at 65 prosent av innholdet er ungfisk.

Plyndring eller stabil ressursforvaltning?

EU's talsmann i konflikten Yannis Paléokrassas har bemerket at den europeiske flåten er under dyptgripende forandring og at Unionen er nær ved å treffe beslutninger som respekterer prinsippet om stabil ressursforvaltning. Emma Boninos fritalenhet har allerede skapt splittelse i EU, og lover ikke godt vedrørende framtidig samarbeid med land utenom Unionen. I sammenheng med avtalen mellom Marokko og EU, hevdet Bonino blant annet tidligere i år at landets myndigheter driver pengeutpressing.

Hittil er det få som overgår EU's plyndring av naturressurser i havet. Kjennetegnet har vært å gi blaffen i internasjonale lovverk, vedtatte kvoter og forskernes anbefalinger. Tenk bare på følgene av overfisket utenfor Newfoundland som EU med Spania i spissen, må ta sin del av skylden for. Et moratorium for kommersielt fiske etter torsk har gjort mellom 30 000 og 40 000 fiskere og foredlingsarbeidere i Atlantisk Canada arbeidsløse. Spørsmålet som nå stilles, er om Marokko blir det neste offeret eller om EU går med på en avtale som ivaretar en såkalt stabil ressursforvaltning.

Spanjolene elsker de små blekksprutene.

Spansk overfiske

Situasjonen som er i ferd med å utvikle seg mellom EU og Marokko er så alvorlig at femukers-konflikten utenfor Newfoundland blir rene småtteriet i forhold. Sistnevnte resulterte i 10.000 tonn blåkveite. Til sammenligning innebærer EU-flåten tilgang til marokkanske farvann et fiskeuttak på hele 85.000 tonn. I følge den norske journalisten Ola Sletten, som for tiden er bosatt i Marokko, er likevel dette kun en flik av sannheten.

– Havforskere mener at det i tillegg blir tatt 150.000 tonn ved ulovlig spansk fiske. Dette dreier seg hovedsakelig om ulike arter blekk-sprut, pluss andre arter dypvannsfisk. Kilder i den marokkanske fiskeriforvaltningen sier dessuten at spanjolene opererer flere båter på samme lisens, forteller Sletten til Fiskets Gang. Det foregår i disse dager forhandlinger mellom EU og Marokko for å komme til enighet om en avtale. Det er satt en frist til 30. april for å få denne i havn, men i følge Sletten uttalte EUs frittalende fiskerikommisær Emma Bonino, at dette sannsynligvis ikke vil skje før 1. juni.

– I utgangspunktet krever marokkanerne

en halvering av fangstmengden (den offisielle på 85.000 tonn). Dette betyr at tusenvis av spanske arbeidsplasser i Andalusia går tapt, noe som selvsagt er vanskelig for EU å godta. Men paradoksalt nok er marokkanske redere tvunget til å sende 30 båter til Guinea, Senegal, Angola og Mauretania, mens 15 prosent av dypvannsflåten er på randen av konkurs. Jeg har selv sett flere marokkanske havner som er blitt forvandlet til rene «kirkegårder» av båter som ikke greier å fiske lønnsomt, sier Sletten.

En vesentlig reduksjon av EU-flåten vil kunne skape 120 nye arbeidsplasser, mener marokkanske myndigheter. De samme myndigheter satser mye på en skikkelig forvaltning av ressursene, men blir det ingen enighet med EU kan det spøke for mye. – Det verste som kan skje er at Spania begynner å aksjonere på egenhånd ved å ta i bruk sterke virkemidler som f.eks. boikott av tomater og andre grønnsaker. Da vil situasjonen kunne bli virkelig dramatisk, sier Ola Sletten.

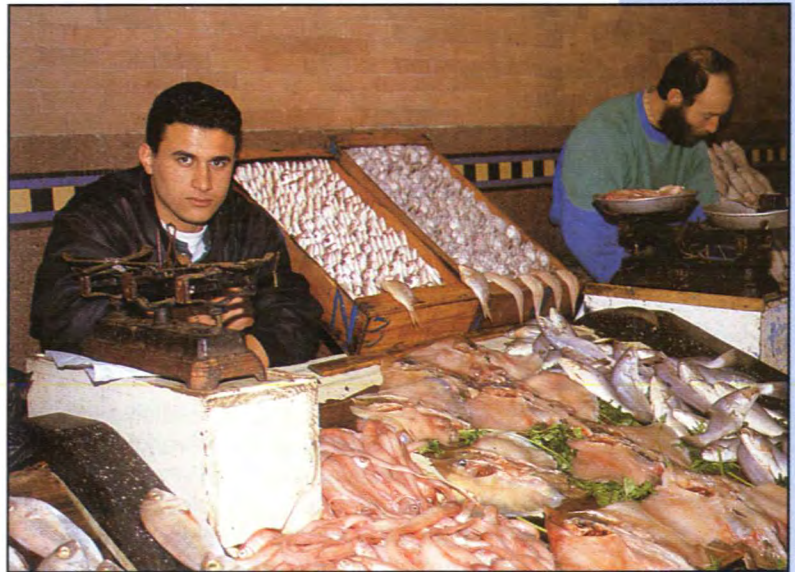
P.M.L.

Eksporten øker til 600 millioner dollar tross i krise

Tekst og foto: Ola Sletten

Marokko har en kystlinje på 3500 km når Vest-Sahara regnes med. Landet håndhever 200 mils fiskerigrænse og den økonomiske sona utgjør 1.100.000 km². Fiske-sektoren sysselsetter over 400.000 personer. Marokko er i verdenstoppen i eksport av sardiner og som god nummer to vedrørende hermetisk ansjon. Med smått og stort disponerer Marokko en flåte på 3000 enheter. Landet har 3000 dypvannstrålere hvorav 40 er ute av drift. Japan absorberer omtrent 30 prosent av landets fiskeprodukter som i vesentlig grad er blekksprut, noe som representerer 70 prosent av den totale verdien.

Noen av havets delikatesser ved fiskemarkedet i hovedstaden Rabat hvor en får kjøpt alt fra "crevette royal" til 350 dirham kiloet til sardiner for 10 dirham kiloet. (100 NOK = 135 DK)

Eksportverdien representerer over 600 millioner dollar. Dette svarer til 15 prosent av eksportinntektene og 55 prosent av utførte matvarer. De siste åra er marokkanerne blitt mer bevisste med hensyn til å ta vare på landets ressurser. Myndighetene har satset mye på å lande mest mulig fisk i egne havner. Byene Agadir og Tantan har godt utbygde mottaksanlegg. Flere båter fra de sørlige områdene lander nå fisk i disse havnene og erstatter i stog grad Las Palmas som tidligere var baser for denne flåten.

Årsaken til de gode forekomstene av fisk utenfor Marokko skyldes det biologiske fenomenet "upwelling". Sydvestgående vinder trekker med seg overflatevann fra kysten og for å kompensere for denne vannstrømmen, kommer dypvannet opp. "Upwelling" er i hovedsak et sommerfenomen langs kysten fra havnebyen Safi i nord til grensa mot Mauretania.

Vannmassene i dypere vannlag når overflata nær kysten og bringer med seg store mengder næringssalter. I nærvær av lys og næring blomstrer planteplanktonet som danner grunnlag for mat til mange arter som sardin og makrell.

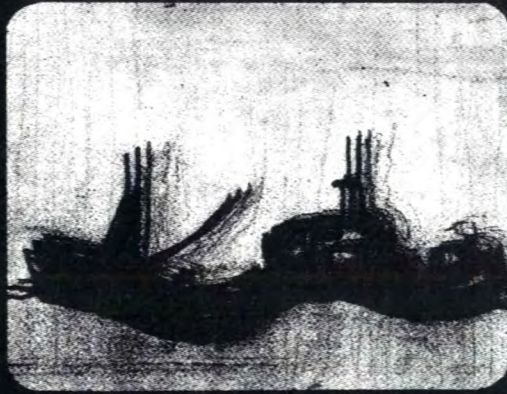
Pelagisk fiske som i hovedsak omfatter sardin, makrell, hestmakrell og ansjon, utgjør omtrent 70 prosent av den totale fangsten. Dette gir råstoff til

en betydelig hermetikk- og melindustri. Marokkanske fiskefartøy er små og til dels gamle. Flåten er teknisk beskjedent utstyrt og har behov for modernisering på elektronikk-sida. Ikke minst gjelder dette fangst og redskapsovervåking, hvor det burde være store økonomiske gevinster å hente gjennom effektivisering og forbedring av selve fangstoperasjonen.

Dypvannsfisket foregår hovedsakelig fra 6 til 15 mil utenfor kysten og det finnes omtrent 300 trålere, hvorav 40 er ute av drift. Her er anselige forekomster av lukrative arter som hvithake og kongereke.

Fra 1980 til 1990 økte den totale produksjonen av fisk fra 326 000 til 565 000 tonn. Samtidig gikk det hjemlige forbruket opp fra 77 000 til 163 000 tonn. I tillegg til vesentlig vekst innen fiskeflåten og økt antall jobber innenfor sektoren, gikk eksportverdien opp fra 50 til 550 millioner dollar. I 1993 representerte kystfisket 477 945 tonn, mens dypvannsfiske stod for 140 542 tonn. Til sammen utgjorde hele sektoren 4,4 milliarder dirham (100 NOK = 135 DH). På sikt med stor befolkningsvekst og større etterspørsel etter sjømat i hjemlandet kan Marokko komme i en situasjon med beskjeden eksport av enkelte fiskeslag.

Sjekk heller antennen før du gir TV-mottakeren på båten

Håpløse TV-bilder og elendig radiolyd skyldes gjerne dårlig eller varierende styrke på TV- og radiosignalene. Selv med verdens beste mottakere om bord, er det lite å gjøre med dette. Med mindre du velger å knytte mottakerne til vår legendariske ETRONIC TV/FM-antenne for skip, en rundtvirkende antenne som holder mål under de mest ekstreme mottaksforhold. For mottak og distribusjon av LMK-signaler, bør du satse på vår aktive WBA-3A-antenne. Dette er en hendig liten sak som er lett å plassere, i motsetning til den tradisjonelle pisk-antennen. Når det gjelder forsterker- og fordelingssystemer finner du neppe bedre alternativer enn TRIAX eller MAC 3000. Med vår solide erfaring fra utvikling og konstruksjon av antenne- og fordelingsanlegg for skip, hjelper vi deg med løsningsforslag som gir optimal gjengivelse på TV og radio. Spør derfor din elektroleverandør eller installatør om våre antenneløsninger.

JBK

JØRN B. KNUSEN AS
Postboks 99, 5305 FLORVÅG
Tlf. 56 14 40 11, Fax: 56 14 39 39

NYHEIM & RØDSETH AS

KYSTVERKET

INNTAK AV STATSLOSASPIRANTER

Under forutsetning av at det ikke skjer interne forflytninger vil det bli tatt opp statslosaspiranter til følgende losoldermannskaper:

- Oslofjorden losoldermannskap
- Grenland losoldermannskap
- Rogaland losoldermannskap
- Vestlandet losoldermannskap
- Møre og Trøndelag losoldermannskap
- Nordland losoldermannskap
- Troms og Finnmark losoldermannskap

Opplæringen av statslosaspirantene vil starte medio januar 1996.

For å bli opptatt som statslosaspirant kreves sertifikat som gir rett til å være overstyrmann på ethvert skip av hvilken som helst størrelse i uinnskrenket fart. Bestått eksamen som kreves for å få rett til å være skipsfører på ethvert skip av hvilken som helst størrelse i uinnskrenket fart.

Minst 3 års fartstid som ansvarshavende vaktoffiser på bro eller overstyrmann på sjøgående skip over 200 tonn, eller minst 3 år sjømilitær fartstid i tilsvarende stillinger. Kystdirektoratet kan dispensere fra kravet til fartstid når tjenestelige hensyn tilsier det.

Videre kreves det at søkeren ikke har fylt 38 år innen søknadsfristens utløp. Fiskeridepartementet kan i spesielle tilfelle dispensere fra dette kravet.

Søkeren må vedlegge:

- Legeattest (lostjenestens skjema LB- 017), utstedt av autorisert sjømannslege
- Politiattest (vandelsattest)

Det vil bli gjennomført opptaksprøver i uke 24 og 25. Opptaksprøven vil bestå i intervju, og arbeidspsykologiske tester.

Søkere som etter bestått opptaksprøve blir opptatt som statslosaspirant, vil få teoretisk og praktisk opplæring etter en nærmere fastsatt plan. Det tas sikte på at I. deleksamen avholdes etter ca. 3 måneder. Bestått eksamen gir et begrenset sertifikat.

Betingelser for tilsetning som statslos er bestått los-eksamen og at vedkommende blir sikkerhetsklarert for behandling av graderte opplysninger. I tillegg må vedkommende forplikte seg til å utvide sertifikat til stasjonens krav i løpet av nærmere fastsatte tidsfrister.

I forbindelse med opplæringen til I. deleksamen blir det utbetalt et stipendium f.t. kr 5000 pr. måned i 3 måneder.

Etter I. deleksamen tilsettes aspiranten midlertidig som statslos.

Etter avlagt I. deleksamen lønnes statslos f.t. etter l.tr. 29 i statens lønnsregulativ med kr 207 500,- brutto pr. år, samt trinn 55 og 23 på tilleggstabellen med tilsammen kr 62 400,- pr. år.

Ved I. gangs tilsettelse som fast ansatt statslos tas det forbehold om at statslosen ikke kan påregne overføring/tilsetning i annet losoldermannskap før etter 3 år fra tilsetningstidspunktet.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse følgende steder:

Oslofjorden loskontor	tlf. 33 39 32 08
Grenland loskontor	tlf. 35 57 10 70
Rogaland loskontor	tlf. 51 73 51 86
Vestlandet loskontor	tlf. 55 90 22 75
Møre/Trøndelag loskontor	tlf. 71 67 08 00
Nordland loskontor	tlf. 76 93 18 48
Troms/Finnmark loskontor	tlf. 78 47 28 66

Det må av søknaden fremkomme hvilket losoldermannskap det søkes til, eventuelt i prioritert rekkefølge ved søkning til flere losoldermannskaper.

Søknad med bekreftede avskrifter eller kopier av attester, sertifikater og vitnemål sendes:

Kystdirektoratet, Postboks 8158 Dep., 0033 Oslo
innen 22. mai 1995 merket «LOSASPIRANT».

Hallstein Rasmussen 70 år:

En lojal embedsmann blottlegger sine synspunkter

– Memoarer ? Jo. Hallstein Rasmussen må medgi at tanken har meldt seg.
– Stoff er det nok å ta av ! Spørsmålet jeg først og fremst stiller meg er dette: Skal jeg fortelle solskinnshistorier, eller skal jeg i så fall våge å blottlegge synspunkter og være ærlig ?
Jeg tror forresten jeg vet svaret.
Men som embedsmann føler jeg at lojaliteten strekker seg langt, – også etter de 70.

Slik taler altså embedsmannen som i andre sammenhenger gjerne siteres for å ha gjort følgende utsagn til leveregel: Når de politiske beslutninger er tatt er det embedsmannens plikt å forsvare det, eller holde kjeft !

Om Hallstein Rasmussen som person er det i det hele tatt blitt sagt mye positivt – av andre enn ham selv. Som leder skal han være «tøff og raus med karismatiske evner» – som person «usnobbet, fargerik og sosial, med hjerte og omtanke for de små, selv etter et langt liv i ledende posisjoner».

Mange trekker også fram Hallstein Rasmussens evne som taler: I inspirerte øyeblikk er han i stand til å trollbinde små såvel som store forsamlinger.

Og til tross for sin «akademiske» bakgrunn (han er sosialøkonom): Hallstein Rasmussen er kjent for å ha et heller anstrengt forhold til akademisk kunnskap som ikke har forankring i praktisk innsikt. Så har da Hallstein Rasmussen heller aldri lagt skjul på sin mangel på respekt for det han karakteriserer som «skrivebordsteoretikere».

At han aldri selv har endt opp som skrivebordsteoretiker, understrekes av attesten han fikk i forbindelse med utnevnelsen til æresmedlem i Norges Fiskarlag i oktober i fjor: Blant norske fiskere er Hallstein Rasmussen alltid blitt sett på som «fisker med akademisk utdanning og med lang embedsmessig erfaring».

Altså først og fremst fisker.

Langt vest

Den som skal finne Hallstein Rasmussens røtter på Norgeskartet må lete langt vest, omtrent der Hustadvika opp gjennom århundrene har skapt et naturlig skille mellom Romsdal og Nordmøre, til den vesle øya Bjørnsund i Fræna kommune.

Her vokste han opp som yngstemann av ialt tolv søsken, seks gutter og seks jenter. Av dem vokste ti opp til voksenalder. Far var fisker, i likhet med fedrene på far og mors side generasjoner tilbake.

– Skoleferier ble tidlig benyttet til å tjene noen kroner på fiske, og det fortsatte jeg med senere under studietiden i Oslo. For det meste var jeg ombord i familiens båter, men jeg tror jeg kan si at jeg har deltatt i de fleste typer fiskerier unntatt trål- og loddefiske, forteller Rasmussen.

Da Hallstein Rasmussen mange år senere ble bedt om å skaffe en oversikt over samlet fartstid, viste det seg at han hadde vært ialt fem år på sjøen.

– Jeg må tilstå at jeg ble overrasket sjøl, sier han

Nå er det tidligere fiskeværet Nordre Bjørnsund fraflyttet vinterstid. Men hver vår, sommer og høst er det stor aktivitet. Stedet huser i dag en populær leirskole for barn og ungdom. Men også «skyldfolket» vender årvisst tilbake, og blant dem er gjerne Hallstein Rasmussen med barn og barnebarn.

– Jeg er født med den gode egenskapen at jeg kan føle meg hjemme de fleste steder, – så sant det er hav i nærheten. Og fysisk sett er hjemmet mitt i dag i Bergen. Men likevel: Når det blir snakk om å reise «hjem» i ordets egentlige betydning, ja, da er det til Bjørnsund ferden går, sier han.

Et godt spørsmål !

Etter gymnasiet, som ble gjort unna i løpet av de siste krigsårene, tok Hallstein Rasmussen fatt på sosialøkonomistudiet i Oslo høsten 1946.

– Hvorfor akkurat sosialøkonomi ? Et godt spørsmål ! Valget sto ihvertfall tidlig mellom jus og sosialøkonomi. Når valget relativt raskt falt på det siste hadde det nok sammenheng med min gryende interesse for samfunnsspørsmål og politikk, forteller han.

Hallstein Rasmussen har aldri hatt spesiell sans for skrivebordsteoretikere, ei heller har hans lederstil vært preget av en akademisk tilnæringsmåte til problemer og oppgaver. Blant fiskere karakteriseres Hallstein Rasmussen i følgende ordlag; som «fisker med akademisk utdannelse og lang embedsmessig erfaring».

Hallstein Rasmussen vil ellers ikke spekulere i hvorvidt studiet i sosialøkonomi har formet hans holdninger og egenskaper i den praktiske hverdag som organisasjonsmann og embedsmann.

– Det tilhører de sider ved tilværelsen jeg aldri har satt meg ned for å analysere. Men når jeg skal vurdere min innsats i Norges Fiskarlag, må jeg si at jeg tror at min praktiske erfaring ofte var av større betydning enn min akademiske bakgrunn, sier Hallstein Rasmussen.

I 1952 hadde Hallstein Rasmussen tatt sin eksamen, og i tillegg avtjent verneplikten.

Den første jobben som nyutdannet økonom ble et kortvarig engasjement i det daværende Losdirektoratet, som utreder i forbindelse med et rasjonaliseringsprogram for losstasjoner langs norskekysten.

Men ganske raskt skulle ferden gå videre til Bergen, der han i 1953 ble ansatt som sekretær for den senere legendariske fiskeridirektør Klaus Sunnanå, som var blitt utnevnt til fiskeridirektør fem år tidligere og som skulle bli sittende i dette vervet helt fram til 1973.

– Klaus Sunnanå var lynende intelligent, og som Karmøyværing hadde han god innsikt i kystmiljøet. Selv om han nok kunne være krevende å jobbe under, viste han også stor omtanke i forhold til sine medarbeidere, forteller Rasmussen.

Gjenreiseing

Det som først og fremst opptok Klaus Sunnanå og norske fiskerimyndigheter på denne tiden var det tunge arbeidet med å gjenreise og bygge ut fiskerireringen på sjø og land etter fem lange okkupasjonsår.

Klaus Sunnanå satt på dette tidspunkt som formann i representantskapet i det statseide selskapet FINOTRO (Finnmark og Nord-Troms Fiskeindustri), et selskap som skulle være norske myndigheters redskap i arbeidet med å gjenreise en slagkraftig og moderne fiskeindustri (les: fryseindustri) i de krigsherjede nord-områdene av norskekysten.

Det kan forøvrig være interessant å merke seg at FINOTRO-idéen oppsto og ble utviklet av den norske eksilregjeringen i London allerede mens krigen pågikk. En av hovedentreprenørene for dette planleggingsarbeidet var nettopp Klaus Sunnanå, som etter en konflikt med okkupasjonsmakten i 1941 mistet sin daværende stilling som sekretær i Norges Fiskarlag, og året etter flyktet til England.

Som nytilsatt sekretær for Sunnanå gjennomførte Hallstein Rasmussen omfattende reisevirksomhet i Nord-Norge i forbindelse med utbyggingsfasen av FINOTRO. I ettertid kan Rasmus-

sen slå fast at dette arbeidet fikk stor betydning for nord-norsk fiskeindustri i årene etter krigen. Samtidig konstaterer han at selskapet i årene som fulgte skulle bli utsatt for store omkalfatring-er, for senere å splittes opp og selges ut.

– Problemet med all virksomhet der staten står ansvarlig er at det viser seg å være vanskelig å skape nødvendig lojalitet blant fiskere og befolkning forøvrig, sier han og trekker parallellen til de mange fiskarsamvirkene som oppsto etter krigen:

– Også de forsvant etter hvert, bl.a. som følge av manglende lojalitet. Men jeg må også få legge til en annen viktig årsak, nemlig vanskene med å skaffe gode og kompetente ledere for bedriftene, sier han.

– Er det med bitterhet du konstaterer at det gikk slik ?

– Både ja og nei. Samvirketanken fungerte utmerket i de første årene etter krigen, men sto for fall etterhvert som den møtte konkurransen fra det private næringsliv. Jeg kan vanskelig se for meg en tilsvarende «bevegelse» i vår tid, – og enda mindre i tiden som kommer. Samvirketanken er nok et tilbakelagt stadium, dessverre.

Ramaskrik på kysten

I 1956 ble NRK lammet av totalstreik. Til og med fiskerimeldingene over radioen uteble, noe som førte til ramaskrik på kysten. Det ble øvet et hardt press for å skaffe dispensasjon for fiskerimeldingstjenesten. Problemet var bare at ingen NRK ansatte kunne gjøre jobben.

Snart mottok Hallstein Rasmussen en henstilling fra Klaus Sunnanå om å trå til. Etter at streiken omsider var over, falt det seg slik at NRK skulle ansette ny fiskerimedarbeider. Igjen mottok Rasmussen en sterk oppfordring fra sin overordnede om å takke ja. Stillingen innebar en lønnsvekst på tre trinn i statens lønnsregulativ. Dessuten var Hallstein nygift og ventet barn med sin Margit. Dermed ble valget enkelt.

– Det ble til to lærerike år i NRK. Jo, jeg har alltid vært heldig ! sier Hallstein Rasmussen.

Høsten 1957 ble den fremdeles unge programsekretæren i NRK sendt til Trondheim for å dekke landsmøtet i Norges Fiskarlag. Som om ikke det var nok: Mot slutten av landsmøtet ble han oppsøkt av daværende formann Magnus Andersen i fiskarlaget, med spørsmål om han var villig til å ta stillingen som generalsekretær i organisasjonen !

– Ja, det hele lyder ganske utrolig. Selv hadde jeg på det daværende tidspunkt ingen annen organisasjonspraksis enn den jeg hadde ervervet i min tid som fagforeningsmedlem i Fiskeridirektoratet. Og jeg garanterer; det forelå heller ingen søknad fra min side, forteller Hallstein Rasmussen.

Etter å ha summet seg en tid sa imidlertid Hallstein Rasmussen ja til å stille som kandidat, under forutsetning av at han hadde støtte fra et samlet landsstyre.

Det endelige resultatet fra avstemningen ble at

samtlig av av styrets representanter, unntatt to, gikk inn for Hallstein Rasmussen. Da han likevel takket ja, fikk det blant annet som konsekvens at hans egen bror, som satt i landsstyret, måtte tre ut.

Kanskje – kanskje ikke

– Til denne dag er det fortsatt en gåte for meg hvorfor jeg ble valgt ut til jobben, sier Rasmussen, med krav om å bli trodd.

– Men hvordan er det mulig å komme fra det store intet og tre inn som generalsekretær for en av landets viktigste næringsorganisasjoner ?

Hallstein Rasmussen

Assisterende fiskeridirektør Hallstein Rasmussen er født i Nordre Bjørnsund i Fræna kommune i Møre og Romsdal, som den yngste av i alt tolv søsken. Han er utdannet sosialøkonom, men har også erfaring fra praktisk fiske etter sammenlagt fem års fartstid innen ulike fiskerier.

I 1953 kom Hallstein Rasmussen til Fiskeridirektoratet i Bergen, hvor han tjenestegjorde som sekretær under den legendariske fiskeridirektøren Klaus Sunnanå. I 1956-57 var han en periode fiskerimedarbeider i NRK, før han ble utnevnt til generalsekretær i Norges Fiskarlag fra 1958.

Etter ti år i fiskarlaget gikk turen igjen til Bergen, denne gang til stillingen som assisterende fiskeridirektør. I 1972 ble han engasjert i den nyopprettede stillingen som fiskeriråd ved den norske ambassaden i Washington, hvor han ble i to år.

I 1978 ble Hallstein Rasmussen utnevnt til fiskeridirektør. Fra 1988, etter åremåltidens utløp, og fram til oppnådd pensjonsalder har han hatt tittelen assisterende fiskeridirektør.

Hallstein Rasmussen fylte 70 år 22. april. På landsmøte i Norges Fiskarlag i vinter ble Hallstein Rasmussen utnevnt til æresmedlem i organisasjonen.

Året er 1978. Hallstein Rasmussen overtar roret i Møllendalsveien etter avgående fiskeridirektør Knut Vartdal

– Det eneste jeg kan si er at Klaus Sunnanå var en mann med stor innflytelse i organisasjonen. Kanskje hadde han hatt et ord med i laget. Kanskje ikke. Jeg vet ærlig talt ikke.

Ett kan Hallstein Rasmussen ihvertfall skrive under på: Det var med en god porsjon ærbødighet og ydmykhet den nyutnevnte generalsekretæren første gang sto fram for et samlet landsstyre i Fiskarlaget.

– Mottakelsen, først og fremst fra daværende formann Magnus Andersen og nestformann Einar Andreassen, var imidlertid fantastisk. Det bidro sterkt til å legge grunnlaget for det gode samarbeidet som skulle prege organisasjonen i de ti innholdsrike årene jeg fikk være med å sette dagsorden i Fiskarlaget, sier han.

Og saker skulle det bli nok av i årene som fulgte. En av de første, store sakene Hallstein Rasmussen fikk befattning med i egenskap av generalsekretær, var det betente spørsmålet som gjaldt notfiske i Lofoten. Fisket med snurpenot i Lofoten skjøt for alvor fart på 50-tallet, og skulle i årene som fulgte være en evig kilde til konflikt – med dertil støyende lydnivå – blant yrkesbrødre i nord. Først etter at landsstyret i Fiskarlaget i 1959 fattet vedtak om å avslutte dette fisket, falt organisasjonen omsider til ro.

– En medvirkende årsak til at konflikten fikk dra ut over så lang tid, var at det var problematisk å få entydige synspunkter fra forskerne på dette spørsmålet, minnes Hallstein Rasmussen.

Under ingen omstendighet

Den som setter seg som mål å sammenfatte Hallstein Rasmussens mangfoldige virke i norsk fiskerinæring gjennom en mannsalder, kan under ingen omstendighet komme utenom årstallet 1964 og etableringen av Hovedavtalen mellom staten og Norges Fiskarlag.

Men for å forstå utviklingen som ledet fram til denne avtalen, og den betydning avtalen skulle få for fiskernes fagorganisasjon, er det nødvendig å gå enda noen år tilbake i tid.

Fram til 1962 ble de årlige forhandlingene med staten om overføringer til næringen ført av et titalls salgslag som den gang virket langs kysten. Resultatet var at næringsstøtten i hovedsak ble utbetalt i form av prisstøtte, og føringsstøtte, i regi av salgslagene.

Denne situasjonen ga etterhvert grunnlag for sterk kritikk fra Norges Fiskarlag. Laget kunne blant annet vise til situasjonen i landbruket, der bøndernes fagorgan Norges Bondelag sto som naturlig forhandlingspart til staten under de årlige støtteforhandlingene. I tillegg hadde disse forhandlingene om landbruksavtalen en utvidet ramme som også skulle omfatte økonomisk politikk og – utvikling.

Hallstein Rasmussen var blant de første som begynte å føre dette viktige spørsmålet i organisasjonen. Han skulle også bli den som skulle føre spørsmålet fram mot sin endelige løsning.

Stor seier

Da staten, ved daværende fiskeriminister Nils Lysø, i 1962 tilbød Fiskarlaget å overta de årlige støtteforhandlingene, ble dette oppfattet som en stor seier for organisasjonen – og et tilsvarende stort nederlag for salgslagene. Ikke uventet førte saken til at den dype spliden som allerede preget forholdet mellom fangst- og omsetningsleddene i næringen ble forsterket. Forhandlingsklimaet partene imellom ble – om mulig – enda verre.

– Og her er vi tilbake til spørsmålet om åpenhet i forbindelse med eventuelle memoarer. Det er klart at streiken og prosessen fram mot hovedavtalen ga rom for en rekke sterke opplevelser. På den andre siden: Skal jeg – kan jeg! – fortelle åpent om alt som foregikk bak kulissene, og i de mange forhandlingene? spør Hallstein Rasmussen.

Foreløpig nøyer han seg med å konstatere at den holdning Norges Fiskarlags representanter ble møtt med fra «enkelt personer i noen av de største salgslagene...var nedverdiggende».

Lamme kysten – intet mindre

Høsten 1962 fant de første støtteforhandlinger mellom Fiskarlaget og staten sted. Det skulle raskt føre fram til den første og – så langt – eneste generalstreik i organisasjonens historie.

– Bakgrunnen for uenigheten var små, men betydningsfulle midler, forteller Hallstein Rasmussen. – Men etter at landsstyret hadde tatt avgjørelsen om å gå til streik, satte vi raskt igang forberedelsene. Målet var å lamme kysten, – intet mindre –, og bevise at fiskerne var i stand til å organisere seg og stå samlet.

1. januar 1963 var streiken et faktum. De som hadde vært tvilende til Fiskarlagets evne til å streike, og som hadde spådd en svekket organisasjon dersom streiken mislyktes, måtte være skuffet. – Samtlige norske havner var fullstappet med fartøy. Ingen kasta tamp, ja, vi tillot ikke engang fiskerne å dra ut og trekke kokfisk, minnes Rasmussen.

For de mange involverte gjorde hendelsene et dypt inntrykk. Det gjaldt øyensynlig også fiskernes motpart i konflikten. Allerede 2. januar kalte staten inn til forhandlinger.

– Da forsto vi at en forhandlingsløsning var i sikte, forteller Hallstein Rasmussen.

Streiken ble imidlertid ikke avblåst før en uke senere – den 9. januar 1963. Resultat – full seier for Fiskarlaget.

I mellomtiden fortsatte et utvalg nedsatt av fiskeridepartementet å utrede spørsmålet om en hovedavtale mellom staten og Norges Fiskarlag. Utvalget ble ledet av daværende ekspedisjonssjef Gunnar Gundersen i Fiskeridepartementet. Norges Fiskarlags representanter i utvalget var formann Magnus Andersen og generalsekretær Hallstein Rasmussen.

– Representanten fra Finansdepartementet het

førøvrig Hermod Skånland, konstaterer Hallstein Rasmussen.

I 1964 var hovedavtalen mellom Fiskarlaget og staten et faktum. Avtalen hadde i utgangspunktet et perspektiv på fem år, og brakte blant annet inn økt satsing på strukturutvikling som et middel til å styrke økonomien i næringen.

Virket samlende

For Fiskarlaget ble avtalen viktig av mange årsaker. Laget hadde utvilsomt styrket sin innflytelse overfor offentlige myndigheter og i opinionen. Det ga igjen styrke innad i organisasjonen, og bidro til å virke samlende. Ett eksempel på det siste er at spørsmålet om gruppeorganisasjonenes tilknytning til Fiskarlaget etterhvert begynte å løsne, og medlemsutviklingen skjøt fart.

I etterpåklokskapens lys er det imidlertid lett å se intensjoner i avtalen som aldri, eller bare delvis, ble oppfylt, sier Hallstein Rasmussen i dag.

– Særlig må jeg vel innrømme at elementet med strukturstøtte aldri ble særlig vellykket i de første årene. Årsaken kan sikkert spores tilbake til mange forhold, blant annet kostnad- og lønnsomhetsutviklingen i årene som fulgte. Resultatet var ihvertfall at prisstøttepolitikken i stor grad fortsatte som før, på bekostning av det mer langsiktige strukturarbeidet.

– Ettersom prisstøtten sikret en garantert minsteinntekt, ble konkurranseaspektet redusert. Slik sett bidro Hovedavtalen, slik den ble brukt, til å sementere mindre positive sider i næringen.

Hovedavtalen trådte i kraft i en periode preget av sterk vekst i det norske samfunnet, og tilsvarende sterk inflasjon. Hallstein Rasmussen har ingen betenkeligheter med å innrømme at penge- og lønnsproblemer satt løst, og at de årlige overføringene kunne komme opp i anselige summer.

En særegen norsk tradisjon

– Men jeg forstår godt at fagorganisasjonen utnyttet avtalen for det den var verdt. Det gjorde jeg selv da jeg satt som Fiskarlagets forhandlingsleder i årene fram til 1968!

Dette året pakket Hallstein Rasmussen nok en gang flyttelasset etter mer enn ti år som generalsekretær, og dro tilbake til Bergen og jobb som assisterende fiskeridirektør.

Den nære kontakten og utveksling av ledere mellom landets ledende næringsorganisasjon, Fiskarlaget, og de politiske og forvaltningsrettede fiskerimyndigheter, er en særegen tradisjon i norsk etterkrigshistorie. Siden 1948 har samtlige fiskeridirektører vært rekruttert fra generalsekretærstillingen i Fiskarlaget, med ett unntak; Knut Vartdal – som imidlertid var en markert skikkelse i Fiskebåtredemes Forbund.

Hallstein Rasmussen sier at han aldri har opplevd det som konfliktyfyllt å skifte plass ved forhandlingsbordet. Snarere tvert imot.

– Jeg mener oppriktig at min organisasjonsbak-

grunn og erfaring har bidratt til å gjøre det lettere å skape kompromisser som kunne godtas på begge sider. Derfor har jeg aldri sett negativt på dette. I en slik situasjon vil jeg heller si at det blir særlig viktig å holde klare linjer, slik at det ikke kan skapes mistanke.

På spørsmål om hvilke fiskeriministre han har kjent, kan Hallstein Rasmussen trygt svare; alle! (Fiskeridepartementet ble først etablert etter krigen). På spørsmål om det er noen av personlighetene som han særlig vil trekke fram, blir Hallstein Rasmussen mer forbeholden.

Etter en smule påtrykk trekker han imidlertid fram to navn: Nils Lysø og Einar Moxnes.

– Nils Lysø satt som minister i en lang periode fra januar 1955 til august 1963 (da ministerposten forøvrig ble overtatt for en periode av min mangeårige venn og formann i Fiskarlaget, Magnus Andersen).

Lysø vil bli husket fordi han brøt barrieren mellom fagorganisasjon og salgslag, sier Hallstein Rasmussen.

Einar Moxnes var fiskeriminister i Borthenregjeringen, og satt fra 1968 til 1971.

– Moxnes husker jeg som en lun person; en mann uten de store ord, men svært effektiv når det gjaldt å finne praktiske løsninger. Han var i besittelse av en stor porsjon politisk teft, og røpet god innsikt og forståelse for fiskerne- og fiskerieringens situasjon.

– Når dette er sagt, må jeg legge til at det er med ministre som med annet folk; de har alle sine sterke og svake sider. Jeg er heller ikke redd for å si at jeg har hatt et godt og åpent forhold til dem alle, sier Hallstein Rasmussen.

Samtlige verdenshjørner

Med opptil 200 reisedager i året på det meste har Hallstein Rasmussen, som delegasjonsleder/medlem eller rådgiver, i løpet av sin lange yrkeskarriere besøkt bokstavelig talt alle verdenshjørner. Enkelte har i stille stunder gitt uttrykk for at de lurte på hvor mannen henter kreftene fra til å holde det gående. Selv mistenker vi ham rett og slett for å like å reise.

– Jo, det er klart. Men jeg må understreke; reisingen har ikke bare vært til glede. På den annen side har tilliten jeg er blitt vist når jeg har vært ute på mine mange forhandlings- og representasjonsoppdrag vært til stor inspirasjon og stimulans. Tilfredsstillelsen i at du blir tatt med, og at det er bruk for din tilstedeværelse. Det er her fornøyelsen ligger, og ikke i reisen for reisingens skyld. Samtidig er jeg takknemlig for alle de vennskap jeg har bygget opp gjennom årenes løp, vennskap som fortsatt varer og som er en evig kilde til lærdom.

En viss komfort

– Som «profesjonell» reisende gjennom et langt liv; hvordan vil du beskrive det perfekte hotellopphold?

– Tidligere godtok jeg alt med hensyn til stan-

dard, service og beliggenhet. Og fortsatt tar jeg til takke med hva som helst, hvis jeg er nødt! Men etterhvert må jeg nok innrømme at jeg ønsker en viss komfort. Et komfortabelt bad er blitt en sær viktig ingrediens. Så ønsker jeg meg en betjening som er serviceinnstilt, og som gjør meg en tjeneste hvis jeg ber om det.

– Men fremfor alt ønsker jeg meg stillhet! Stillhet er nødvendig når jeg setter meg ned for å arbeide. Og jeg kan ikke huske en eneste kveld på mine mange reiser uten at jeg har tilbrakt noen timer over dokumenter eller skrivebordet.

Ingen som kjenner Hallstein Rasmussen kan unngå å kjenne til hans nære tilknytning til og respekt for «broderfolket» i vest; islendingene, grønlanderne, men fremfor alt; færøyingene.

I en årrekke, og helt fram til det siste, har Hallstein Rasmussen vært leder for den norske forhandlingsdelegasjonen som fører de årvisse fiskeriforhandlingene med Færøyanene. I tidens løp har det vært dem som har trukket frem Rasmussens uttalte aktelse for dette broderfolket, og som mer eller mindre åpent trukket hans objektivitet som forhandlingsleder i tvil. Dette er insinuasjoner som åpenbart sårer Hallstein Rasmussen.

– Jeg har nok vært kjent med at det fra visse hold har vært ymtet fram på om at mitt nære forhold til øygruppen skal ha bidratt til påvirke resultatet i forhandlingene. Til det har jeg to svar å gi. For det første at jeg aldri har sett noen grunn til at en ikke skal ha et godt forhold til ein forhandlingsmotpart. Dermed vil jeg be hver enkelt som måtte være i tvil om å gå gjennom samtlige avtaler som er forhandlet frem fra 1979 til i dag. Forhandlinger handler om å ta og gi. Derfor vil nok forhandlingsresultatet svinge fra år til år. Men min ærbødige påstand er at du vil finne balanse i det store regnskapet, sier han.

Når det gjelder forholdet til islendingene, og dagens situasjon i Smutthullet i Barentshavet, er Hallstein Rasmussen imidlertid uforsonlig. Han kan ikke akseptere islendingenes handlingsmåte, som han karakteriserer som en ufin form for dualisme.

– Islendingene, som har tradisjon som fanebærer for kyststatenes interesser, har sviktet sine egne prinsipper. Jeg beklager å måtte innrømme det, men islendingene har skuffet meg enormt.

Endringer, ja – rasering, nei

Når det gjelder den norske fiskeflåten framtidig, er Hallstein Rasmussen overbevist om at den fortsatt vil beholde sin varierte struktur. Han spår endringer, men frykter ingen rasering av flåten.

– Faktisk tror jeg den varierte flåtestrukturen heller vil sementeres og forsterkes. Det vil jeg begrunne med følgende resonnement: De store, havgående fartøy utgjør en kapitalintensiv driftsform, noe som i seg selv er en begrensende faktor. Samtidig pågår det en stadig teknologiutvikling som bidrar til å gjøre den mindre flåtegruppen mer rasjonell og effektiv..

Men kanskje viktigst er at vi har store ressurser på kysten som aldri kan utnyttes av en stor, havgående flåte.

– For politikerne og forvaltningsmyndighetene ligger det derfor en stor utfordring i å bidra til at vi bevarer den varierte strukturen også i fremtiden, sier Rasmussen.

Bukken til havresekken

Som Fiskeridirektør har Hallstein Rasmussen ledet det såkalte Reguleringsrådet for fiskeriene gjennom en årrekke. Den sterke næringsrepresentasjonen i rådet, som blant annet har til oppgave å foreslå kvotefordeling mellom de ulike flåtegruppene, har ført til at rådet i visse kretser er blitt omtalt som «bukken som passer havresekken». Det er en kritikk Hallstein Rasmussen ikke vil vedkjenne seg.

– Hadde jeg imidlertid vært bukk, hadde jeg ihvertfall vært opptatt av eget matfat! fastslår han.

– Men ihvertfall; i rådet er vi først og fremst opptatt av å finne kompromisser. Vi skal på den ene siden sikre en forsvarlig utnyttelse av fiskebestandene, og på den annen side sikre at næringsutøverne skal kunne overleve med det kvantumet som står til disposisjon. Det er to hensyn som ofte kan være motstridende, og som ikke alltid er like lett å forene. Men i hovedsak må jeg si vi har lyktes.

Norsk havbruksnæring nærmer seg med stormskritt verdien av de samlede, norske tradisjonelle fiskerier. Hallstein Rasmussen medgir at han aldri hadde spådd en slik utvikling. Samtidig understreker han at han alltid har hatt sterk tro på næringen. Hallstein Rasmussen var en sterk pådriver for prosessen som ledet fram mot etableringene av Havforskningsinstituttets forskningsstasjoner i Matre og i Austevoll. I dag slår han fast at denne satsingen har vært med å danne grunnlaget for suksessen næringen nå opplever.

En viss uro

– Havbruksnæringen har fått en enorm betydning for kyst-Norge i form av arbeidsplasser og kapitaltilførsel, sier Hallstein Rasmussen. Han røper imidlertid en viss uro over en utviklingen de senere år.

– Havbruksnæringen ble tuftet på idéen om lokalt eierskap og drift. Den senere tid har også havbruksnæringen gjennomgått en strukturendring basert på større konserndannelser på eiersiden. Det er mulig en slik utvikling er nødvendig. Men mitt håp er at driften, og ikke minst verdiene som skapes, forblir på kysten og kommer befolkningen her til gode også i kommende generasjoner, sier han.

Hallstein Rasmussen nøler med å gå god for betegnelsen «verdens beste» som generell karakteristikk for norsk fiskeriforvaltning. At vi derimot er *blant* de beste, har han ingen problemer med å gå god for. Men selv om norske fiskerimyndigheter er kommet et langt stykke på vei i arbeidet med å sikre et best mulig langtidsutbytte av

våre fiskebestander, understreker han likevel at det fortsatt er rom for forbedringer.

Den samme holdning gir Hallstein Rasmussen uttrykk for når han skal karakterisere den arbeidsplassen han forlater på slutten av sitt yrkesaktive liv.

– Fiskeridirektoratet er et fantastisk fint og sammensveiset organ som har vist at det evner å samarbeide over kontorgrensene. Samtidig er det klart at også direktoratet med jevne mellomrom må saumfare sin egen organisasjon og se om det er ting som kan gjøres bedre, sier han.

– Stillhet! Fremfor alt ønsker jeg meg stillhet! (Hallstein Rasmussen, opptil 200 reisedøgn i året, om spesielle krav i forbindelse med hotellopphold)

Med klar adresse

Utallige er de omorganiseringsprosesser direktoratet har gjennomgått i løpet av Hallstein Rasmussens tid i etaten. Med klar adresse til dagens aktuelle situasjon, peker han på at jo lengre tid slike prosesser varer, jo større er skaden som forvoldes.

– Enkelte ganger har jeg vært av den oppfatning at det mer har vært spørsmål om omorganisering for omorganiseringens skyld. Jeg har i den

forbindelse av og til etterlyst en forankring i en målsetting som viser hvordan omorganiseringen faktisk vil bidra til en gevinst for etaten.

– En sikker sideeffekt av omorganiseringsplaner som drar ut i tid er at arbeidsmiljøet forringes. Og at den usikkerheten som etterhvert oppstår i etaten forplanter seg raskt videre ut i organisasjonene, og i næringa forøvrig, sier han.

Vår samtale finner sted en knapp uke før Hallstein Rasmussen formelt går av fra sin stilling som assisterende fiskeridirektør. Kontoret skal ryddes, og Hallstein Rasmussen må daglig igjennom den smertefulle prosessen det er å velge og vrake; hva som skal bevares, og hva som bør kastes.

Alltid beredt !

Kurset som heter «Forberedelse til pensjonsalderen» har han ikke hatt tid til å gjennomføre. Likevel føler han seg forberedt nå.

– Jo, jeg er forberedt. Det skal ikke bli så vanskelig. Det kommer alltid en siste dag, og jeg er omsider blitt voksen nok til å akseptere det. Jeg har allerede begynt å legge visse planer, ting jeg ikke har hatt tid til før.

Hallstein Rasmussen sier han gjennom sitt yrkesaktive liv har hatt det privilegium å ha en jobb som samtidig har vært hobby, så hva i all verden skal han finne på nå ?

Jo. Han skal fotografere mer. Og han skal lese; biografier og skjønnlitteratur i skjønn forening.

Først og fremst skal han ta fram de gamle verkenne av Hamsun som han ikke har lest på mange år. Deretter Sandemose og Jakob Sande...

Familien – fremfor alt

Men fremfor alt vil nok familien få en sentral plass i Hallstein Rasmussens nye tilværelse. Ikke fordi den ikke har hatt en sentral plass til nå, men fordi Hallstein Rasmussen og hans nære familie de senere år er blitt rammet av tunge slag som har bidratt til å sveise familien enda tettere sammen.

For to år siden i disse dager mottok Hallstein og Margit den brutale meldingen om at deres eldste sønn, Bjørn, hadde omkommet i en bilulykke i Mozambique, der han tjenestegjorde i Fredskorpset sammen med sin kone Ida og tre barn.

Et drøyt halvår senere kom den like brutale beskjeden om at sykdom brått og uventet hadde revet bort deres svigersønn, Terje, og at Marianne med ett satt med eneansvar for en liten datter.

– Det har vært vanskelig å snakke om dette. Og det er fortsatt vanskelig å beskrive hva en føler når slike ulykker rammer ens nærmeste. Men Margit og jeg har hele tiden vært opptatt av å se framover, og ta vare på og beskytte de som er igjen. Det føler vi omsider så smått at vi har greid, sier Hallstein Rasmussen.

JG Dag Paulsen

JOTUN MARITIME MALINGER FOR SKIP OG INDUSTRI

Nord-Norges eneste blandemaskin for skipsmaling!

BAKKELI

FARGE-ENGROS A.S

Postboks 534

9401 Harstad

Telefon 77 06 21 66

Telefax 77 06 14 60

Avfallsbehandling og miljø

BJUGN INDUSTRIER A/S

7160 Bjugn.
Tlf: 72 52 85 40 – Fax: 72 52 80 58

FURUFLATEN INDUSTRIER A/S

Postboks 16 – 9062 Furuflaten
Tlf: 77 71 26 20 – Fax: 77 71 26 02

Avl- og stamfiskstasjoner

AKVA GEN A/S

Postboks 217 – 6601 Sunndalsøra
Tlf: 71 69 26 33 – Fax: 71 69 02 92

Bank og forsikring

CHRISTIANIA BANK OG KREDITKASSE

Forretningsområde Fiskeri
Postboks 124 – 6001 Ålesund
Tlf: 70 12 47 76 – Fax: 70 12 00 63

DEN NORSKE BANK

Fiskeriseksjonen
Lars Hillesgate 30 – 5020 Bergen
Tlf: 55 21 10 00 – 55 21 18 92 – Fax: 55 21 16 40

STATENS FISKARBANK

Hovedkontor:
Postboks 4100 Dreggen
5023 Bergen
Tlf: 55 31 18 70 – Fax: 55 32 16 18
Avd. Ålesund:
Postboks 618 – 6100 Ålesund
Tlf: 70 12 44 91 – Fax: 70 12 42 73
Avd. Bodø:
Postboks 63 – 8001 Bodø
Tlf: 75 52 83 06 – Fax: 75 52 61 99
Avd. Tromsø:
Postboks 423 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 15 87 – Fax: 77 65 70 85

Data

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg
Tlf: 71 51 23 00 – Fax: 71 51 24 43
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 06 21 61
Bodø: Tlf: 75 52 59 50
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Dieselmotorer

CUMMINS DIESEL A/S

Boks 6288 Etterstad – 0603 Oslo
Tlf: 22 32 61 10 – Fax: 22 32 61 70

Elektro – mekanisk

BRØDRENE LARSEN A/S

Damsgårdsgt. 131 – 5031 Laksevåg
Tlf: 55 34 40 80 – Fax: 55 34 40 28

Emballasje og fiskekasser

BRØDR. SUNDE A/S

Postboks 8115 – Spjekavik
6022 Ålesund
Tlf: 70 14 29 00 – Fax: 70 14 34 10

PETERSON RANHEIM A/S

7053 Ranheim
Tlf: 73 57 15 11 – Fax: 73 57 41 92

Fiskeforedling og eksport

HALLVARD LERØY A/S

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 21 36 50 – Fax: 55 21 36 32

MOWI A/S

Bontelabo 2 – 5003 Bergen
Tlf: 55 31 86 50 – Fax: 55 31 84 88

NORWAY ROYAL SALMON A/S

Postboks 2608 – 7001 Trondheim
Tlf: 73 92 99 40 – Fax: 73 53 21 01

Fiskehelse

AL. PHARMA

AQUATIC ANIMAL HEALTH DIVISION
Apothekernes Laboratorium
Biomed
Biovet Pharma
Apothekernes Laboratorium AS
Harbitzalleen 3 – 0212 Oslo
Tlf: 22 52 90 00 – Fax: 22 52 90 80

VESO VAKSINER

Postboks 8109 Dep. – 0032 Oslo
Ordretlf: 22 96 46 08 – Fax: 22 46 48 50

Fiskeutstyr

NOTHUSET A/S

Havnegaten 11
Pb. 216 – 8801 Sandnessjøen
Tlf: 75 04 06 16 – Fax: 75 04 10 49

Fôr

NORSILDMEL

Kjerreidviken 16
Pb. 3523 – 5033 Fyllingsdalen
Tlf: 55 50 13 00 – Fax: 55 50 13 98/99

STORMØLLEN

Postboks 44 – 5270 Vaksdal
Tlf: 56 59 47 00 – Fax: 56 59 49 99
Regionskontor Trondheim:
Tlf: 73 52 82 00 – Fax: 73 51 17 06

Foredlingsutstyr

BAADER

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

BRAMASKIN A/S

Postboks 143 – 1360 Nesbru
Tlf: 66 84 59 50 – Fax: 66 84 79 81

FI – MA TRADING A/S

6523 Frei
Tlf: 71 52 34 62 – Fax: 71 52 35 55

MULTIVAC A/S

Tomtegt. 19 – 3015 Drammen
Tlf: 32 89 39 10 – Fax: 32 89 39 15

Föringsystemer

AKVA A/S

Postboks 271 – 4341 Bryne
Tlf: 51 48 52 00 – Fax: 51 48 54 01

Forskning

FISKERIFORSKNING

Postboks 2511 – 9002 Tromsø
Tlf: 77 62 90 00 – Fax: 77 62 91 00

Ismaskiner

ICE-TECH SYSTEMS A/S

Postboks 12 – Bekkelaget
0137 Oslo
Tlf: 22 67 08 70 – Fax: 22 68 08 36

Konsulenter

ADMINISTRASJON OG LEDELSE I

FISKERINÆRINGEN A.S. (ALF)
Keiser Wilhelmsgt. 32 – 6003 Ålesund
Tlf: 70 13 03 30 – Fax: 70 13 03 40

AKVAPLAN-NIVA A/S

Postboks 735 – 9001 Tromsø
Tlf: 77 68 52 80 – Fax: 77 68 05 09

NARVIKTELEFONENE:

Bedriftstelefonen: 800 33 340
Europatelefonen: 800 33 340
Etablertelefonen: 800 33 840
drives av VINN Tlf: 76 92 22 22

Kulde og varme

KOLBERG, CASPARY MASKIN A/S

Postboks 6393 Etterstad
0604 Oslo
Tlf: 22 67 30 23 – Fax: 22 68 92 41

Merder og nøter

BØMLO CONSTRUCTION SERVICES A/S

Postboks 44 – 5440 Mosterhavn
Tlf: 53 42 63 02 – Fax: 53 42 65 08

NOTHUSET A/S

Havnegaten 11
Pb. 216 – 8801 Sandnessjøen
Tlf: 75 04 06 16 – Fax: 75 04 10 49

PROCEAN

Skuteviksboder 1–2 – 5035 Bergen
Tlf: 55 32 70 10 – Fax: 55 32 70 22

Skipsverft og rep.verksted

WÄRTSILÄ PROPULSION

5420 Rubbestadneset
Tlf: 53 42 35 00 – Fax: 53 42 35 05

AAS MEK. VERSTED A/S

6390 Vestnes
Tlf: 71 18 94 00 – Fax: 71 18 09 08

Tanker og kar

BIA MILJØ A/S

5328 Herdla
Tlf: 56 14 68 40 – Fax: 56 14 68 68

STRANDVIK PLAST A/S

5673 Strandvik
Tlf: 56 58 48 54 – Fax: 56 58 48 99

Utstyrsle, oppdrett og fiskeri

REFA A/S FISKEREDSKAP

Postboks 8 – 9301 Finnsnes
Tlf: 77 84 00 11 – Fax: 77 84 19 90

Vannbehandling

N-O. KROG ANDVIK A/S

Storgt. 32 – 3251 Larvik
Tlf: 33 18 57 10 – Fax: 33 18 51 99

Vekt/veiesystemer

BERKEL SCANVEKT A/S

Postboks 4401 Torshov
0402 Oslo
Tlf: 22 38 18 85 – Fax: 22 37 47 16

MARITECH SYSTEMS A/S

6533 Kårvåg.
Tlf: 71 51 23 00 – Fax: 71 51 24 43
Kristiansund: Tlf: 71 58 43 00
Harstad: Tlf: 77 06 21 61
Bodø: Tlf: 75 52 59 50
Tromsø: Tlf: 77 67 26 30

Verneutstyr

CENTER-PLAST A/S

8056 Saltstraumen
Tlf: 75 58 70 10 – Fax: 75 58 70 00

LOFOTEN

(DEFINISJON)

Av Ragnar Sandbæk

Lofoten er ultrafiolett lys
tindene skarp-eroderte og fiolette
granitt, paragneis, gabbro
monzonitt og anortositt
3,5 milliarder år
landets eldste fjell
forvitring, steinur og snøras
mannevonde brøytebiler fra november il april
knallgrønne gresstuer om sommeren
melkehvite sandstrender
med tungnemme norskehavsdønninger
sauer, geiter og turister
skreien trives og vokser på trær
med rogn og den smellfeite, lyse levra
fra januar til april
4000 fiskere og 1300 båter
sjarker, tverrhekkere, åpne 17-fotinger
kryssere, skøyter, kombibåter i stål med knekkspant
og en og annen gammel kutter
ungene skjærer torsketunger
som blir solgt på dørene
om kvelden for 10 øre stykket.

Lofoten er den klare og rene lufta
byggefelt og hytter kravler seg fast
stormer fra sørvest er lite ålreit
men så blir det midnattsol på yttersida
sommer, samba og småsei
jentene kommer tilbake på ferie
fyller opp slåttemarka, robåtene og diskotekene
og du blir ropt inn på kaffe
klokka 2 om natta.
Lofoten er trange sund

demmer opp for Golfstrømmen
som ei linse
først Vågan så Vestvågøy, Flakstad og Moskenes
omsider står du ytterst på odden
nærmest Værøy så Røst lenger vest
Jules Verne lot Nautilus og kaptein Nemo
forlise i den synklonale Moskenesstra men
Edgar Allen Poe var ute på Helle
i novellen om malstrømmen
Pierro Qverini og hans menn fra Venedig
strandet på Røst i 1431 med vinkagger fra Lisboa
myntet på Flandern.

Lofoten er Twin Otter og måker
i spenngærne turbulenser
hurtigruta med svinekodeletter
ølflasker og nettingslingreduk
kjentfolka sitter alltid akterut
i salongen på 2. klasse
elendige veier
med Lofoten Trafikklag
hompene opp og ned langs R 19
hele veien fra Å
og bortover til Fiskebøl.
Lofoten er et eldorado
for alle oss 27 000
pluss noen til
pluss lærere fra Østlandet
og svenske kunstmalere.

Hentet fra diktsamlingen «Pater i grønn Peugeot»
Gyldendal Norsk Forlag 1982. Gjengitt med forfatte-
rens tillatelse

I Lofoten:
Olav Lekve

Saltfisk og gaffelbiter

(Vågan) Utenfor Svolvev finnes både Kuba og Kreta. På Kuba ligger Arsea AS - Nordfisk Isdahl som er mellom de største fisketilvirkerne i Svolvev. På anlegget blir det produsert alt fra saltfisk og tørrfisk til temperamentsfulle søreuropeere til gaffelbiter for kresne svenske ganer.

I april er det stort tempo og to fulle skift sysselsatt med skreifisaket. Daglig kommer båter med rognsprenget skrei som for eksempel skal til Italia som Stokkafisso Norvegese.

– Akkurat nå er det full aktivitet med salting og hending av skrei. Tørrfisen går i all hovedsak til Italia, mens Portugal og Spania er våre hovedmarkeder på saltfisk, sier produksjonssjef Svein I. Olsen ved Arsea AS - Nordfisk Isdahl.

På det meste er 50 personer i sving i det som en gang var en sildoljefabrikk, men ombyggt til fiskemottak og tilvirkeranlegg. Bedriften har kapasitet til å ta unna mellom 60 og 70 tonn i døgnet, men kapasiteten er ikke fullt utnyttet.

Ustabil råstoff

Det har sammenheng med svingninger i skreifisaket i Vestfjorden. I vinter har innsiget latt vente på seg, men i begynnelsen av april var fisket bra i Midt-Lofoten og i Henningsværstraumen. Arsea AS har også avdelinger på Andenes og Stokmarknes og har i vinter måttet få råstoff fra avdelingen på Andenes for å utnytte kapasiteten.

En bedrift av en slik størrelse som Arsea AS - Nordfisk Isdahl kan ikke basere hele sin produksjon på et sesongbetont lofotfiske. Man må ha flere bein å stå på.

– Til midt i februar er det sild i alle varianter vi holder på med. Det dreier seg om sild fra Tysfjord og Ofoten. Vi produserer alt fra rundfrosset sild til Japan til gaffelbiter som hovedsaklig går til Sverige. Årlig tar vi imot 6.000 tonn sild, sier Olsen.

Han mener at bedriften ikke vil bli rammet av eventuelle nye tollsatser til det nye EU-landet, Sverige.

– Saltsild vil bli holdt utenfor. Problemet kan dukke opp for kryddersild og ulike martinerte sildevarianter, sier Olsen.

Salting av torsk ved Arsea AS - Nordfisk Isdahl i Svolvev for eksport til Sør-Europa.

Hos oss får du alt av fiskeredskap

- * Line
- * Garn
- * Arbeidstøy/sjøklær/Regntøy
- * Juksa
- * Snurrevad

Refa Kirkegt. 2
SVOLVÆR A/S Tlf: 76 07 08 22
Fax: 76 07 21 86

Fiskeredskaper – Båter – Motorer
Høytrykkspykere – Arbeidstøy

Med Vivaldi, Vaporetto og Vongole i Venezia

– noen fiskerirelaterte fragmenter

Av Ragnar Sandbæk

I og rundt Venezia er det fisk å få – selv om hverken Adriaterhavet eller det østlige Middelhav er de beste fiskeområdene i verden. Men skal du spise fisk og sjømat i Italia, er det i Venezia det virkelig foregår (med et visst unntak i september under tørrfiskfestivalene langs Rivierakysten mellom Genova og franskegrensen – f.eks. i Imperia og Baddalucco). Fiskets Gang smakte seg frem mellom kanalene i mars.

so). Slik tørrfisk fåes i alle fasonger – gjerne innbakt i pasta, risretter, sauser og supper. Og utenpå tørrfispakkene på fiskemarkedet nedenfor Rialto-broen på østsiden av Canal Grande, er det vakre fargebilder med sneklede, blåfiolette, skarpe lofoteruptiver badet i sol mens fiskeflåten stevner på vei ut Henningsværstraumen i forgrunnen. Kanskje det er båten til han Jakob Strand eller han Kurt Bakken som fosser fremover mot oss i bildet?

Ragno fra Vest-Lofoten

På fiskemarkedet fant vi bunter og stabler med stor, fin tørrfisk fra Vest-Lofoten. Den ypperste kvalitetsgraderingen på Italia – Ragno – sto priset i 50 000 lire pr. kilo (190 NOK), mens du selvsagt kunne få andre kvaliteter ned til godt under 30

Skulle ikke de lokale leveransene være helt på høyden, kan det være likeså greit å satse på vår hjemlige skrei. F.eks. i form av tørrfisk (stoccafis-

Fra fisketorget – pescheri – i Venezia. Foto: Kate A. Thunold.

000 lire (115 NOK). Dette er festmat hos katolikker både i fastetid og som avbrekk innimellom alt kjøttet. *Stoccafisso Vero Rogno Norvegese* blir virkelig satt pris på. Ja, prisen er såpass stor at flere trailerlaste med lofottørrfisk regelrett har blitt ranet og kjørt bort av mafiaen om natta, mens de stakkars norske sjåførene ligger etterlatte, bastet og bundet i bare underbuksa, langt ute i det ødslige landskapet inne i skogholtene ved enden av de utviskede sideveiene.

Og skulle ikke utbløtt, norsk tørrfisk være et aktuelt valg, er det bare å oppsøke spisestedene og be om reker (*gamberetti*) eller blekksprut (*calamari*) som forrett med en enkel dressing av olivenolje og sitron. Hva med litt krabbe (*granzeole*) tilberedt slik som de gjør det ute på «glassblå-

Fiskesuppe a la døden i Venedig

Selve kvintessensen blant rettene i dette distriktet er *risotto* – retter av ris fra breddene rundt Po-elven, som f.eks. disse tre fiskevariantene: *risotto bianco*, *risotto di mare* og *risotto dei pescatori*.

Og slik kunne vi fortsette med å gradere oss opp til de litt mer tyngre og dyrere rettene som St.Petersfisk (*San Piero* eller *Sampiero*); en meget smakfull hvittfisk som du kan få tilberedt akkurat slik som du vil. Eller hva med den delikate, lokale breiflabben (*coda di rospo*); aller helst grillet slik at den får den litt særegne, brente smaken. Vi glemmer heller ikke en stor tallerken med stekt adriaterflyndre (*sfogio eller sogliola*) servert i sursøt saus med sitrondampet spinat. Hav-åbor (*spigola eller branzino*) anbefales det også å styre innom.

Men varmende, deilige fiskesupper (*zuppa* eller *minestra di pesce*) i alle fasonger, tykkelser og viskositeter er kanskje det mest aktuelle en blygrå, regnfull vinterdag med sur østavind skvalpende innover kanalene.

Og etterpå en dyp lenestol med Thomas Manns «Døden i Venedig» og en symfoni av Gustav Mahler som bakteppe. Eller du kan spasere ned til Schiavoni-kaien og få deg en aktuell årstid eller sonata av Venezias store sønn – Antonio Vivaldi – i *Chiesa di Vivaldi a Venezia*.

Men skulle du komme hit på julaften – vil du nok kjenne lukten av stekt ål som sprer seg utover alle kanalene og øyene i området – hver øy sin spesielle lukt og saus.

Venezias Montparnasse

Og apropos øyer. Fiskets Gang tok en søndag resolutt vaporettoen (motorbåtbusen) ut til øyene nord for byen for å komme fiskerinæringen mer inn på livet. Etter en snau time tøffet vi gjennom den lokale Risøyrenna inn til Burano. Fiskerøya. Perlen i lagunen. På lang avstand skiller øya seg ut med sitt dramatisk kneisende, skjeve klokkefårn. Her inne ligger husene tett inntil hverandre malt i alle slags fantastiske farger. Veltrimmete små- og treetasjers rekkehus som fargekart i blått, gult, hvitt, rødt, grønt, rødbrunt – uten rim og rytme. Øya blir også kalt «Venezias Montparnasse» og har alltid trukket til seg malere fra fjern og nær.

Men Fiskets Gang får umiddelbart assosiasjoner til de tette husrekkene på Klosteret i Bergen.

Kanalene skjærer seg innimellom husrekkene. Garn, teiner og klesvasken henger til tork i den svake sørøstlige brisen som varmer de flate øyene i lagunen. Fiskebåtene ligger pent parkert foran trappen til hvert hus. To meter fra ytterdøren til båten. Fortøyd til enkle påler ligger de småduppende på rad og rekke langs fortauet. Full kontroll fra kjøkkenvinduet. Mennene fisker på grunnene blant sjøfugl og små sandøyer eller helt ute i åpen sjø forbi Lido-porten. Fangstene blir så solgt

Prima tørrfisk fra Lofoten – Stoccafisso Vero Rogno Norvegese. Foto: Kate A. Thunold.

serøya» Murano. Eller marinerte sardiner med løk (*sarde in saor*) og en skål med blandet sjømat (*misto eller frutti di mare*). Fortsett gjerne med ål (*anguilla*) kokt i Marsalavin. Er du tøff nok, bestiller du babyblekksprut kokt i sitt eget blekk (*seppioline nere*).

på fisketorget – *pescherie* – i Burano eller ved Rialto. Og mens mennene er ute på havet, sitter kvinnene hjemme og hekler de mest fantastiske og forseggjorte kniplinger som blir solgt fra boder og butikker overalt i byen.

Kommunistiske muslinger

Den lokale delikatessen her ute er *vongole* – små muslinger – som **ikke** blir kokt nedsenket i vann, men rett og slett tippet direkte over i den store stekepannen, hvor det er varm olivenolje, hvitløk og sitronsaft. På med lokket – og etter noen få minutter er muslingene åpne. Kjøttet tæs ut av skjellene og mikses med oljen og sitronvæsken, blandes så inn i *spaghetтини* kokt *al dente* og serveres aller helst med fersk persille.

Den billigste, enkleste og mest vidunderlige vongolen i verden blir servert i det tidligere hovedkvarteret til kommunistpartiet på hovedpiazzaen. Fins ingen bedre smårett i lagunen.

Etter alt dette hedonistiske skjørlevnet er det vel ikke mer enn fortjent å måtte vende tilbake til kantinen i Strandgaten 229 med den *modeste* matpakken.....og Titalac.

FG

NR. 4
1995

Søndagsstemning på kaia i Burano. Foto: Kate A. Thunold.

VÅGAN HAVNEVESEN

Velkommen i havn!

Vågan Havnedistrikt omfatter hele kommunens kystlinje med i alt 15 havner og fiskevær. Kommunens havnevesen har ansvar for farvannsforvaltning, planlegging, utbygging og drift av sjørettede fellesfunksjoner i havnedistriktet. I havnene utvikles interessante kombinasjoner av fiskeriservice, kystturisme og transport

SVOLVÆR HAVN er som hovedhavn i Lofoten under stadig utvikling i forhold til transport og næringsvirksomhet.

Havna har daglig kystruteskip, ferje- og hurtigbåtsamband. Nær tilknytning til flyplass. Fiskeprodukter fra Lofoten avskipes til utlandet.

I østre havn er ca. 800 m offentlige kaier for kysttrafikken. Moderne gjestehavn for fiske- og fritidsflåten.

I vestre havnebasseng forestår utbygging av dypvannskai for industritransport.

Nytt ferjeleie for Vestfjordsambandet kombinert med ro-ro.

KONTORADRESSE:

Postboks 121
8301 Svolvær

TELEFONTJENESTE:

Telefon 76 07 10 11
Telefax 76 07 10 02

Viktige fiskevær i Vågan utenom Svolvær: Skrova, Henningsvær, Kleppstad, Hovsund, Lauvik, Kabelvåg, Risvær og Hopen.

Som kommunalt serviceorgan utfører og formidler havnekontoret alle typer maritimt tjenester, herunder:

- Los og redningstjeneste
- Tollklarering og skipskontroll
- Verkstedservice med sliphaller for helårig vedlikehold og ombygginger
- Spedisjon, lagring og lokal distribusjon
- Gassforhandler i Lofoten for AGA
- Oljevern for Lofoten

Kontakt oss for nærmere opplysninger

Sjøveien
I naturligst i Norge

Regnskapsførsel og økonomisk rådgivning

En solid samarbeidspartner for fiskeflåten i Lofoten

- Vi tilbyr:**
- Regnskapsførsel og årsoppgjør
 - Forretningsførsel
 - Lottoppgjør
 - Administrative oppgaver
 - Økonomisk rådgivning
 - Skatterådgivning

KONTAKT DIN SAMARBEIDSPARTNER I LOFOTEN:

Økonor Svolvær AS

Sentrumsbygget,
8300 Svolvær
Tlf.: 76 07 11 00

Økonor Vest Lofoten AS

8373 Ballstad
Tlf.: 76 08 83 35

N · A · R · F

Autoriserte Regnskapselskaper

Ikke eget salgslag for fabrikkskipene

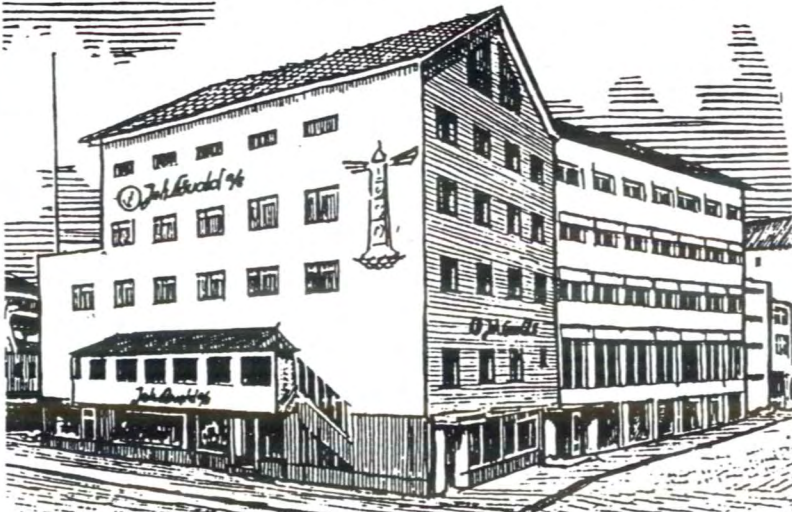
Fiskeridepartementet har avslått søknaden fra Norske Fabrikkships Forening om å få godkjent et nytt salgslag.

I sin begrunnelse legger Fiskeridepartementet vekt på behovet for å ha store og handlekraftige salgsorganisasjoner som kan stå for en effektiv førstehåndsomsetning av fisk. Departementet har derfor aktiv støttet arbeidet som er gjort fra fiskerne og deres organisasjoner i senere år for å få dannet færre, større og mer handlekraftige enheter i førstehåndsomsetningen av fisk. Salgslag som representerer spesielle grupper er blitt nedlagt, og tre salgslag i sildesektoren er slått sammen til ett – Norges Sildesalgslag. I torskesektoren har det også skjedd sammenlåinger ved at to salgslag er gått sammen i

Vest-Norges Fiskesalslag og to er gått sammen i Skagerrakkfisk. Godkjenning av et nytt salgslag ville være brudd med denne utviklingen og innebære en svekkelse av det økonomiske grunnlaget for flere eksisterende salgslag.

Fiskeridepartementet viser også til at eventuelle endringer i organisasjonsmønsteret for førstehåndsomsetningen av fisk bør være resultatet av grundig organisasjonsmessig behandling innenfor næringas økonomiske og faglige organisasjoner. De omorganiseringene som har skjedd i salgslagsmønsteret er i all hovedsak et resultat av en slik behandling. Det er ikke grunn for å velge en annen behandlingsmøte.

KVALITET I HVERT LEDD !

Produksjon og salg av Termopor
fiskekasser. Flere størrelser.
Med eller uten firmalogo

Løvdal's
INDUSTRIAS

TLF. 75 52 27 60
FAX 75 52 29 44
VERKSTEDV.1-3
POSTBOKS 544
8001 BODØ

Fiskeredskaper
Båt-/Skipsutstyr
Anlegg- Industrirekvisita
Wire- Kjettingsverksted
Løfteredskaper
Brann-/Redningsutstyr
Arbeidstøy/Vernematr.
Fritidsklær/Fottøy
Verktøy/Maskinrekvisita
Båter/Motorer/Sjøsport
Seilmakerverksted

LØVOLD

Tlf. 75 52 40 80 Fax 75 52 47 55
BODØ NORWAY

Ensilasje og sildemottak på Brettesnes

(Vågan) I en gammel sildoljefabrikk fra 1870 på Brettesnes har Hordafôr AS etablert seg med ensilasjeanlegg og planer om sildemottak til høsten. Målet er å ta vare på ressurser som vanligvis blir kastet på havet under en hektisk lofotsesong. Men det er ikke enkelt å få mottakene i Lofoten til å tenke nytt. Hordafôr håper de har løst problemet ved en containerordning.

Hordafôr har etablert containerordning for de mottakene som leverer slo og avfall til Brettesnes

Daglig leder Kjell Inge Solsvik på Hordafôrs anlegg på Brettesnes i Vågan kommune

Mottak som inngår leveringsavtale om ensilasje til Hordafôr får en container kjørt på plass.

– Når containeren er full kommer en lastebil og henter den og setter en tom tilbake. På den måten håper vi at det blir enkelt for fiskemottakene å bli kvitt slo og avskjær og samtidig få en nyttig utnyttelse av fiskeavfallet, sier daglig leder ved Hordafôrs anlegg på Brettesnes, Kjell Inge Solsvik.

Det råder en tanke kaos i den gamle sildoljefabrikken, som Hordafôr kjøpte i 1993 og har så langt investert ca. 6 millioner kroner. Mye av oppbygging og montering blir gjort av selskapets ansatte slik at besparelsene i etableringsfasen er betydelige. Et fabrikkbygg fra forrige århundre er

ikke akkurat funksjonelt, men med moderne byggetoder blir det levelig. I begynnelsen av april var det full byggeaktivitet med nytt pakkerom og installering av åtte platefrysere for innfrysing av sild til neste sesong.

– Det var et forferdelig kaos som møtte oss da vi overtok bygningene. Jeg vil si de var nærmest rasert av menneskene som demonterte den gamle sildoljefabrikken. Hadde de problemer med å få en maskin ut gjennom dørene slo de heller hull i veggene i stedet for å demontere maskinen. Nå er det som var brukbart installert i en fabrikk i Peru, sier Solsvik.

Slo og avskjær fra fiskemottak og oppdrettsnæringen i Lofoten blir fryst inn i et nytt fryserom og deretter sent til Hordafôrs hovedanlegg i Austevoll i Hordaland for innkoking. Ensilasje går i hovedsak som dyrefôr, fortrinnsvis til pelsdyrnæringen og mye blir eksportert til Danmark. Råstoffet kommer fra mottak i Lofoten fra Sund i vest til Svolvær i øst. Kapasiteten er innfrysing av 50 tonn avfall i døgnet.

– I tillegg til behandling av slo tar vi imot torskehoder og rygger. Dette blir oppmalt og brukes i næringsmiddelindustrien. Så langt har vi produsert 1.200 tonn i 1995. Avfall fra en normal lofotsesong regnes til ca. 10.000 tonn. Det betyr at potensialet er bra. Men vi bygger også ut med sildemottak for å holde jevn sysselsetting hele året. Per i dag er fire personer ansatt på Brettesnes, men med mulighet for økt sysselsetting i framtida, sier Solsvik.

VÅGAN

Fiskere og turister dominerer Vågan kommune, i første rekke Svolvær – Lofotens hovedstad. I Svolvær ligger hotellene tett og det bygges nytt. På en holme midt i Svolvær havn åpner Rica-kjeden et stort sommerhotell og mange frykter knallhard konkurranse. Uansett, fisket går uførtredent videre og i år som i alle tidligere år blir det hengt skrei på de kjempestore hjellene i Svolvær, Henningsvær, Laukvik og Skrova.

Henningsværstraumen er en av de viktigste fiskeplassene for skreifisket i Lofoten. Ofte er det trangt om plassen når snur-
revadflåten skal sette bruket i sjøen ca. sju over ti.

Vågan kommune med tett opp under 9.500 innbyggere omfatter størstedelen av Austvågøy, Gimsøy, Skrova, Store Molla og Lille Molla og hundrevis av andre øyer, holmer og skjær. Mellom Austvågøy og Vestvågøy går Henningsværstraumen som er en av de beste og viktigste fiskeplassene i hele Lofoten med utror fra Svolvær, Kabelvåg og Henningsvær. Ved siden av fiskeri og turisme dominerer verkstedindustrien som næringsveg i kommunen.

Langt over 1.000 personer henter daglig sitt utkomme fra fiskerinæringen i kommunen. Det omfatter ca. 480 fiskere (370 på Blad B), 135 årsverk innen oppdrett, 228 i fiskeindustrien, 128 i en verkstedindustri som i all hovedsak yter service overfor fiskeflåten og 25 årsverk innen utstyrsleverandørene til fiskeindustrien. (Tall fra 1993).

Det blir brakt i land store mengder fisk i havnene i Vågan. I 1993 ble det levert 41.175 tonn til en verdi av 250 millioner kroner, noe som plasserer kommunen blant de største fiskerihavnene i landet. Kommunen har 27 fiskebruk som mottar, foredler og eksporterer fisk for godt over en halv milliard kroner.

Fiskeflåten i Vågan ble utsatt for en kraftig revidering i 1993. Antallet gikk ned fra 305 til 266 fartøyer. Dette skyldes at en gjennomgang av merkeregisteret avslørte mange uegnede båter eller «fantasibåter», som det står i årsmeldingen fra fiskerirettdeleren i Vågan for 1993. Som stor fiskerikommune har Vågan en sammensatt flåte med båter i alle størrelser. Flest båter er det mellom 6 og 9 meter der det står oppført 80 fartøyer. Vågan hadde 2 fartøyer over 30 meter i 1994

Oppdrettsnæringen sysselsatte 128 årsverk i 1993. Det var lokalisert 13 matfiskanlegg, hvorav 12 med laks og ett for røye, og 4 settefiskanlegg i kommunen samme år. Det ble produsert ca. 6 tonn til en verdi av 177,5 millioner kroner.

Søren E. Skarvik AS, postboks 78, 8301 Svolvær

Klassifikasjoner * reparasjoner * vedlikehold og ombygging av skrog og maskineri.

Representant med lager for Wichmann og Catepillar skipsmotorer. Service på høy- og lavtrykkswincher. Turb

Telefon: 76 06 80 44 - Telefax: 76 07 02 72

Avdeling: OSAN VERFT - 8300 Svolvær - Telefon: 76 06 80 51

VESTVÅGØY

FG

 NR. 4
1995

Vestvågøy er den folkerikeste av de seks kommunene i Lofoten med sine 10.630 innbyggere. Kommunen er den største fiskeri- og landbrukskommunen i Nordland fylke. Vestvågøy er ulik de andre øykommunene. Visst har den fjell, fjorder og trange, skumle strømer. Men her er også blide og vide landbruksområder og brede daler.

Tørrfisk på hjell gir velstand i Vestvågøy kommune.

Mye av Vestvågøy er idyll og værharde strender. Tenk bare på Mortsund en stille gul sommerkveld, eller Eggum en rasende hvit vinterdag. Stamsund inne mellom holmer og skjær var tidligere hovedsetet og det største stedet på Vestvågøy, men etter kommunesammenslåing og bygging av flyplass har Leknes vokst fram som administrasjonssenter med godt servicetilbud og funksjonelt kommunehus. Hurtigruta anløper fremdeles Stamsund, men sørvesten skaper av og til problemer for de nye store båtene.

Som for de andre Lofotkommunene er det fiske og fangst som er hovednæring i Vestvågøy. I 1994 hadde 546 personer fiske som næringsveg, 492 på Blad B og 54 på Blad A. Dette var en nedgang på totalt 22 personer fra året før. De fleste forsvant fra Blad B, mens det var en liten økning på Blad A. Mange på Blad B i Vestvågøy ble strøket som en følge av skjerpingen i forhold til fiskerpensjonsordningen.

Flåten i kommunen inneholder alt fra små åpne båter til hekktrålere. De fleste fartøyene (141) hører til i størrelsesgruppen 5 til 8 meter. Totalt var det pr. 31.12 1993 registrert 320 fiskefartøyer i kommunen.

Det finnes mange mottaksanlegg i kommunen, Ballstad, Stamsund, Steine, Ure, Mortsund, Tangstad, Eggum, Vestresand og Kleivan. På Ballstad og i Stamsund drives også foredling i form av filetering. I 1944 var 158 personer sysselsatt på heltid og 282 på deltid i fiskeindustrien i Vestvågøy. I oppdrettsnæringen jobbet 12 hel-

årsansatte og 25 sesongansatte i 1994 og det var fem matfiskkonsesjoner for laks, to for torsk og ett settefiskanlegg i drift ved utgangen av 1993.

Lofoten Trålerrederi AS

8340 Stamsund
Tlf: 76 06 42 10 – Fax: 76 08 92 10

Disponerer:

M/T «Lofottrål I», M/T «Lofottrål II»,
M/T «Ballstad», M/T «Røstnesvåg»,
M/T «Vestvågøy», M/T «Stålegg jr» og
M/T «K. Arctander».

Beskjeftiger under normale forhold ca. 100 mann medregnet fast avløsningsmannskap på helårsbasis.

FLAKSTAD

Flakstad er den eneste kommunen i selve Lofoten som har valgt seg den værharde yttersida som administrasjonssenter. Selve kirkestedet Flakstad ligger på en flatstrakt landtunge, mens kommunesenteret Ramberg ligger like vestenfor med trygge fjell i ryggen. Strendene på yttersida er lange og grunne og gode kaiforhold er det langt i mellom. Men på Ramberg blir det for tida bygget både molo og kaianlegg for å gi tjenester til en stadig kresnere fiskeflåte.

I Flakstad kommune ligger gamle fiskevær strødd under fiolette fjell langs inner- og yttersida, fra Napp i øst, via Fredvang i nord og Nusfjord i sør, til Sund og Mølmarodden i vest. Kommunen strekker seg også over til naboøya Moskenes og trenger seg dermed lengre vestover enn de naturlige grensene som straumene mellom Lofotøyene danner.

Landskapet skifter karakter etterhvert som man fjerner seg fra den mer åpne Vestvågøy. Flakstad er villere og brattere enn Lofoten lengre øst. Et besøk i Flakstad bør benyttes til en avstikker til Nusfjord. Dette er et av de eldste fiskeværene i Lofoten og under skreifisaket ligger båtene tett i den trange havna, godt beskyttet mot vind fra de fleste kanter.

Folketallet i kommunen har vist en negativ trend og fra 1991 sank innbyggertallet med 16 personer til 1617. Statusen på fiskermanntallet har vært stabilt med ca. 280 fiskere totalt, omlag 240 på Blad B og 40 på Blad A. Omlag 70 personer er sysselsatt i mottaks- og foredlingsleddet. Interesser på Sunnmøre har investert en god del i oppdrettsnæringen og sitter idag som eiere av fiskeværet Nusfjord. I 1993 var 12 årsverk knyttet til

Landing av skrei i Nusfjord

oppdrettsnæringen i kommunen. I 1993 var 4 matfiskanlegg i drift.

Fiskeflåten har ligget rundt 200 fartøyer og i følge merkeregisteret 1. januar 1993 var 199 båter registrert i kommunen. Over halvparten (109) tilhører størrelsesgruppen mellom 5 og 10 meter. Kommunen hadde 2 båter mellom 20 og 30 meter. Flakstadflåten driver hovedsakelig garn- og linefiske. Et fartøy har reketrålkonsesjon og i tillegg driver et fartøy kvalfangst.

Totalt finnes 16 mottaks- og foredlingsanlegg i kommunen. Napp er det største fiskeværet med

tre fryseri og et trandamperi. I tillegg finnes det lineegnesentraler i de fleste av fiskeværene. Fiskeindustrien i kommunen tok i 1993 imot 12.586.000 kilo fisk til en førstehåndsverdi av 88 millioner kroner. Av dette var 11.789.000 kilo torsk og 796.000 kilo annet.

Vi leverer mærekroker,
flytebrygger
samt gangveier
til oppdrettsanlegg

Lofoten Industri a.s

— en arbeidsmarkedsbedrift

N-8300 Svolvær - Tlf. +47 76070466 - Fax. +47 76071648

MOSKENES

FG

 NR. 4
1995

En tur langs E 10 i Lofoten ender selvsagt i å i Moskenes langs brattura på selve Moskenesøya må du bare stoppe. Det er umulig å ikke bli blendet av synet når man ankommer det første fiskeværet i kommunen. Med Hamnøy på østsida, Sakrisøy i midten og Reine på vestsida med Kjerkfjorden flytende i mellom. Dette landskapet er noe av det vakreste og villeste Norge kan by på og turistene strømmer hver sommer til Moskenes.

Ytterst mot Norskehavet er det karrig og værhardt. På Moskenesøya er det derfor ikke noe jordbruk å snakke om slik man finner lenger innover Lofoten. Øya mangler skog. Her dominerer spisse tinder og folk klorer seg fast langs innersida. Det blir hevdet at Moskenes er den mest fiskeriavhengige kommune i landet, men turisme utgjør en vesentlig del av næringslivet i kommunen.

Folketallet var 1435 personer ved årskiftet 1993/94 og har vært stigende. Reine har vokst fram som kommunesenter, mens Moskenes holder stand som et knutepunkt med fergeforbindelse til Værøy, Røst og Bodø. Parallelt med en voksende befolkning øker også antall fiskere. Fra 1993 til 1994 ble 12 nye fiskere ført inn i manntallet for Moskenes. Totalt var det 247 fiskere i kommunen i fjor, 215 på Blad B og 32 på Blad A. Oppdrettsnæringen har fått mindre betydning og i 1993 ble det utført knapt 7 årsverk mot 35 i 1989. De tre anleggene i kommunen leverte i 1993 217 tonn laks til en verdi av 6,5 millioner kroner.

Sakrisøy i Kjerkfjorden i Moskenes kommune.

Flåten i Moskenes kommune er ikke noe unntak fra resten av Lofoten. Over halvparten av flåten på 181 fartøyer er mellom 5 og 10 meter. Ved årskiftet 1993/94 var det ikke registrert noen båter over 30 meter i kommunen.

Vinterfisket etter torsk bidrar med størst kvantum og verdi for Moskenesflåten. Fisket viser fin vekst for kommunen. I fjor ble det levert vel 8.800 tonn til en førstehåndsverdi av 63 millioner kroner. Til sammenligning ble det i 1990 levert knapt 4.000 tonn til en førstehåndsverdi på 33,5 millioner kroner.

Mottaksapparatet er, som for resten av Lofoten, godt utbygt. Det finnes 16 mottaks- og foredlingsanlegg spredt på 8 fiskevær. Flåten driver alle former for konvensjonelt fiske, men de fleste driver kombinasjon mellom flere redskapstyper med line som en dominerende brukstype.

A.s Glea

8024 Røst, Tlf. kontor 76 09 61 04
Butikk 76 09 62 08, D/S ekspedisjon

Fryseri

Produksjon av saltfisk og tørrfisk
Tørrfiskeeksport, Ferskfiskeeksport
Ass. handelsforretning, D/S-ekspedisjon
Esso-tankstasjon

VÆRØY

Mellom Lofotodden og Røst dukker Værøy opp fra havet. Et øyrike så værhardt at flyplassen ble midlertidig nedlagt etter en ulykke, og som trolig aldri blir åpnet igjen. Nå er det helikopter og båt som sørger for kommunikasjon med omverdenen. I motsetning til Røst flytter folk fra Værøy. Folketallet har gått ned på 90-tallet og var ved inngangen til 1993 på 843 personer. Værøy domineres av en langsgående fjellrygg. Kommunesenteret ligger på Sørland.

De vanskelige kommunikasjonsforholdene har ført til en del problemer for fiskeindustrien i kommunen. Det er særleg vinterstormene som får samfunnet til å nærmest til å stoppe opp og butikene går tomme for eksistensielle varer. Et nytt fergeleie har ført til bedre regularitet.

Av de omlag 840 innbyggerne i Værøy kommune er 143 sysselsatt med fiske. Av disse er 124 oppført på Blad B og 19 på Blad A. Det er 8 færre enn i 1992. Det finnes 11 mottak i kommunen som totalt skapte 78 årsverk i 1993.

Flåten teller 87 fartøyer med stort og smått. Over halvparten (47) er mellom 5 og 10 meter som driver kystfiske i nære farvann. 29 båter til-

Størsteparten av fiskeflåten på Værøy fisker torsk i hjemlige farvann

hører størrelsesgruppen 10 – 14 meter. Det finnes ingen båter over 30 meter, mens det finnes 6 mellom 20 og 25 meter.

Oppdrettsnæringen har ikke fått rotfeste i kommunen og i 1993 var ingen av de to opphavelige anleggene i drift. I 1994 ble det landet 9.461 tonn fisk til en verdi av 64,2 millioner kroner.

Snurrevad

GJØR SOM DE FLESTE, KJØP KUN DET BESTE

Har du planer om kjøp av nye nøter eller reparasjoner av brukt, kontakt oss!

KVALITET HELT UT I VINGESPISSENE

LNT

AS Lofoten Not & Trål

POSTBOKS 15 – SVINØYA –
8300 SVOLVÆR

Vi treffes på:

Telefon	76 07 14 99
Telefax	76 07 20 82
Person søker	96 75 55 21
Robert Angelsen privat	76 07 75 75
Harald Selstad privat	76 07 17 75

LANDETS LEDENDE PRODUSENT AV SNURREVAD-REDSKAPER

RØST

FG

 NR. 4
1995

Når man seiler vestover fra Bodø treffer man før eller siden den mektige grønlandske østkysten, men etter ca. 100 kilometer blir havet avbrudt av noen brune, grønne og svarte flekker. Det er Røst som ligger her som flate, noen steder kuperte, rasteplasser. Røst er den ytterste av kommunene i Lofoten og består av hundrevis av øyer, holmer og skjær fylt med millioner av fugler. Røst er den kommunen i landet som bidrar med mest til felleskapet hvis man fordeler næringsinntektene i kommunen på dens befolkning. Verdien av fiskerinæringen på Røst tilsvarer at hver innbygger bidrar med over 500.000 kroner til samfunnet. Det er fisk som gjør det levelig på Røst.

Torskfisket skaper store verdier for Røst. Kommunen står for 25 prosent av det totale italienske tørrfiskmarkedet.

Lofotfiske etter skrei er spesielt viktig for Røst. I tillegg til kommunens egen flåte er Røst vertshavn for en stor fremmedflåte i vinterfisket. Det har vært tradisjon gjennom mange år at mange båter fra Sør-Trøndelag har Røst som sin base i vinterfisket. Allerede i 1431 omtaler venetianeren Pietro Querini tørrfiskproduksjon på Røst, etter at han forliste ved øygruppa.

Et framtidsetta kommunestyre har lagt forholdene til rette for at folk og næringslivet har kunne etablert seg på Røst. En negativ befolkningstrend er snudd. Pr. 31.12.94 bodde det 698 personer i kommunen. Fire år tidligere var folketallet 621.

I 1994 ble det landet 12.105 tonn fisk rund vekt til en verdi av vel 81 millioner kroner på Røst. Ved årskiftet var 99 personer sysselsatt med fiske og fangst, 79 på Blad B og 20 på Blad A. Kommunen har tre helårsdrevne og to sesongdrevne fiskeindustribedrifter i kommunen. Disse sysselsatte 65

årsverk i 1994. De tre helårsdrevne bedriftene driver hovedsaklig tilvirking og eksport av tørrfisk og saltfisk. På grunn av gode klimatiske forhold skal tårfisk fra Røst holde svært høy kvalitet og Røst alene betjener en fjerdedel av det italienske tørrfiskemarkedet.

Fiskeflåten på Røst består i stor grad av mindre kystbåter mellom 5,0 og 10 meter. Totalt er det registrert 67 helårsdrevne fiskefartøyer i kommunen hvorav ett er over 30 meter.

Hydraulikk-støydempere

Forbedre miljøet ombord med PRP støydempere for hydraulikkanlegg. Fjerner 95 % av støy forårsaket av pulsasjoner fra hydraulikkpumper. Reduserer slitasje på filtre, ventiler, kuplinger og maskineri. Garantert virkning.

Ta kontakt for nærmere informasjon.

HOVDE AS
Slipp & Mek. verksted

8330 Henningsvær - Tlf. 76 07 48 15 - Fax 76 07 48 26

Hotel Havly

Sjøgata, 8300 SVOLVÆR

Telefon 76 07 03 44 - Fax: 76 07 07 95

Enkeltrom kr. 450,-

Dobbeltrom kr. 550,-

Inkludert frokost

Alle rom har dusj, telefon og kabel-TV

Enkel aftensbuffét kr. 60,-

Prisene gjelder frem til 1/6-95

Kurs/Konferanser – BE OM TILBUD!

1994 – et godt år for velferdsarbeidet

Velferdstenesta for fiskarar segler så absolutt i medvind. Dei mange stasjonane langs heile kysten, drive av Norges Fiskarlag, Den indre Sjømannsmisjon og Norsk Sjømannsforbund, er flittig nytta. Dette går fram av årsmeldinga for 1994 frå Statens Velferdsråd for fiskarar.

Norges Fiskarlag driv velferdsstasjonar frå Oslofjorden i sør til Finnmark i nord. Totalt har laget stasjonar på 29 stader langs kysten, antan åleine eller saman med andre som også driv velferdsarbeid for fiskarar. På Værøy og Røst samarbeider laget med Den indre Sjømannsmisjon under Lofotsesongen, i Egersund med «Det Kvite Band» og elles fleire stader med Norsk Sjømannsforbund. I tillegg driv laget omfattande reiseverksemd i fiskevær der det ikkje er faste stasjonar. Stasjonen i Båtsfjord har vore drøfta ved fleire høve i velferdsrådet. Stasjonen har mykje vitjing både av norske og russiske fiskarar. Hausten 1994 vart det inngått avtale med Båtsfjord kommune, Finnmark fylkeskommune og Båtsfjord Industrier om samarbeid og etablering av Båtsfjord Havsenter. Senteret skal framleis ha eit Velferdstilbod for fiskarar der Norges Fiskarlag skal vere ansvarleg for drifta. Går finansieringa i orden skal bygginga kunne ta til vår/sommar 1995.

Den indre sjømannsmisjon

Den indre Sjømannsmisjon har hatt eit jamnt bra arbeidsår. Organisasjonen driv i alt 22 velferdsstasjonar der 13 er i sesongdrift, resten i heilårsdrift. 5 av sesongheimane var ikkje åpne i det heile i 1994, men klar om trongen hadde meldt seg.

Likevel er det registrert ein liten auke i den totale drift i høve til året før. Arbeidet har basert seg på misjonsbåtverksemd og fiskarheimdrift, det siste med tyngdepunkt i Lofoten der DISM har 7 heimar. Her var også Radio Havly i drift 6 veker under Lofotsesongen. Ved Havly Center på Shetland er det gjort store investeringar siste året. Til bodet er no tilpassa slik misjonen ynskjer å drive det, m.a. med utvida kafetilbod. Stasjonen vert positivt vurdert både av fiskarar, sjøfolk og andre tilreisande.

Somme stader samarbeider DISM med andre som driv velferdsarbeid, m.a. med Norges Fiskarlag om ymse slags teneste og ved særskilde tilskipingar som «Fiskernes Dag» i Lofoten.

Elles arbeider Den indre Sjømannsmisjon etter sine gamle tradisjonar: Tilbod om mat/overnat-

ting, aviser/TV, klesvask og praktiske tenester. Dertil miljøkveldar og andakt/gudstjenester. Kvart år vert det halde seminar for alle tilsette før sesongfiskeria tek til. Fagleg og åndeleg rettleiing og inspirasjon er stikkordet. Rundt fiskarheimane er det lokale støtteforeiningar som hjelper til ved heimane og fungerer som bindeledd mellom heimane og lokalsamfunna.

Norsk Sjømannsforbund

Norsk Sjømannsforbund har hatt fire klubbar i drift i 1995. Desse er Hammerfest med 2700 vitjingar, Andenes med 4776, Vadsø med 2000 og Myre med 6500. Alt i alt har stasjonene hatt eit rimeleg godt driftsår. Klubbane er faste haldepunkt i lokalsamfunna og mykje brukt av lag og foreiningar til møteverksemd. Klubbane har aviser og tidsskrift og tilbod om dusj/klesvask. Dessutan utlån av bøker og sportsutstyr, hjelp til utfylling av skjema, rettleiing og service av ymse slag. Det vert skipa til hyggekveldar med mat og program og idretts-tevlingar som er svært populære.

Leiinga av klubbane ligg til lokale velferdskomitear som legg ned mykje godt arbeid.

Leverandør
av is til
fiskeflåten

**EGERSUND
ISFABRIKK**

Aksjeselskap

Postboks 100, 4371 Egersund
Tlf. 946 72 464, fax 51 49 20 85
Døgnservice

Ei sild – og ei til

1. Krigsoppfinnelse og havforskning – sildas verste fiender ?

Den norske vårgytende silda, er den viktigste komponent i den Atlanto-Skandiske sildegruppen, som forøvrig består av en Islandsk vår – og en sommergyter. Når det gjelder den kjønnsmodne del av den norske vårgyteren var det først omkring 1950 at det endelig ble slått fast at det foregår vandring mellom Island og Norge. Dette er Árni Fridrikssons store fortjeneste. Den store innsatsen i forskning og utvikling av avansert leteutstyr har ført til at denne sildestammen etterhvert ble fredløs hele året, og tilslutt så og si ble utradert, hovedsakelig p.g.a. norske ubetenksomheter.

Vi vil i en liten sildeserie se nærmere på de viktigste forskningsresultatene, og på forskerne, i de hevdvunne sildenasjonene Færøyane, Island, Norge og Russland.

altså islendingen Árni Fridriksson, som sto for den bragden. Riktignok hadde Einar Lea allerede i 1920-årene hevdet at den voksne silda utenom gytetiden måtte ha en oseanisk vandring. Han antok at områder nord for Færøyane var mest sannsynlig. Dette området har senere vist seg å være overvintringsområde før gytevandringen inn mot Vestlandet.

Fridriksson hadde allerede i begynnelsen av 30-årene fått idéen om at det meste av silda som om sommeren beiter utenfor Nord-Island vandrer østover om høsten og gyter på vestkysten av Norge. En mindre komponent vandrer vestover til områdene nær Reykjavik hvor det foregår endel gyting om våren. Men selve beviset for at silda på Nord - Island om sommeren dels var den samme som gytte på Vestlandet om våren, gjensto.

Det var innvendige stålmerker utviklet i USA og islandsk-norsk samarbeid som ga det svaret Fridriksson hadde forutsagt.

Denne oppklaringsrunden sto å lese i Fiskets Gang nr.2 1995, skrevet av tidligere avdelingsleder ved Havforskningsinstituttet i Reykjavik, Ingvar Hallgrimsson.

En oppklaringsrunde.

Havets sølv har ned gjennom tidene blitt høstet i kystnære farvann. I løpet av det siste hundreåret, og særlig etter siste verdenskrig er det bygget opp en flåte for havfiske etter sild og andre pelagiske fiskebestander med en fangst og søkekapasitet som truer bestander over hele kloden med deler av sin utbredelse utenfor 200-milsgrensen.

Kystfolket har lært seg at silda forsvinner og dukker opp på helt andre steder. Disse gamle vandringshypotesene er det Victor Øiestad omtaler i Fiskets Gang nr.11, 1994. Når det gjelder oppdagelsen av den oseaniske vandringen av silden på Nord-Island til gytefeltene på Vestlandet, gir han Finn Devold æren for den. Men så var det

Nordlending og Sunnmøring.

Av flere grunner kan dette være et passende tidspunkt for å belyse de viktigste milepæler ved utforskningen av den atlantoskandiske sildens livssyklus og «normale» vandringmønster, og pionérene i denne forskningen. Skjønt, hva er normalt når det gjelder silda, som forsvinner fra et område like plutselig som den dukker opp i et annet. I 1880- årene forsvant den f.eks. fra de tradisjonelle gytefeltene på Vestlandet og dukket opp i Nord-Norge, der den førte til kortvarig velstand, uødelig skildret i noen av Hamsuns romaner, f.eks. i «Benoni»:

«Da så Benoni den store hær av fugler komme

Árni Fridriksson,
(1898 – 1966).

Han kom fra et område på nord-vestkysten av Island der jordbruk og fiske ble drevet i kombinasjon. På gymnaset fikk han til lærer Bjarni Sæmundsson, en av pionérene i islandsk havforskning. Árni Fridriksson studerte først i Reykjavik, senere i København.

Han hadde mange interesser som havforsker, men mest kjent er hans arbeid på sild. I «Nordurlands-sildin» fra 1944 viste han at silden på Nord-Island måtte være identisk med den norske vårgyteren og følgelig gytte på norskekysten. Beviset for dette er omtalt i denne artikkelen.

Árni Fridriksson hadde en rekke ordener, bl.a. var han Ridder av første klasse av St. Olavs orden. Han var Islandsk delegat til det Internasjonale råd for havforskning fra 1938, og Rådets generalsekretær fra 1954 til 1965.

Jon Jonsson, tidligere direktør ved Havforskningsinstituttet i Reykjavik, karakteriserer Árni Fridriksson på følgende måte:

«Árni Fridriksson var liten av vekst, men kraftig, med stort hode og blå øyne. Svært rask i alle bevegelser. Lett omgjengelig og ofte med en spøk på leppene. Han var den mest arbeidssomme i all slags arbeid og holdt høyt arbeidstempo til det siste. Viser sang han med vennene sine til morgengry, men møtte frisk og opplagt på arbeid senere. Fortellerevnen hans var spesielle, og i sin tid var han en av de mest populære radiostemmene i landet.»

tilbake inde fra fjorden og møtte han påny, silden var vendt om i en stor bue og hvalerne jog den fremdeles. Benoni befandt seg utenfor en vik i landet, et eller annet hadde indtruffet som bragte sildmassen til å dele sig i to stimer, en forvirring var opstått, kanskje var det forsinkede hvaler som kom strømmen imøte og kløvet den. Silden blinket som stjernehæver omkring Benonis båter. Det nyttet ikke å søkke hot i denne hvalmængde, Benoni står med ånden i halsen. Da ser han at

hele viken koker og at det står hvitt av fugl over den, viken er sprængt fuld av sild. Benoni ropte nogen knappe ord og tok lynsnart tak snart her og snart der, noten gik ut. Den strammedes tværs over viken fra den ene bredd til den andre, silden sto like op på det tørre land. Her var stornoten fornøden.

En uhyre støi av hval og fugl vedblev å stå ut efter havet og viste hvor den andre stim av sild tok veien.»

Endel av den mest havgående norske sildeflåten dro i denne tiden til Nord-Island for å fiske sild om sommeren. Det utviklet seg et industrifiske på Island, med base i Siglufjord, som ble kalt Klondyke.

Kapitaliseringen av sildenæringen skjøt fart i disse årene. De store gevinstene førte til mer eller mindre spekulative investeringer. Det var ikke bare nye fartøyer og utstyr, men også utforskning av mulige nye fangstfelt det ble det satset stort på. Rundt århundreskiftet, da vår havforskning fremdeles stort sett beveget seg innaskjærs, var det private initiativ enerådende når det gjaldt prøvofiske til havs. Basen for sildenæringen var Ålesund. I tokrapporten fra jomfruturen med «Michael Sars» år 1900, skriver Johan Hjort, som var en ivrig forkjemper for en utvikling av et norsk havfiske, bl.a:

«Dernæst bør spørsmålet, om der kan drives pelagisk fiskeri i det norske Nordhav, optages til overveielse og fremtidige undersøgelser. Paa station 9 fiskedes 1 tønne sild, skjønt mine sildegarn havde for stor maskevidde for den der forekommende slags sild. Hr. W. Friis af Aalesund har meddelt mig særdeles interessante forsøg, som han nogen tid senere noget sydligere end vore stationer 7 og 8. Han fik her adskillig sild, saa der kan siges at have været sild næsten helt fra Norge til Island i juli til august 1900.

(Stasjon 8 og 9 lå omtrent midtveis mellom Norge og Island).

I Aalesunds Handelsforening medlemsblad, 1950, er familien Friis omtalt i artikkelen «Gamle Aalesunds-firmaer». Firmaet varte i to generasjoner. Senior kjøpte i 1863 en havarett svenskeskøyte, som under navnet «Bratteggen» ble vårt første havfiskefartøy. Han bygget opp et solid handelsfirma og et fiskebåtrederi som stort sett drev i norske farvann.

Sønnen Hans Wingaard Friis d.y., 1870 – 1937, satset hele sin formue på nytt utstyr og å utforske nye fiskefelt- og tapte alt.

Han ble en foregangsmann når det gjaldt fiske på fjerne farvann, først Færøyanen, senere ved Island.

Han søkte tidlig om statlig støtte til denne utforskingen, men fikk avslag. Det var fisket ved Island, etter torsk og sild, Friis d.y. satset mest på. I 1904 deltok han i torskefisket ved Vestmannøyene, og i 1905 sendte han 3 dampskip til sildefisket. I Hafnarfjord kjøpte han en stor eiendom, der han tilvirket sine fangster. Dette ble et norsk senter på Island. Men allerede i 1909 gikk firmaet konkurs.

Hvor gyter silden som om sommeren beiter på Nord-Island ?

Det er interessant at ruten for jomfrutoktet til «Michel Sars» går fra Ålesund direkte til Island. Sannsynligvis skyldes det de norske sildeinteressene der som tok seg opp igjen omkring århundreskiftet. Dette var områder som «Vøring»-ekspedisjonen og de tre Nordhavsekspedisjonene 1876–78 bare såvidt hadde berørt, og ikke funnet sild.

Den enorme 1904-årsklassen av den norske vårgyteren gir også et lite vink om den islandsk-norske sildekommunikasjon. I 1913 ble det funnet eksemplarer av denne årsklassen på Island med den karakteristiske dårlige veksten i tredje leveår, som Einar Lea hadde beskrevet. Ifølge Fridriksson besøkte Lea Island i årene 1908 og 1909.

At det var sild i havet mellom de to land var bevist, men ingen våget seg til å foreslå en vandring mellom Island og Norge før Árni Fridriksson med det store arbeidet Nordurlands-sildin fra 1944 fremsatte en slik hypotese.

Fridrikssons arbeid startet i begynnelsen av 30-årene. Et hovedspørsmål gjaldt gyteområdet for silden på Nord-Island, men også komparative studier av vekst og morfologi inngikk i undersøkelsen. Når det gjaldt gytingen kunne Fridriksson, etter omfattende undersøkelser, ikke påvise noen gyting ved Island for denne vårgyteren. Alle forhold tatt i betraktning var det bare en mulighet som fylte kravene til gytelokalitet for den islandske vårgyteren – nemlig norskekysten. Silden på Nord-Island og den norske vårgyteren måtte dermed til stor grad være identiske! Indisiene var overveldende, men selve bevist manglet.

Sildemerking en gros.

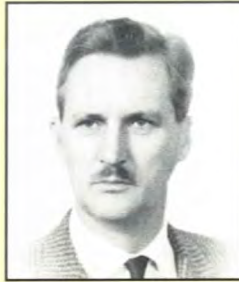
Beviset kom på bordet i form av gjenfangster fra islandsk-norske merkeforsøk med amerikanske, innvendige stålmerker. Gjenfangster var basert på magneter i mel og oljefabrikken, som holdt merkene tilbake.

I en artikkel fra 1950 skriver havforsker Olav Aasen at de første kontaktene mellom Árni Fridriksson og Einar Lea fant sted i fredsåret 1945, på Fridrikssons initiativ. Vi har altså med et femtiårsjubileum å gjøre!

I et memorandum datert Oslo 4 mai 1947, signert av Fridriksson og Lea står det bl.a.:

«Ett problemkompleks angår sildens vidstrakte vandring og et annet en mulig indre sammenheng eller interkommunikasjon mellom silden som opptrer i islandske farvann om sommeren og stor- og vårsilden som siger mot vestkysten av Norge i vintermånedene. Visse kjensgjerninger peker i retning av en slik sammenheng.» Her var man tydeligvis forsiktig og tok ikke munnen for full!

De to som skulle gjennomføre dette spennende forsøket, Árni Fridriksson og Olav Aasen, møttes i Siglufjord på Island i juli 1947. Uforutsette vanskeligheter umuliggjorde merkingen det året, men

Olav Aasen
(1912 – 1976).

Han er født på gården Aasen ved Lysekloster.

Aasen ble ansatt ved Fiskeridirektorates Havforskningsinstitutt i 1936. Bortsett fra krigsårene var han knyttet til havforskningen i hele sin yrkesaktive periode.

Sammen med kaptein Thor Iversen og to andre flyktet han i 1941 vestover i motorbåten «Von», som forliste ved Shetland.

Aasen er mest kjent for sine fine studier av de lokale sildestammene i Luster og Østerbø, og deltok under de storstilte islandsk-norske sildemerkingene som omtales i denne artikkelen.

Fru Aasen forteller at i forbindelse med merkeforsøkene måtte magnetene i sildoljefabrikken stadig kontrolleres. På hjemvegen etter slike turer fikk Aasen alltid sitteplass på overfylte rutebåter; han luktet ikke riktig respektabelt!

Ved en annen anledning hadde Aasen fått en idé som han straks ville undersøke nærmere. Tilfeldigvis fikk daværende fiskeridirektør Klaus Sunnå rede på hva Aasen holdt på med og slo fast på sin karakteristiske måte:»Du har å sitja på plassen din til eg seier kva du skal gjera?»

Aasen arbeidet senere også med hai, makrell og tunfisk. Han ledet det store arbeidet med å kartlegge pigghåforekomstene, som resulterte i et stort fiskeri.

På oppdrag fra Det Internasjonale råd for havforskning ledet Aasen de omfattende undersøkelsene for å mengdebelegge den såkalte Bløden-silden i Nordsjøen.

Aasen hadde en rekke oppdrag for FAO, i Tyrkia, Argentina og på Cuba.

det ble utført en rekke nødvendige forundersøkelser, både på Island og i Norge.

Det som slår en ved lesningen av den første fellespublikasjonen deres fra 1950 er den meget nøyaktige beskrivelsen av alle deler av merkeprosedyren. En skal huske at metoden med innven-

dige merker ble brukt for første gang i vårt område. Det ble også gjort spesielle tilpasninger av metoden. Transport av levende sild viste seg å øke dødeligheten mye mer enn selve merkeprosedyren. Silden er som kjent en fisk som lett mister skjell og som må håndteres med varsomhet. Graden av «shedding», sild som mister merket, ble også fastlagt. Eksperimenter i fabrikkene viste at mellom 90 og 100 % av merkene ble funnet igjen på magnetene. Selve merkingen ble utført av et arbeidslag på fire personer: Nummer en håvet en sild fra méren i spesialhåv, nummer to holdt silda, nummer tre snittet med skalpell en liten spalte på buksiden bak, og nummer fire stakk med pinsett det lille stålmerket forsiktig inn i bukhulen på silda. 10 sekunder tok en slik operasjon med et gjennomtrenet arbeidslag, og så – en til!

I den andre publikasjonen er det kirurgiske utstyret vesentlig forbedret. En merkepistol, utviklet av Olav Aasen, utfører både snitting og innføring av merket. Med et slikt våpen kunne 2000–2500 sild «skytes» på en dag.

Beviset

Det foreligger en rekke interne rapporter og dagbøker fra disse merkeforsøkene, som foregikk både på Island om sommeren og på Vestlandet i mars–april.

Det må ha vært spennende tider for forskerne på begge sider av havet, som ventet på gjenfunn. I en udatert rapport står å lese:

Samtidig takkes særskilt hr..... som fant og tok vare på merket fra «Islandssilden». Ved dette funn er der for første gang direkte påvist en sildevandring fra Island til Norge.» Det må ha vært endel som pustet lettet ut over denne mr.X' funn på Stord, kanskje spesielt en på Sagaøya!

Erkjennelsen av at denne silda var en felles ressurs økte det islandsk-norske samarbeidet på flere felt. I det vakre tobindsverket «Havfransoknir vid Island» (Havforskning på Island) av Jon Jonsens, er det et avsnitt om silde-merking ved Island og i Norge, med bl.a. et foto av silde-merkene. I en figur er alderssammensetningen av sild på Nord-Island og av norsk vårsild vist for 1947. Fordelingene er svært like, bare når det gjelder de yngste er det en overvekt i den «norske» silden. Figuren er signert Thorolf Rasmussen, Havforskningsinstituttet i Bergen sin eminente tegner, bl.a. er det han som har signert alle fisketegningene i «Havet og våre fisker», som kom ut i 1960. Han besøkte Island i 1948 og foretok aldersbestemmelsene av de islandske silde-skjell med sine norske øyner. Rasmussen hadde allerede i 1939 skrevet en artikkel om «Islandssild i norske kystfarvann», der han viste at prøver fra Kalvåg og Batalden at det forekom sild med islandske vekstmønster.

Silde-merkingene, som startet i 1948, fikk sin vitenskapelige publisering bl.a. i to rapporter, fra 1950 og 1952, med Árni Fridriksson og Olav Aasen som forfattere. Den første artikkelen kom i Fiskeridirektoratets Skrifter, Serie Havunderskelser, vol IX(11), den andre i det islandske Rit Fiskideildar nr.1,1952.

Tittelen på de to artiklene er «The Norwegian – Icelandic Herring Tagging Experiments», 1 og 2. Det tidligere omtalte memorandum fra 1947 hadde følgende tittelforslag: «Icelandic–Norwegian Herring Taggings».

Er det dette som kalles en nasjonal roking?

Allerede i den første rapporten kommer hovedkonklusjonen:

«An outstanding feature which may be stressed as being of particular importance is that transoceanic migrations also take place to a considerably extent, this being in direct support of Fridriksson's theory (Fridriksson 1944)».

Rapporten kaster også nytt lys over sildestimenes struktur og relasjonen mellom storsild og vårsild.

Den andre rapporten har mer kjøtt på beinet: her finnes resultatene fra 107 903 merkte sild fra perioden 1948–1952. Det forelå 956 gjenfangster, med bl.a. en rekke gjenfangster av sild som var merket fire år tidligere. Stålmerket så altså ikke ut til å plage silden i særlig grad.

Figuren fra 1952-rapporten viser de mange transoseaniske gjenfangstene, som ytterligere befestet Fridrikssons teori. Men gjenfangstene fra det åpne hav var for få til å avsløre sildas nøyaktige reiserute mellom våre land. Her foreligger også resultatene av merking med et ytre merke, det såkalte hydrostatiske Lea-merket, oppkalt etter sin oppfinner Einar Lea. Med denne meto-

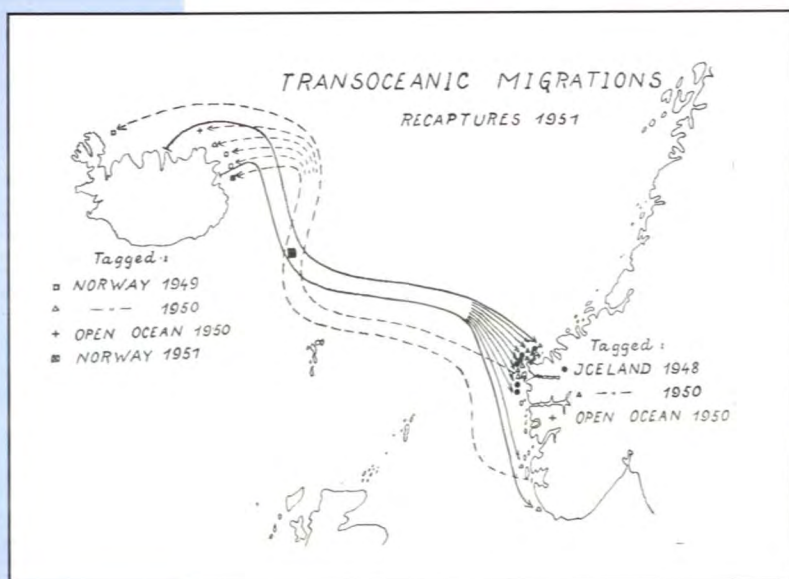

Fig. 1. Vandring av sild mellom Norge og Island og omvendt.

«Havforskningsinstituttet takker alle som har bidratt til å fremme arbeidet, med en spesiell takk til ledelsen, funksjonærene og arbeiderne ved A/S Stord for den hjelp som ble ydet ved installasjonen av prøvemagneten ved bedriften ifjor vår.

den, som er mest brukt på robuste bunnfisk som torsk og sei, avslører vandringer hos silda som går utenom alfarveg, som altså ikke har sjanse til å ende i sildoljefabrikken. Det viste seg at enkelte individer med det ytre Lea-merket foretok vandringer til Nordsjøen og Skagerak.

Fra ubåtjeger til sildejeger – fra ASDIC til SONAR.

I et dagboksnotat av Olav Aasen fra sildemerkingen på Vestlandet i 1948 finner vi følgende forsøk som raskt skulle få store konsekvenser for både silda, forskerne og fiskerne:

«Besøk av «Kong Haakon VII». Konfererte med Devold. Fikk avtale om fortsettelse av merkingene. Deltok i eksperiment med «Asdic» innflytelse på sild. Ingen reaksjon merkbar». Den mann som hadde idéen med å bruke ubåtjegeren som sildejeger var enda en gang – Einar Lea.

En henvendelse fra Fiskeridirektoratet til marinemyndighetene våren 1946 resulterte i at to korvetter med de meget engelske navn «Eglantine» og «Buttercup» ble stilt til disposisjon, et på sildefeltet og et i Lofoten. Torvald Gerhardsen, som under krigen arbeidet i British Admiralty (Anti

Submarine Detection Investigation Committee) =ASDIC, ble Leas kontaktperson ved Forsvarets Forskningsinstitutt. Han ble senere direktør i SIMRAD. I 1946 deltok han som ASDIC-offiser på sildefeltet med «Eglantine». Både Lea og Gerhardsen hadde stor tro på ASDIC i fiskeleiting, men tvilerne var i absolutt majoritet. Tidligere instrumentsjef Gudmund Vestnes forteller at det ble brukt håndgranater for å demonstrere at det var sild i sjøen.

I 1950 ble det installert ASDIC i det nye forskningsfartøyet «G.O.Sars». Det var bygget sammen av deler fra forskjellige militære systemer, og var verdens første fiskeriasdic. Bevilgningen var på 25 000,- kroner, som også skulle rekke til et års lønn for Vestnes. Han ble satt til å kurse folk langs kysten. Sildegjeteren viste sine fantastiske evner allerede på «Sarsens» første tokt, og gikk sin seiersgang både langs vår kyst og snart langs fjernere kyster.

«G.O.Sars»' triumfferd.

I 1948 startet internasjonale sildeundersøkelser i Norskehavet og omkring Island, med deltagelse fra Danmark, Færøyane, Island, Norge og senere også Sovjet-Unionen. Undersøkelsene inkluderte også observasjoner av temperatur og saltholdighet, og fra slutten av 50-årene tok Ole Johan Østvedt opp studiene av dyreplankton, hovedføden til silda. Disse undersøkelsene ble drevet i regi av Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Vanligvis ble undersøkelsene avsluttet med et møte på Island. Først i 1950 fikk Norge sitt første

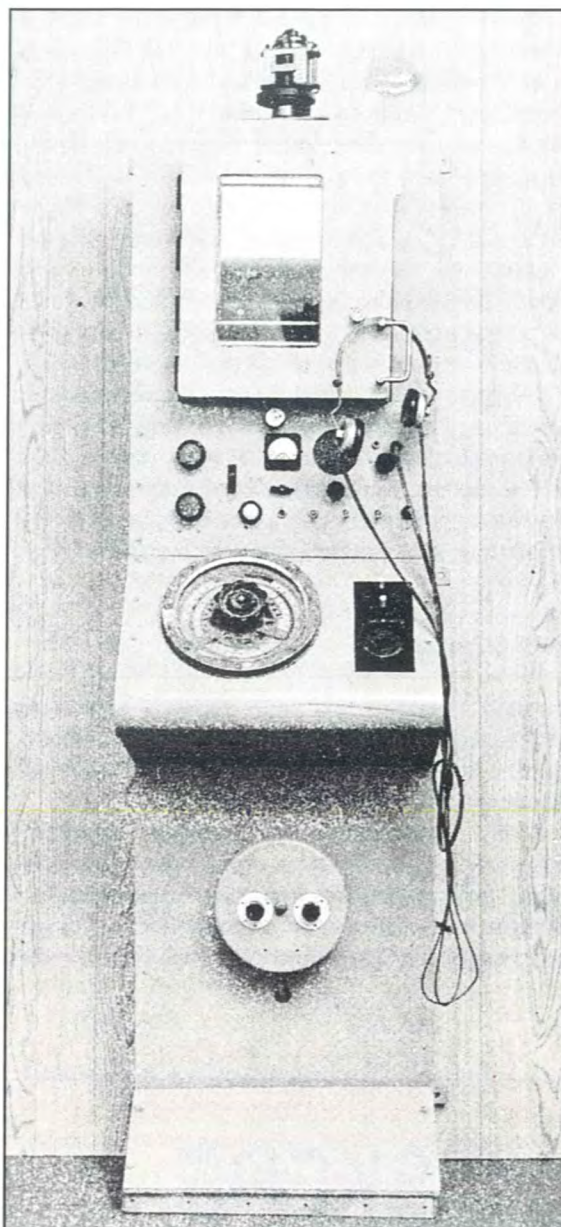

Fig. 2. Operatørdelen av ASDIC ombord i «G.O. Sars», 1950.

havgående forskningsfartøy «G.O.Sars» i drift, etterat «Michael Sars» gikk ut av havforskningens tjeneste under første verdenskrig.

Alt lå klappet og klart for sildeavdelingens leder Finn Devold: Han visste hvor silden kom fra, han «drev» silden foran seg med «Asdica», visste omtrent omtrent hvilken rute den tok og kjente de barrierer av oseanografisk art som skulle passeres før Devold kunne melde når silda ville være under land. Denne «servicen» utviklet seg fra år til år og Devold og «Sarsen» nøt stor tillit blant fiskerne.

Det kan være på sin plass med en historie om gamle «Sarsen» fortalt av tidligere instrumentsjef Gudmund Vestnes:

«Følgende historie fra «G.O.Sars» er fra vintertoktet i 1951. Ved avgang fra Bergen før jul i 1950 var mange gjester møtt frem for å ønske god tur. Kaptein Thor Iversen var en av dem. Devold forklarte at vi skulle gå ut i Norskehavet

og finne gytestimene av sild og følge dem til Norskekysten. Til dette bemerket Thor Iversen: «Det er jo som å forsøke å trække Vårherre på stortå». Den 15 januar var «Sarsen» 100 mil vest av Runde og i det fine været begynte de største snurperne utålmodig å stime «Sarsen» i møte. Utover dagen samlet det seg en rekke fartøyer. Silda sto for dypt om dagen, men lettet seg om kvelden. Devold redegjorde for situasjonen og ga streng beskjed om at ingen måtte komme foran «Sarsen», for det ville forstyrre Asdichen. For hver stim «Sarsen» lokaliserte ble det gitt et støt i fløyten, og den var flittig i bruk. Operasjonen ble avlyttet og flere snurpere stimet vestover. Følgende samtale ble overhørt fra Sarsen: Ka de gjere på no derute ? Jau det skal i fortelje di. Han Devold he nettopp holdt tale for dagen å no går vi i 17 maitog og «Sarsen» går fyrst å spela!»

En ny sildetid?

Da den norske vårgytende silden i slutten av 1960-årene var blitt sterkt desimert og ikke lenger foretok transoseaniske vandringar opphørte de internasjonale sildeundersøkelsene.

I 1993, da den utfiskete bestanden møysommelig var bygget opp igjen og nå viser transoseaniske trekk igjen, har Havforskningsinstituttet i Bergen tatt initiativ til et omfattende forskningsprogram, Mare Cognitum (det kjente havet, i mot-

setning til Mare Incognitum, som pionérene kalte det da de startet undersøkelser i 1870-årene). de andre, gamle sildenasjonene i området om å delta. Denne gangen må silda finne seg i å være en del av en omfattende økosystemundersøkelse, som vil studere variasjoner i næringsgrunnlaget hos silda.

Med dette programmet vil Norge prøve å ta igjen det forsømte fra den sildeløse perioden, da island og Sovjet-Unionen sto for kontinuitet i disse undersøkelsene.

Vi har beskyttet de sørgelige restene av den norsk vårgyteren i en vanskelig fase. Endelig ser den ut til å være stor nok til å fatte mot på det store hav.

Det skal bli interessant å følge med hvem som forsyner seg grådigst av dette store stykke havets sølv denne gangen. Fangstkapasiteten og den teknologiske utrustning skulle ikke være noen begrensende faktor. På sin vandring til de rike beiteområdene mellom Island og Jan Mayen må silda gjennom «Smuthavet» som foreløpig er skremmende stort, og fritt frem for alle. Men hvem vet: kanskje væreren silda faren og endrer rute. Det har den gjort før, og lurt både forskere og fiskere. Men det sikreste er selvsagt å få slutt på disse siste mulighetene for den primitive, grådige kapitalismen. Kanskje er det den som er sildas verste fiende ? Det er på høg tid at også den tar rev i seilene.

Først da kan vi håpe på at «Kiranvisa» holder hva den lover: Ei sild – og ei til !

FISKERE

Vel møtt i for levering av fangsten ved våre anlegg i Svolvær (Erling jr.), Tlf. 76 06 88 05, Risvær (Einar) Tlf:76 06 88 10 og Kalvik i Tysfjord (Arild) Tlf: 75 77 34 00.

Vi tilbyr følgende:

- Konkurransedyktig pris
- Kort ventetid
- Stor mottakskapasitet
- Helårsmottak
- Is og vann
- Kasser til utlån
- Drivstoff og proviant (Risvær)

Tlf. Hovedkontor: 76 06 88 00 – Priv.: 76 06 88 02/76 06 88 15
Fax: 76 06 88 03

chr. FALCH a.s

Postbokd 24
Vestfjordgt. 63 – 8301 Svolvær

Referanser:

- Fridriksson, Á., 1944. Nordurlands-Síldin. Atvinnudeild Háskólans, Rit Fiskideildar 1944 nr. 1.: 1–338.
- Fridriksson, Á., & Aasen, O., 1950. The Norwegian – Icelandic Herring Tagging Experiments, Rep.1., Fisk.Dir.Skr.Ser.Havunders.,IX(11): 5–31.
- Fridriksson, Á. & Aasen, O., 1952. The Norwegian – Icelandic herring Tagging Experiments, Rep.2. Atvinnudeild Háskólans, Rit Fiskideildar, 1952 – nr.1: 1 – 54.
- Hamsun, K. 1906 «Benoni».
- Hjort, J., 1901. «Michael Sars» første togt i Nordhavet aar 1900. Aarsberetning vedk. Norges fiskerier, 4 hefte: 231 – 268.
- Jónsson, J., 1981. Ámi Fridriksson. Andvara 1980.
- Jónsson, J., 1990. Hafrannsóknir vid Ísland. II. Eftir 1937. Bókaútgáfa Menningarsjóds. Reykjavík 1990. 447 sider.
- Middtun, L. & Vestnes, G., 1979. Akustikk i fiskeriforskningen. Årsberetning vedk. Norges fiskerier 1977, nr. 2 : 1 – 31.

J. 38/95

(J. 23/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om utøvelse av fangst av vågehval i 1995.

J. 39/95

Endring av forskrift om regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 1995.

J. 40/95

Forskrift om endring av forskrift etter reker – stenging av område i fiskevernsonen ved Svalbard, Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J. 41/95

(J. 148/93 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fiske og taretråling i Sogn og Fjordane fylke.

J. 42/95

(J. 23/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fangst av sel i Vest-erisen og Østisen i 1995.

J. 43/95

(J. 32/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om reketråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 44/95

(J. 37/94 UTGÅR)

Endring av forskrift av 5. september 1990 nr. 728 om sluttседdel/-bryggeseddell og mottaksjournal.

J. 45/95

(J. 23/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fangst av sel i Vest-erisen og Østisen i 1995.

J. 46/95

(J. 40/95 UTGÅR)

Forskrift om Endring av forskrift om fiske etter reker – Stenging av område i fiskevernsonen ved Svalbard, Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J. 46/95

(J. 187/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen, innenfor grunnlinjene på kyststrekningen klovningen–Lindesnes, Skagerrak og vest av 4°V i 1995.

J. 47/95

(J. 30/95 og J. 46/95 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter sild i Nordsjøen, innenfor grunnlinjene på kyststrek-

ningen Klovningen–Lindesnes, Skagerrak og vest av V 4° i 1995.

J. 48/95

(J. 48/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om reketråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i Fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

J. 49/95

(J. 179/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter reker ved Øst-Grønland i 1995.

J. 50/95

(J. 190/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter reker i Norges økonomiske sone sør for 62°N og i Skagerrak i 1995.

J. 51/95

(J. 33/93 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med torsketrål og snurrevad – Stenging av områder i Barentshavet og på kysten av Finnmark utenfor 4 n. mil.

J. 52/95

(J. 160/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fiske med snurrevad – Stenging av område på kysten av Finnmark innenfor 4 n. mil av grunnlinjene.

J. 53/95

(J. 42/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift for regulering av fangst av sel i Vest-erisen og Østisen i 1995.

J. 54/95

(J. 174/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter brisling i EU-sonen i Nordsjøen og i Skagerrak i 1995.

J. 55/95

(J. 36/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fangst av vågehval i 1995.

J. 56/95

(J. 184/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av trålfiske etter torsk og hyse nord for 62°N i 1995.

J. 57/95

(J. 183/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter sei sør for 62°N i 1995

J. 58/95

(J. 182/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fiske etter bunnfisk i Grønlands fiskerisoner i 1995.

J. 59/95

(J. 153/91 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fangst av Haneskjell (*Chlamys Islandica*) i fiskevernsonen ved Svalbard.

J. 61/95

(J. 53/93 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fangst av sel i Vesterisen og Østisen i 1995.

J. 64/95

(J. 180/94 UTGÅR)

Forskrift om regulering av fisket etter makrell i 1995.

J. 65/95

(J. 70/94 UTGÅR)

Forskrift om siste utseilingsdato i fangst av vågehval i 1995.

J. 66/95

(J. 42/94 UTGÅR)

Forskrift om utøvelse av fiske i Grønlands fiskerisoner i 1995.

J. 67/95

(J. 55/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fangst av vågehval i 1995.

J. 68/95

(J. 7/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter torsk med konvensjonelle redskap nord for 62° N i 1995.

J. 69/95

(J. 45/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om fiske etter reker – Stenging av område i fiskevernsonen ved Svalbard, Svalbards territorialfarvann og indre farvann.

J. 70/95

(J. 177/94 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om regulering av fisket etter blåkkeite nord for 62° N i 1995.

J. 71/95

Forskrift om fartøykvote i fangst av vågehval i 1995.

J. 72/95

(J. 48/95 UTGÅR)

Forskrift om endring av forskrift om rekestråling – Stenging av områder i Barentshavet, på kysten og i fjordene av Finnmark, Troms og Nordland.

Kunnjøring fra

CarantiKassen
FOR FISKERE

Refusjon av CO₂ avgift på mineralolje i 1995

Finansdepartementet har bestemt at det i 1995 gis en refusjon på 41,5 øre pr. liter mineralolje (ikke smøreolje og bensin).

Det gis en rentekompensasjon på 3 % på refusjonsbeløpet.

For 1995 er det anledning til å søke refusjon inntil 4 ganger, med siste søknadsfrist 28. februar 1996.

Suksessfaktorer for organisering og utøving av felles generisk markedsføring

Av

Svein Ottar Olsen

Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning AS – Fiskeriforskning

Artikkel nr 6.

Dette er den siste artikkelen i en serie hvor seniorforsker Svein Ottar Olsen har redegjort for sin forskning på generisk markedsføring¹. Artikkelen gjennomgår først noen av de konklusjoner som er gjort på evaluering av effekter med generisk markedsføring og programmer. Den går videre med å drøfte forutsetninger og betingelser for suksess med det å etablere og drive markedsråd og utøve markedsføring uten produktansvar. Det siste innebærer at forfatteren vil rette sin fokus mot de suksesskriteriene som er spesielle for generisk markedsføring, og i mindre grad berøre de mange forutsetninger som vil være felles for alle typer markedsføring.

Hvordan en skal forbedre effektene av generisk markedsføring ble først tatt opp av Henderson og Clement (1962) for over 30 år siden. Etter som generisk markedsføring på mange områder er temmelig lik tradisjonell markedsføring, er det ikke så interessant å stille spørsmål med den generelle virkningen av generisk markedsføring.²

¹ Forskningsprosjektet er en del av et større forskningsprogram om markedsføringsamarbeid som ble finansiert over Norges fiskeriforskningsråds (NFFR) «Markedsforskningsprogram», og hvor Markedsutvalget i Norges Råfisklag var med å finansiere slutføringen av prosjektet. Forfatteren vil rette en takk til disse og alle som ellers bidro til at prosjektet ble gjennomført. Fiskeriforskning har flere rapporter og arbeidsnotater omkring dette tema – som kan bestilles ved henvendelse til Lise Lotte.

² Det ville være det samme som å si at markedsføring ikke virker. På den annen side vet vi at ikke alle typer markedsføring gir ønsket effekt, og at mye markedsføring er dårlig planlagt, utført og med dårlig oppfølging.

Det som kanskje er det mest interessante spørsmålet, er om en bransje gjennom samarbeid på markedsføringssiden kan oppnå effekter som er større, bedre og har lengre virkning, enn om enkeltbedrifter skulle gjøre et tilsvarende arbeid. I verste fall kan det også være et spørsmål om enkeltbedrifter har vilje eller evne til å drive profesjonell markedsføring av sine produkter for viktige målgrupper på en slik måte at de kan utnytte sitt markedspotensielle i volum og verdi. Det er ofte slik at avsetning sikres gjennom prisreduksjon, noe som ikke alltid behøver å være den riktige løsningen dersom bedrifter og bransjer behersker ulike former for markedsføring.

Dersom det er enighet om at generisk markedsføring har sin berettigelse, bør en videre kunne besvare hva som må til for at en skal oppnå best mulig resultater; Under hvilke betingelser og forutsetninger har generisk markedsføring sin største berettigelse? Spørsmål som belyser hvilke forutsetninger som må oppfylles for å få best mulig effekt av felles markedsføring, vil vi betegne som **suksessfaktorer eller suksessbetingelser**.

I vår studie har vi sett på hva som er grunnleggende for å lykkes på ulike trinn i en markedsordnings livssyklus; fra det å etablere en markedsordning til det å drive daglige aktiviteter i ulike kritesituasjoner eller i oppgangstider. Noen faktorer vil være generelle suksesskriterier for det å lykkes med markedsføring, mens andre vil være spesifikke til det å drive generisk markedsføring og markedsføre naturprodukter og råstoffer uten produktansvar. Det er etter vår oppfatning de mer «spesifikke» faktorer som er av størst interesse: Hva gjør generisk markedsføring «unik» som markedsføring? Er det elementer med finansiering, organisering og styring av generisk markedsføring som er kritisk for suksess?

Forskning på generisk markedsføring

Det har vært gjennomført et hundretalls empiriske studier som har gitt grobunn for 200–300 publika-

sjoner (artikler, evalueringsrapporter, arbeidsnotater o.l.) omkring effekter av generisk markedsføring, promotjon og reklame (se Hurst og Forker 1991 for en bibliografi). Det meste av den dokumenterte forskningen er på ulike **varegrupper og regioner**, utført i USA, men vi finner også flere publikasjoner med utgangspunkt i f.eks. landbruksprodukter i Canada (Chang and Green 1989), kjøtt fra Australia (Ball and Dewbre 1989), for te i Storbritannia (Ball and Agawala 1969), meieriprodukter i EEC (Young 1987), vin i Spania (Albisu and Dominguez 1987) og for eksport av generiske produkter fra USA (Nichols et al. 1991, Roberts and Love 1989).

Den produktgruppen som har vært gjenstand for flest studier, er meieriprodukter (melk, smør, ost) i USA-markedet (se Forker and Liu 1989 for en gjennomgang). I noe grad finner vi også studier på effekter av generisk markedsføring av sjømat (Kinnucan and Venkateswaran 1991, Zidack et al. 1992). Resultatene er publisert i anerkjente landbruksøkonomiske journaler, men vi finner også resultater publisert som oppdragsrapporter fra det amerikanske landbruksdepartementet eller fra de ulike markedsrådene.

I store trekk finner en beviser for at generisk markedsføring bidrar til økt etterspørsel og /eller bedre priser. F.eks. har Warman og Stief (1990) beregnet en vekst i melkeforbruket på 56 liter for hver US-dollar som ble brukt på felles markedsføring, eller at meieriindustrien fikk over 2,2 kroner igjen for hver krone som ble brukt til generisk reklame (Ward et al. 1983). På den annen side må en regne med at effekten er avhengig av **sesonger** (Ward and Meyers 1979), av **mottrekk** fra konkurrentene og at det eksisterer en «**tidslegg**» på flere av aktivitetene (Kinnucan 1981). Det er videre dokumentert at effekten ikke er proporsjonal med doseringen, men at det hele tiden er snakk om å optimalisere med tiltakene (Clement et al. 1965, Chang and Kinnucan 1990). I noe grad har en påpekt betydningen av å ha en fornuftig sammensetning av tiltak som f.eks. mellom merkevarereklame og generisk reklame (Hall and Foik 1982, Kinnucan and Fearon 1986).

Vi finner også beviser på at generisk promotjon kan være minst like effektiv som **merkevarereklame** (Wolfe 1977). I perioden 1960 til 1965 var det en betydelig reduksjon i forbruket av te i Storbritannia. I samme periode gikk også prisen betydelig tilbake. For å kunne møte den negative trenden gjennomførte UK Tea Council en rekke generiske promotjonstiltak fra 1965 til 1968. I tidsrommet som de generiske tiltakene varte, var prisen konstant og en klarte faktisk å snu den klart negative forbrukstrenden til en liten vekst. Relativt kort tid etter at det ble kuttet ned på den generiske promotjonen, falt forbruket i samme takt som tidligere. Det som er interessant med dette eksperimentet, er at private merkevarereselskaper før, under og etter felleskampanjen, drev utstrakt merkevarereklame som i omfang var betydelig større enn det som ble brukt på generisk promotjon.

Innen enkelte varekategorier finner vi store sesongmessige variasjoner i forbruk. The British Turkey Federation kunne ved hjelp av generisk reklame og opplysningsvirksomhet utvide totalforbruket av kalkun samtidig som de også var i stand til å redusere problematiske prisvariasjoner. Strategien var så enkel som å gjøre forbrukerne oppmerksomme på at kalkun ikke bare er julemat, men kan spises ved ulike anledninger. Mens kalkunsalget i 1961 var på £5 mill. (78% i jula), var salget i 1974 steget til £ 15,7 mill. (41% i jula) og viste et jevnere totalkonsum over året (Wolfe 1977).

Generisk markedsføring har så lagt ikke vært koblet opp mot den forskning som er gjort når det gjelder **effekter av opprinnelsesland** («country-of-origin-effects»). På den annen side har vi sett studier som har kartlagt effekten av opphavsprofilering eller opphavs differensiering innen forskning på generisk markedsføring. Adelaja et al. (1990) har studert effekten av «Jersey Fresh» tomater og fant bl a ut at bransjens differensieringsstrategi virket og at JF-tomater var mindre prisfølsomme og substituerbare enn tradisjonelle tomater.

I 1985 ble israelske tomater promotert i et utvalg kanadiske og amerikanske supermarkeder. «Israeli Glasshouse Tomatoes» ble påført klebmerker og profilert i TV, magasinreklame og gjennom butikkesponering. Selv om prisene ble satt 100% over nasjonale tomater, oppnådde de meget tilfredsstillende resultater. Åtte uker etter introduksjonen hadde de oppnådd en markedsandel på mellom 25% og 56% av markedet i de tilgjengelige supermarkeder. Spørreundersøkelser bekreftet gjenkjøp og kundelojalitet (Goldman 1988).

Selv om de fleste generiske profilerings- og kommunikasjonstiltak tar for seg spesielle varekategorier, finner vi også eksempler på at enkeltprogrammer fokuserer på særskilte **attributter**. Det amerikanske markedsrådet for meieriprodukter har bl a i lange perioder kjørt kampanjer hvor de fremhever betydningen av kalsium i kostholdet. Johnson og Jensen (1987) fant ut at kjennskap til kalsium og dets betydning førte til økt forbruk av melk, men det var ingen signifikant forskjell i kunnskap mellom de som hadde sett reklamebudskapet og de som ikke hadde sett det.

Svakheter med tidligere forskning

Selv om en tar hensyn til **tid og dosering av markedstiltakene**, er det en rekke problemer forbundet med svært mange av de evalueringer som er gjennomført. For det første er de fleste dokumenterte studiene basert på aggregerte modeller som forsøker å måle totale endringer i forbruket (f.eks. verdi) i en gitt periode for en gitt handelsvare. Ved at de fleste studiene bruker totalt pengeforbruk som innsatsfaktor, vil en ikke kunne svare for

hvilke enkelttiltak, grupperinger av tiltak eller sammenstilling av tiltak som virker best innenfor en kortsiktig og/eller langsiktig tidsramme. En tar heller ikke hensyn til at kampanjene kan ha ulike virkninger for ulike målgrupper, eller ut i fra egenskaper til målgruppene.

For det andre bør en kunne bruke andre **effekt-mål** enn endringer i **salget**. En rekke tiltak har til formål å endre fundamentale holdninger og spisevaner, eller å gi bedre kunnskaper til barn eller unge som innen en gitt periode ikke selv fatter beslutninger omkring kjøp. Det sier seg selv at flere tiltak må evalueres med andre metoder enn rene aggregerte modeller basert på tidsrekke-data over salg og priser. Vi har gjennom våre case-studier fått bekreftet at de ulike markedsråd måler effekten på enkelte tiltak/programmer (f eks reklamekampanjer) og viser en større fleksibilitet i evalueringsmålene enn den tradisjonelle forskningsdelen. Mange kampanjer og programmer måler resultatvariable som oppmerksomhet, kjennskap, holdninger, kjøp, anbefaling og gjenkjøp.

En av de sentrale problemstillinger vi har satt frem, er hva som kjennetegner **suksess** i forbindelse med generisk markedsføring. Vi tenker da spesielt på om det eksisterer ulike forutsetninger med produkter og varegrupper, med bransjestruktur og eksterne rammebetingelser, egenskaper ved markedene og konkurranse-situasjonen og om det er spesielle målsettinger og aktiviteter som best lar seg løse gjennom felles generisk markedsføring.

Ward et al. (1985) har listet opp flere **suksess-faktorer** i sin vurdering av hvilke fordeler og ulemper generisk reklame har i forhold til merkevarereklame. En del av resonnementene er videreført i Forker og Ward (1993). Noen av påstandene i Forker og Ward (1993) er i liten grad underbygget, og har i begrenset grad vært gjenstand for empirisk testing. Vi vil videre påpeke at deres antakelser i stor grad tar utgangspunkt i reklametiltak og i markedsråd hvor en spesifikk råvare blir synliggjort.

Vi vil her påpeke at det i **forskningsssammenheng** ligger store utfordringer i å gå nærmere inn på hvilke faktorer som forklarer suksess med generisk markedsarbeid, gjerne både med og uten produktansvar. De påstander vi setter frem nedenfor er basert på våre case-studier og på antakelser i tidligere forskningsarbeider. Vi vil konsentrere oss om suksesskriterier med markedsordninger uten produkt- og salgsansvar.

Suksess gjennom sikring av finansiering og felles måloppfatning

I vårt arbeid med å studere ulike markedsordninger, er **stabil og tilstrekkelig finansiering** nevnt som en kritisk faktor. Dette bekreftes også av Forker og Ward (1993). Vi har gjentatte eksempler på at markedsråd basert på frivillig finansiering eller

finansiering med refusjonsmuligheter ikke får tilstrekkelige ressurser, legitimitet og stabilitet til å kunne drive målrettet og langsiktig markedsarbeid. «Gratispassasjerproblematikken» gjør det ellers mulig at noen kan få økonomiske fortrinn på bekostning av fellesskapet, og som på sikt kan medføre at ordningene blir nedlagt og alle parter komme dårligere ut økonomisk sett.

Mangel på langsiktig og stabil finansiering fører til at for mye av ressursene blir brukt på å jobbe mot medlemmer og myndigheter, og mindre mot planlegging, koordinering og utøving av markedsaktiviteter. En usikker finansieringsordning vil også påvirke aktivitetsvalg – og kanskje på en slik måte at de blir mer synlige for medlemmer og finansierer enn for de målgrupper de primært var rettet mot (f eks publikum/konsumenter).

Forker og Ward (1993) definerer felles avgiftsordninger ut i fra **primærleddet** (horisontalt samarbeid), og mange ting taler for at en slik avgiftsordning er mest hensiktsmessig. Spesielt vil en slik ordning kunne ivareta mer homogene fellesinteresser og gi ordningene en mer legitim styring. På den annen side har vi gjennom vår forskning studert flere markedsordninger hvor finansiering og styring er basert på flere ledd i verdikjeden og gjennom offentlig finansiering. Et fornuftig nivå på finansieringen er mellom 0,2% og 1,5% av produksjonsverdien, men det eksakte nivå må tilpasses markedet, produktgruppen, bransjeomstendighetene og det administrative apparat som skal gjennomføre arbeidet. Det synes å være enighet om at stabil finansiering er viktigere enn «mere og usikre penger».

Det må utvikles en form for **rettferdig fordeling** mellom de som gir finansiering og de som får nytte av fellesmarkedsføringen. Dersom det viser seg at de fellestiltak som amerikanske svineprodusenter har finansiert gir vekst og bedre priser, vil dette kunne stimulere til økt import av svinekjøtt til USA. I slike situasjoner er det viktig at også importert svinekjøtt blir pålagt en avgift på linje med det som primærprodusentene i USA må avgiftsføre (gratispassasjerproblemet).

I bransjer hvor integrasjonsformer er utviklet og nedfelt gjennom eierstrukturer og selskaper (f eks landbrukskooperasjoner), er en vertikal finansiering og styring neppe problematisk. Det blir straks verre i bransjer hvor mange primærprodusenter må omsette sine varer gjennom et fåtall tradere eller industriforetak med klare motiver om å få billigst mulige råstoffer, slik situasjonen er innen f eks deler av fiskeribransjen, i deler av amerikansk og britisk landbruk osv.

Forker og Ward (1993) påpeker behovet for **felles målsetting** som grunnlag for programsuksess. Dette begrunner de ut i fra det forhold at generisk promosjon er utviklet med utgangspunkt i en felles finansiering. Dersom målene er sprikende vil en ikke kunne utøve fornuftige strategiske valg og en vil neppe kunne oppnå legitimitet for å opprettholde et felles finansieringsgrunnlag.

Jo mer heterogen markedsordningene blir mhp produkter/arter og medlemskategorier (primærprodusenter, sekundærprodusenter, tradere, eksportører, sisteledd, konsumenter osv.), jo vanskeligere blir det å forene felles mål og felles oppgaver. Under slike rammebetingelser blir det strategiske arbeidet og klargjøring av ansvar mellom medlemmer, kunder og markedsråd av stor betydning.

Legitim styring og et profesjonelt støtteapparat

Et vellykket markedsråd har etablert sentrale **styringsformer** og et markeds- og medlemtilpasset **administrativt apparat** for planlegging og utføring av fellestiltak. Det er viktig at styringsstrukturen er legitim og i samsvar med interessene til fellesskapet, myndighetene og medlemsmassen. Aktive myndigheter gir grunnlag for finansiering og legitim styring som forhindrer inhabilitet og konkurransevridning mellom enkeltmedlemmer og enkeltinteresser. Uansett om styrene i markedsrådene er valgt desentralisert og «demokratisk» gjennom delegatsystemer, eller om de er valgt administrativt, må en ivareta en riktig sammensetning av rådsmedlemmer og maktstruktur. Den dominerende koalisjon består oftest av primærprodusenter og offentlig oppnevnte personer.

En hensiktsmessig styring, forvaltning og prioritering av økonomiske ressurser (avgifter, fonds, andre inntekter) fordrer ikke bare et aktivt og legitimt styre, men også et **eksternt støtteapparat** av komitéer, arbeidsgrupper og kontraktører. Det er spesielt viktig at det eksisterer en eller flere permanente administrative enheter som kan utøve profesjonell markeds påvirkning, kvalitetsarbeid, medlemsservice og andre oppgaver som skal utøves. Vi har gjennom våre intervjuer med flere medarbeidere innenfor disse organisasjonene (de utøvende enheter/markedsråd) erfart betydningen av et **profesjonelt apparat med riktig sammensatt kompetanse**. Hva som skal leies inn av tjenester og hva det utøvende markedsråd (council) selv skal ha av intern kompetanse, må vurderes ut i fra økonomiske ressurser, samt prioriterte oppgaver og målgrupper.

Det er en generell innvendig mot at de administrative enheter vokser til egne byråkratier med egne mål og egne lover. For å unngå at dette blir et problem, må en påse at styringsstrukturen virker etter sin hensikt, samt at organer og programmer får en **nøytral og kontinuerlig evaluering** av sitt arbeide.

Undermarkedsføring og stordriftsfordeler

Det er nærliggende å tro at generisk markeds påvirkning har størst betydning i markeder hvor den

gitte varekategori eller råstoffart er **undermarkedsført**. Indirekte vil dette innebære at markedet ofte ikke har stort innslag av merkevarer eller foretak som på en eller flere måter pusher produktet gjennom distribusjonssystemet frem til sluttforbruker. Kyllingindustrien i USA har flere større integrerte selskaper som har utviklet merkevarer og over flere 10-år drevet intens merkevareannonsering. Dette har ført til at kylling har tatt markedsandeler uten at det har vært behov for generisk markedsføring av stor betydning. En vesentlig begrunnelse for kjøttindustrien til å øke sitt omfang av generisk markedsføring, var nettopp å bli mer synlig i forbrukermarkedet gjennom tung TV-annonsering og mediareklame.

Det er også mulig at vi finner visse produktgrupper innen en varekategori som er undermarkedsført. Fersk fisk er undermarkedsført i de fleste markeder fordi det ikke eksisterer merkevarer og produktet blir eksponert i naturlig form over disk og i fiskebutikker. Fiskehermetikk og frosne fiskevarer er mer synliggjort i markeds sammenheng.

Generisk markedsføring som komplementær til merkevaremarkedsføring er bevist gjennom «te-markedet» i Storbritannia på 1960-tallet (Wolfe 1977). Det er mulig at generiske markedsføring gjennom eksperter, talsmenn og i PR sammenheng kan virke mer troverdig enn visse typer merkevareannonsering. Det er også mulig at en når andre målgrupper enn gjennom tradisjonell reklame.

Det er betydelige stordriftsfordeler («skalækonomi») og høye inngangsbarrierer innen visse typer markedsføring (f eks nasjonale TV-media). I tillegg vil det være behov for kontinuitet for å oppnå en ønsket effekt i f eks kunnskaper, holdninger og handlinger. Det tok den amerikanske svinekjøttindustrien flere år med storstilt TV-annonsering å reposisjonere svinekjøtt som hvitt kjøtt på en slik måte at det kom markante endringer i positiv kjøpsatferd.

Vi finner også hendelser hvor det oppstår umiddelbare behov for opplysningsvirksomhet og markeds påvirkning som fellesansvar. Dette har i to tilfeller skjedd for fiskerinæringen i Alaska hvor negativ produktomtale («botulismeproblemet») og en oljekatastrofe («Exxon Valdes») skapte behov for betydelige ressurser til krisekommunikasjon, informasjonsvirksomhet og markeds påvirkning.

Forker og Ward (1993) har satt frem påstander som kan tolkes som at det i grunnen er liten vits å drive markedsføring i markeder med **nære substitutter og i konkurranseutsatte markeder**. Mange vil hevde at det er nettopp under slike betingelser at en bør intensivere markedsføringen og lansere nye og bedre produkter. Merkevareprodusentene har ofte en slik strategisk tilnærming til økt markeds konkurranse. Markedsrådene blir ofte etablert i perioder med avsetningsproblemer, og mange forventer at økt innsats på felles generisk markeds påvirkning også kan løse akutte avsetningsproblemer.

Riktig profilering av produktnivå og generiske verdier

Vi har i vår første artikkel drøftet generisk markedsføring som «**standardvare**» markedsføring, og ut i fra hvilke nivå en velger å posisjonere produktene eller varekategoriene. De fleste markedsordninger eksisterer for en spesifikk art av råvarer som poteter, melkeprodukter, svinekjøtt eller kiwifrukt. Sett fra et produktsynspunkt, vil generisk markedsføring av spesifikke arter være mest effektiv fordi vi da kan tilfredsstillere kravet om **homogenitet** i produktene og dets egenskaper. Markedspåvirkningen lar seg lettere posisjonere, blir mer spesifikk og målrettet og det er mulig å kunne oppnå en mer ensartet kvalitet. Dersom en har et for generelt budskap og en for generell målgruppe, kan posisjoneringsaktiviteter miste sin effekt.

Homogenitetskriteriet blir også tilfredsstillt dersom råvaren **bevarer** det meste av **sin form** fra primærledd til konsument. Dette tilfredsstiller ikke bare forventningene til forbruker om at produktene inneholder riktig kvalitet, men har også en betydning for legitimitet. Primærprodusenter som oftest gir økonomiske bidrag til generisk markedsføring vil føle større samsvar mellom sin egen produksjon og de produkter og egenskaper som markedsføres. Det er da også naturlig at det er råvarer som omsettes i naturlig og opprinnelig form, som er produkter som først og fremst blir gjenstand for generisk promosjon. Epler, pærer, poteter og bærprodukter er typiske «generiske» produkter. I de senere år har en rekke råvarebaserte produkter fått et sterkt innslag av merkevarer (Chichita, Dole) på ferskvareresiden (Olsen 1991). Vi kjenner også til flere merkeordninger på generiske råvarer, men hvor produsentene blir sikret av sertifiseringsorganer.

Sammensatte eller omformete produkter mister sin legitimitet dersom ikke de som omformer produktene også bidrar med økonomiske midler. Ward et al. (1985) anser produkter som mister mye av sin **identitet** som vanskelig å markedsføre på generisk grunnlag. Men vi ser også at det blir drevet generisk markedsføring av naturbaserte produkter hvor hovedinnholdet går tilbake til ett bestemt naturprodukt. Eksempel på dette er generisk promosjon av smør/margarin og ost utført av det amerikanske markedsrådet for meieriprodukter. Et samarbeid mellom merkevareprodusenter og generiske markedsordninger blir mer aktuelt når råvarene blir prosessert frem til sluttbruker.

Vi har også argumentert for generisk markedsføring kan oppfattes som **attributt- og kategori-markedsføring** med større rom for fleksibilitet. En slik tenkemåte vil ofte ta utgangspunkt i hvordan forbrukerne oppfatter produktene eller produktkategoriene. En forbruker kan etterspørre en rekke ulike verdier eller egenskaper som gjerne kan gå på tvers av naturprodukter. Svinekjøtt og storfekjøtt kan inneholde **felles egenskaper**

(smak, ernæring) på samme måte som epler og pærer har sine felles produktfortrinn. Generisk markedsføring gjennom offentlige ernæringsråd er et eksempel på hvor det drives attributt-fokusert påvirkning. Betydningen av vitaminer, mineraler og næringsstoffer blir knyttet opp mot visse råvarer. Det er naturlig at markedsrådene aktivt går inn og påvirker hvilke produktgrupper som nevnes f.eks. øverst i matpyramiden til de nasjonale næringsrådene.

En **felles kategori** kan konstrueres på mange forskjellige måter. En vanlig måte for markedsrådene er å bruke opphavsprofilering. «Mat og vin fra Frankrike» eller «Spesialiteter fra Tyskland» blir brukt for å kunne nyttiggjøre seg av stordriftsfordeler innen markedsføring eller for å møte enkelte kunders behov for et variert produktspekter. Det generiske element kan også knyttes opp mot et ønske om å levere produkter som er organisk produserte, ikke tilsatt hormoner eller for å tilfredsstillere visse krav til kvalitetssikring. Utfordringen ligger i å identifisere hvilke verdier forbrukerne verdsetter, for så å synliggjøre disse på en hensiktsmessig måte.

Kravet til homogenitet er ikke absolutt i den forstand at vi ikke kan argumentere for sentraliserte markedsråd slik de vi har beskrevet gjennom CMA, SOPEXA og Food From Britain. Det er betydelige stordriftsfordeler i å arrangere felles messer, felles salgspromosjon (norske uker), felles kundeutdanning og PR arbeid for en hel gruppe av produkter mot f.eks. industrielle kunder, restauranter, innkjøpere i detaljsektoren osv. Mange kampanjer fordrer **komplementære produkter** og mange kunder foretrekker det samme. Det er derimot ikke så fornuftig å markedsføre tyske skogprodukter mot samme målgruppe og på samme måte som en markedsfører tysk kjøtt. Dette fordrer at de sentraliserte markedsrådene gjennom intern organisering og spesialisering ivaretar behovet for målrettet profilering og homogenitetsbetingelsene.

Sikring av kvalitet og tilgjengelighet

Forker og Ward (1993) mener at produktene bør ha **klare og synlige kvalitetsstandarder** og at disse må være relativt stabile etter kjøp. Etter vår oppfatning impliserer dette to forhold. For det første hviler dette på antakelsen om at generisk posisjonering først og fremst virker når det gjelder å **synliggjøre tekniske, objektive og målbare egenskaper**. Dette vi være ernæringsparametre som fett, kolesterol, vitaminer o.l. I visse faser av et produkts livssyklus og for visse brukergrupper, vil dette være riktig. Men for enkelte brukergrupper, og over tid, hjelper det lite å synliggjøre attributter eller egenskaper som ikke gir ekstra verdimeessige fortrinn. Når alle vet at fisk, kylling og svinekjøtt er sunt, taper sunnhetsdimensjonen sin relative verdi i forholdet mellom disse tre produktgruppene.

NR. 4
1995

Det andre forholdet går på problemer med **variabel kvalitet** eller at et utvalg av de profilerte produktene ikke inneholder **riktig nivå** på de synliggjorte egenskaper. Synliggjøring av kvalitet har begrenset verdi dersom ikke dette blir fulgt opp på produksjons- og salgssiden. En svakhet med markedsføring uten produkt- og kvalitetsansvar, er at markedsføring av kvalitet kan miste sin troverdighet. Enkelte av de markedsråd vi har studert har tatt hensyn til dette gjennom egne kvalitetsmerkeordninger (CMA og Seafish) eller at markedsrådene har et generelt kvalitetsansvar (NZ Meat Board). NZ Kiwi Board overtok i 1988 produktansvar for all eksportert kiwi for derigjennom å kunne utvikle et kvalitetsmerke som holdt hva det lovet på internasjonale markeder.

I tilfeller hvor de som utøver felles generisk markedsføring ikke har produktansvar, er det viktig å sikre at produktene må være **tilgjengelig** i distribusjonssystemet. Dette vil spesielt være aktuelt dersom en satses på kortsiktige og effektive promosjonstiltak uten å ha koordinert sine aktiviteter med den industri som er ansvarlig for produktleveransene. Dersom markedsrådene har karakter av langsiktig kunnskapsoppbygging («consumer education»), er det den i mindre grad avhengig av koordinerte leveranser i tilknytning til et spesielt tiltak. Den langsiktige tilgjengelighet må imidlertid være tilstede. Begrensninger i fysisk tilgjengelighet for markedsordninger uten produktansvar var ikke nevnt som noe fremtredende problem hos de casene vi studerte.

Ward (1985) nevner også **geografi og fysisk distribusjon** som en barriere, spesielt på grunn av koordineringsproblemer. En slik påstand kan nok begrunnes ut i fra det faktum at de fleste markedsråd i USA i utgangspunktet har hatt en begrenset region som satsingsområde. Etter hvert har statlige og føderale markedsråd fått større betydning. Den samme utviklingen har skjedd innen landbrukssamvirkene hvor utviklingen har gått fra regionalt til nasjonalt og nå internasjonalt nivå. Globaliseringen av handelen med fiskeri- og landbruksvarer drives av ny og bedre teknologi. Utviklingen innen media og med sterk vekst av nasjonale kjeder stiller nye krav til samarbeid og næringsstruktur. Selv om nærhet i fysisk forstand vil gjøre den generiske markedsføringen lettere, er det etter vår oppfatning ikke en barriere for effektiv generisk markedsføring. Lang geografisk avstand mellom produksjon og markedsføring kan snarere oppfattes som en større utfordring for samarbeid om felles markedsføring i et konkurranseutsatt og globalt næringsmiddelmarked.

Det er mulig å drive aktiv generisk markedsføring av **sesongprodukter** som bær og frukt. Generisk markedsføring kan være hensiktsmessig som organisasjonsform hvor mange uavhengige produksjonseenheter av økonomiske eller naturlige årsaker må produsere sesongmessig, men hvor sesongene utfyller hverandre på en slik måte at produktene er tilgjengelig større deler av året eller hele året. Kunder og forbruker etterspør

kontinuerlige leveranser, samt kontinuerlig markedsstøtte. Slike betingelser kan enkelte primærprodusenter ikke tilby på et forsvarlig nivå, men for en samlet bransje vil det være mulig. I våre samtaler med New Zealand Kiwi Marketing Board så de det som en fordel at f eks italienske kiwi var på markedet og ble promotert i den perioden de ikke kunne tilby sine produkter av fersk kvalitet. Ulike sesonger på den nordlige og sydlige halvkule kan gi grunnlag for generisk markedsføring på tvers av landegrensene.

Bevisst prioritering av tiltak og målgrupper

Generisk markedsføring har **opplysningsvirksomhet og utdanning av kunder, innkjøpere og forbrukere** som sitt mest unike virksomhetsområde. **Sluttforbruker og trekkmarkedsføring** («pull») av **langsiktig** karakter står sentralt. Oppføring og formidling skjer gjennom husstellærere, lærere på ulike skoletrinn, talspersoner, mediapersonligheter og eksperter som kokker, leger, forskere og rådgivere. Den mest generiske form er gjennom **mediarelasjoner** i ulike former. Det er vanlig å utforme oppskrifter og redaksjonelt stoff til media, utdannings- og opplæringspersonell, til ulike brukergrupper fra kokker og lærere til sluttforbruker. Alle våre markedsråd med tilstrekkelig finansiell basis og ansvar for nasjonal forbrukerrettet markedsføring, holdt TV-annonsering og informasjonsvirksomhet via TV som det mest effektive.

Selv om markedsrådene med tilstrekkelige ressurser forsøker å nå alle sentrale målgrupper og beslutningstakere i verdikjeden for mat og næringsmidler, har vi utnevnt **«barn og ungdom»** som den mest unike generiske målgruppe. Gruppen er spesiell fordi den blir oppfattet som viktig på lang sikt. I tillegg har «nøytrale» markedsråd ved siden av offentlige ernæringsorganisasjoner større legitimitet til å drive opplæringsvirksomhet i offentlige og private skoler. Denne delen av generisk markedsføring har **langsiktige** siktemål og er **kontinuerlig**.

Generisk markedsføring kan ha sine fortrinn i tilfeller hvor produkter eller råstoffer har et **stort brukspotensiale**. For det første kan vi tenke oss at nye anvendelsesområder gir potensiale for vekst dersom de blir **synliggjort**. På den annen side kan vi tenke oss at et stort brukspotensiale skaper behov for **felles innsikt** i å kunne utnytte dette potensiale (f eks kokekunst, ulike retter osv.). Det at produktene kan nyttiggjøres i ulike **situasjoner** og hvor en kan endre på tradisjonelle vaner, vil også gi grobunn for felles opplysningsvirksomhet. I noen sammenhenger vil en kunne utnytte råvarene til flere retter, i flere situasjoner og i nye kombinasjoner uten produktutvikling (f eks lutefisk og kalkun hele året). I andre tilfeller vil en viss grad av produkt- og konseptutvikling være nødvendig. Biff og indrefilet av svinekjøtt eller

ytrefilet av laks er mer et spørsmål om markeds-
påvirkning enn av tekniske ferdigheter og produk-
tutvikling. Den type konseptutvikling som her blir
synliggjort, er ofte et felles gode for alle produsent-
er etter som de ikke kan patentere generiske for-
mer på råstoff.

Vi finner flere eksempler på at det er mulig å
oppnå effekter av generisk markeds-
påvirkning med beskjedne beløp dersom en nyttiggjør seg
av de riktige tiltakene (Zidack 1992). Wolfe (1977)
har satt frem påstander om at generisk promosjon
er mest effektiv dersom en utøver reklame, han-
delsrettede tiltak («merchandising») og publi-
kumsrelasjoner gjennom opinionsledere og media
(forbrukerutdanning).

Etter vår oppfatning er det på sikt ikke enkelttil-
tak og enkeltmålgrupper som vil avgjøre den
samlede suksess for fellesmarkedsføring. Utfor-
dringen ligger i å foreta en **optimal sammenset-
ning** av markeds- og kommunikasjonstiltak som
samlet gir positiv oppmerksomhet, endrer hold-
ninger, utvikler lojalitet til kategorien og legger for-
holdene til rette for økt salg og kundetilfredshet.
Det ligger også utfordringer i å **avklare ansvar**
mellom de oppgaver som er felles og de oppga-
ver som industrien og enkeltbedrifter står ansvar-
lig for (salg, service, markedsføring). På den
annen side gjennomfører suksessrike markeds-
råd en rekke felles serviceoppgaver (industrirela-
sjoner) for sine medlemmer. Felles markeds-
overvåking, kvalitetsstimulerende tiltak og tiltak som
stimulerer til økte markedsinvesteringer og pro-
duktutvikling, mener vi er høyt prioriterte tiltak ret-
tet mot industri og medlemmer.

Beslutninger omkring **mål, strategi** og tiltak
innen for en markedsordning kan bli omfattende
og vanskelig når en skal koordinere og forsvare
mange **fellesinteresser**. For å kunne oppnå kon-
sensensus må mange markedsordningene dessverre
utvikle mål og strategier som er vage eller av
sekundær betydning. Generelle og vage mål lar
seg vanskelig måle, og ordningen kan av den
grunn få legitimitetsproblemer. Det er derfor viktig
at en i alle fall på aktivitetsnivå setter opp mest
mulig konkrete mål – og mål som lar seg evaluere
så langt dette er mulig. Dersom markedsrådet f
eks ikke har ansvaret for salg og kundetilfredshet,
men informasjon og kommunikasjon, bør aktivi-
tetsmålene ikke være på salgsnivå, men først og
fremst på det nivå hvor en har ansvar for rådets
fellesaktiviteter f eks på kommunikasjons- og
holdningsnivå.

Betydning av «pålagt» samarbeid i fragmenterte bransjer

Forker og Ward (1993) påpeker at generisk mar-
kedsføring eger seg best i bransjer som **ikke er**
monopolisert i et fåtall foretak. Dette tror vi kan
begrunnes ut i fra at store foretak i mindre grad
har behov for markeds-samarbeid og i større grad
utvikler og prioriterer egne merkevarer. Det er i

bransjer med mange små tilbydere (primærprodu-
senter) som ikke er integrert i kooperative salg-
organisasjoner, at behovet for markeds-samarbeid
er størst. Dersom primærprodusentene er spesia-
liserte i primærproduksjon og mangler ressurser
og kompetanse i markeds-samarbeid, vil deres
produkter mangle vesentlig trekraft i markedet
(undermarkedsføring).

Integrerte salgskooperativer vil utvikle egne
merkevarer, noe som vil redusere behovet for en
del av den generiske markedsføringen. På den
annen side er det ikke alltid like lett å differensiere
naturprodukter slik at merkevareeffekten blir min-
dre. Det kan derfor være behov for bl a felles
informasjons- og opplysningsvirksomhet i tillegg
til den markedsføring enkeltbedrifter/salg-
kooperativer driver.

Forker og Ward (1993) anser også **lave inn-
gangsbarrierer** som en trussel for effekten av fel-
les markedsføring. De begrunner dette med at
økning i etterspørselen kan føre til økt tilbud
og lavere priser. Risiko med å øke antallet av til-
bydere i markedet, er også drøftet av Nielsen
(1987). Problemet er faretruende når antall nye
tilbydere øker raskere enn den totale nytte, og slik
at den tradisjonelle industri som har bygd opp
markedet taper markedsandeler som følge av
felles markedsinvesteringer. På den annen side
er dette et fenomen de fleste private foretak må
stri med. Cola kan neppe forhindre at deler av
deres markedsføring av leskedrikk også er med
på å øke omsetningen av leskedrikk av andre
merker.

Wolfe (1977) har **markedsstabilitet** som en
vesentlig forutsetning for å oppnå best mulige
betingelser for generisk markeds-
påvirkning. Med erfaringer fra britisk egg- og
kyllingindustri viser han hvordan såvel over-tilbud
som under-tilbud er like farlig i råvarebaserte
produktmarkeder. Han foreslår derfor at «trade
associations ideally should have power to regulate
production».

Vilje og evne til samarbeid mellom næringsak-
tører er en absolutt forutsetning for å få best mulig
effekt av generiske tiltak. I nasjoner og bransjer
med kooperative tradisjoner, er drivkraften for
samarbeid på dette området størst. Men her er
kanskje behovet for felles markeds-
påvirkning minst dersom interessene til primærleddet blir
ivaretatt av integrerte salgskooperativer eller kon-
serner. Men markedsrådene er oftest etablert
der de kooperative og frivillige systemer ikke
fungerte godt nok, og det oppsto et behov for
kollektiv atferd (Bager 1993). Produsentkooper-
ativer og markedsråd ble ansett som komplem-
tære ordninger (Abbott and Creupelandt 1966).
Våre eksempler fra bl a USA viser at samarbeid
i mange sammenhenger må **innøves gjen-
nom tvang**. En allianse («koadministrasjon») med
myndighetene er viktig for å få sikring
gjennom lovverket og sikre ordningens legitimi-
tet.

**Referanser kan fåes ved henvendelse til artik-
kelforfatteren.**

Sikkerhetskurs for fiskere

- DITT EGET ANSVAR -

SISTE FRIST ER 31. DESEMBER 1995. Sikkerhetsopplæringen kjører for fullt for å gi tilbud til samtlige fiskere innen tidsfristen. Vi dekker hele landet, med kurs både på stasjonære havariversenter og våre ambulerende kursfartøy.

KURSOVERSIKT 1995:

UKE	NORD-NORGE	MIDT-NORGE	SØR-NORGE
18	STAMSUND	SØR BURØY	FARSUND
19	SUND	TRÆNA	MANDAL
20	REINE	SØRLANDEGODE	KRISTIANSAND/FLEKKERØY
21	VÆRØY	LURØY/ONØY	LILLESAND
22	RØST	ROAN	ARENDAL
23	HENNINGSVÆR	ELNESVÅGEN	LANGESUND
24	SKROVA	HAREIDE	HVALER
25	SKUTVIK	ÅLESUND	ENGELSVIKA
26	STOKMARKNES	MIDSUND	RISØR
27	ANDENES	BUD	FLEKKEFJORD
28	FINNSNES	KRISTIANSUND N	TANANGER
29	HUSØY	TITRAN (FRØYA)	KOPERVIK
30	AKKARFJORD (ARNØYA)	TRONDHEIM	LANGEVÅG, BØMLO
31	SKJERVØY	FILLAN (HITRA)	HALSENØY/KLOSTER
32	ALTA	VEIDHOLMEN	OS
33	HAMMERFEST	LANGØYNEST	BURKENESØY
34	HAVØYSUND	BRATTVÅG	BULANDET/VÆRLANDET
35	MEHAMN	ÅLESUND	BREMANGER
36	BERLEVÅG	FISKA	MALØY
37	BÅTSFJORD	ØRSTA/VOLDA	FLORØ
38	VARDØ	HAREID	AUSTEVOLL
39	KJØLLEFJORD	FJØRTOFT	RUBBESTADNESET
40	SØRVÆR	MOLDE	HAUGESUND
41	SKJERVØY	DYRNESVÅGEN	HIDRA (UTENFOR FLEKKEFJORD)
42	LYNGSEIDET	KRISTIANSUND N	MANDAL
43	HANSNES	KYRKESÆTERØRA	FARSUND
44	BOTNHAMN	HÆRØYHOLMEN	KOPERVIK
45	HAMNEVIK	SANDNESSJØEN	BERGEN
46	TYSFJORD	BRØNNØYSUND	MALØY
47	SVOLVÆR	SANDVIKSBERGET	VIKAN
48	STAMSUND	FOSNAVÅG	ROALD/VIGRA
49	MOSKENES	ULSTEINVIK	BRATTVÅG
50	SORTLAND	SYVDE	MOLDE
51	HARSTAD	ÅLESUND	FOSNAVÅG
52	JUL	JUL	JUL

STASJONÆRE HAVARIVERNSENTER

Gravdal:	Tromsø:	Honningsvåg
08.05.-12.05.	08.05.-12.05.	08.05.-12.05. 19.06.-23.06.
29.05.-02.06.	12.06.-16.06.	29.05.-02.06. 26.06.-30.06.
12.06.-16.06.		12.06.-16.06. 03.07.-07.07.
19.06.-23.06.		

Kurspakken koster kr. 350,-. Reise og opphold dekkes ved behov
Påmelding: Tromsø maritime skole, tlf. 77 65 52 11 - fax 77 68 09 30
eller fiskerirettdeleren i kommunen /eller det aktuelle havariversenter

TROMSØ MARITIME SKOLE
 Avd. for «Sikkerhetsopplæring for fiskere»
 Postboks 1260 - 9001 TROMSØ
 Telefon 77 65 64 00

Lån og løyve

 NR. 4
1995

Merkeregisteret

Det opplyses nedenfor hvem som har fått ervervsloyve, fartøyets navn og registreringsnummer, samt hvilke fangst-loyve som er tildelt.

Brukte fartøy

Reder	Fartøy/reg.nr.	Konsesjonstype
Ryfylke Fisketransport A/S v/Jostein Krogevoll Tau	«Larsegutt» R-100-ST	—
Torfinn Gangstad Midsund	«Geir Johansen» T-5-T	Ringnottillatelse
Nordkapp Havdrift A/S v/Øyvind Valanes Honningsvåg	«Valanes» F-92-NK	Reketrål og Torske- treåltillatelse
Thomas Johansen Lurøy	«Veiding» R-67-K	Torskekvote
A/S Nordfjord Havfiske sus c/o Finnmark Maritime Managem. A/S BÅTSFJORD	«Nordfjordtrål» F-24-BD	Torske-trål- Reketråltillatelse
Hallstein Veia Vedavågen	«Veiding» R-67-K	—
Øystein O. Hansen Trondheim	«Straumberg» N-2-LF	Ringnot-, seinot vassildtråltillatelse
Nytun A/S under stiftelse v/Tor Gunnar Knudsen Myre	«Nytun» N-30-Ø	Torskekvote
Inger Hildur A/S under stiftelse v/Lodve gjendemsjø Elnesvågen	«Inger Hildur»	Ringnottillatelse
Knut Teisnes Vinnsvåg	«Haapet I» NT-58-NR	—
Selskap under stiftelse v/Jan Willy Nilsen Gjevning	«Sidni» Ø-61-H	—
Eldborg A/S v/Ocean Castle Trading A/S Ålesund	«Eldborg» M-291-A	Torskekvote
P/R under stiftelse v/Randulf Johansen Ballstad	«Ernst Magnus» N-23-VV	Torskekvote
A/S Egar Senior v/Arild Pedersen Båtsfjord	«Nordbøen» N-260-F	Torskekvote
Geir Halland m.fl. Svolvær	«Vikstein» ST-20-AA	Torskekvote
Selskap under stiftelse v/Jarle Strøm Skjervøy	«Strømvær» T-28-S	Torskekvote
Avslag.		
Selskap under stiftelse Mortsund Havfiske A/S v/Stig Odinsen Mørkved	«Stålfinn» T-80-LK	Seinotkonsesjon

Lån og løyve

Nybygg

Følgende fartøy har fått tilsagn om ervervsloyme for nybygg av fiskefartøy.

Reder	Til erstatning for	Konsesjonstype
Odd Nergård Rørvik	«Brattskjær» NT-345-V	Torskekvote
Selskap under stiftelse Havfruen A/S v/Dag Arntsen Arendal		

SØKNAD OM FORLENGELSE

Reder	Fartøy/reg.nr.	Lengde
Arild Refsnes Husbysjøen	«Børgeson» ST-31-RS	Fra 66,5 fot til 76,5 fot
A/S Vidjenes Båtsfjord	«Vidjenes» F-102-BD	Fra 16,2 meter til 19,33 meter

TILLATELSE TIL INNFORING AV IMPORTERT FARTØY

Selskap under stiftelse v/Stig Ervik Stadtlandet	«Funk Island Banker»
--	----------------------

Tilskudd til utviklingstiltak i fiskeri- og havbruksnæringen

Finansieringsordningen med tilskudd til utviklingstiltak bevilges over Fiskeridepartementets budsjett og har som formål å fremme økt lønnsomhet og verdiskapning i fiskeri- og havbruksnæringen, og å øke næringens evne til omstilling og videreutvikling.

Tilskudd kan ikke gis der andre finansieringsordninger har sitt virkeområde.

Følgende områder vil prioriteres ved søknadsbehandlingen:

- Uttesting/utprøving av utstyr som innebærer ny teknologi.
- Kvalitetstiltak fortrinnsvis rettet mot flåten.
- Utnyttelse av hittil lite utnyttede ressurser.
- Kommersialisering av nye oppdrettsarter.
- Samarbeidstiltak mellom tradisjonelt fiskeri og havbruk.

Forskning/utredning:

- Organisatoriske/regelverksbetingede beskrankninger vedrørende fornyelse av flåten, rekrutteringsspmåls og omstillingsevne.

For prosjekter innen forskning/utredning vil det normalt være forskningsinstitusjoner som søker. Forøvrig vil prosjekter der en eller flere bedrifter står som søker av midlene prioriteres og tilskudd kan da gis med inntil 50% av prosjektkostnadene. Forskningsinstitusjoner kan også søke prosjekter innen de 3 førstnevnte områder.

Søknader som skal behandles før utløpet av 2. kvartal 1995 må være innsendt innen 1. juni 1995. Det legges opp til ny utlysning og søknadsbehandling både 3. og 4. kvartal 1995.

Nærmere opplysninger, søknadsveiledning og søknadsskjema fås ved henvendelse til Turid Hiller, tlf. 22 03 71 11 eller Ellen Gjøsteen, tlf. 22 03 70 95, Området for bioproduksjon og foredling, Norges forskningsråd.

NB!

NERLIENS Informerer

NB!**OKSYGENMETER FRA USA'S LEDENDE PRODUSENT YSI**

YSI - det komplette bærbare oksygenmeter for måling av løst oksygen i salt-/ferskvann.

- ◆ 12 eller 25 fots kabel
- ◆ YSI probe av rustfritt stål
- ◆ Enkel kalibrering
- ◆ Display viser oksygen og temperatur samtidig
- ◆ Avlesing i mg/l eller % oksygen
- ◆ Direkte salinitetskompensasjon
- ◆ Innebygd kalibreringskammer
- ◆ Innebygd lys i display
- ◆ Vanntett-YSI 55 flyter

Ordinær pris
YSI 55 m/12 fots kabel:
kr. 9.980,- Eks mva.

TILBUD:

Ved kjøp av YSI 55 betaler vi kr. 2.500,- for ditt gamle YSI oksygenmeter.

Ved innbytte av andre typer betaler vi kr. 1.500,-.

Hovedkontor: Kampengt. 16-18, P.B. 2975 Tøyen, 0608 Oslo. Tlf. 22 68 50 70. Fax 22 67 65 06.

Avd. Bergen: Fabrikkg. 5, 5037 Solheimsviken. Tlf. 55 29 84 17/29 87 18. Fax 55 20 02 50.

Avd. Trondheim: Granåsvn. 1, P.B. 4174, 7002 Trondheim, Tlf. 73 91 20 40.

Fax 73 91 35 80.

Ny 15" dagslysradar

Furuno introduserer nå en ny radar basert på teknikken fra FR-2110 med samme fantastiske egenskaper som på denne suksess radaren.

modell FR-1505 MK II

modell FR-2110

Revolusjonerende nye sjødempingskretser gir bedre skilleevne på korte områder. Gyrostabilisert track av andre skip. Automatiske eller manuell sjørefleksdemping. Enkel betjening ved hjelp av vridbare kontrollere og rulleball. 30 Måls ARPA og videoplotter kan leveres som ekstrautstyr.
15" Dagslysskjerm (FR-1505 MK II). 20" Dagslys skjerm (FR-2110)

MARINE ELECTRONICS

FURUNO

- mer enn god peiling!

Postboks 3100 Sentrum 6001 Ålesund Tlf. 70 12 56 42. Avd. Bergen: Strandgt. 199, Tlf. 55 90 10 40.